ДУ “ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА”
Аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі

КАЛЯНДАР
ЗНАМЯНАЛЬНЫХ І ПАМЯТНЫХ ДАТ
НА 2014 ГОД

Віцебск, 2013

ББК 92.5

К 17

Складальнікі: Г. Л. Канаплёва, Н. І. Кастунова

Рэдактары: Н. І. Кастунова, Т. В. Пацалуёнак

Адказны за выпуск А. І. Сёмкін

Каляндар знамянальных і памятных дат на **2014** год / ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна», Аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі ; склад. Г. Л. Канаплёва, Н. І. Кастунова. — Віцебск, 2013. — 186 с. : іл.

© ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна», 2013

ПРАДМОВА

У «Каляндар» уключаны знамянальныя і памятныя даты, якія адлюстроўваюць важныя падзеі гісторыі, палітычнага, гаспадарчага і культурнага жыцця нашай вобласці, а таксама юбілейныя даты нашых выдатных землякоў і дзеячоў, якія па месту нараджэння не з’яўляюцца ўраджэнцамі вобласці, але пакінулі значны след у гісторыі і культуры нашага рэгіёна.

Дапаможнік адкрываецца храналагічным пералікам знамянальных і памятных дат, якія прадстаўлены па новаму стылю.

Для найбольш зручнага карыстання да выдання састаўлены імянны паказальнік, які дапаможа чытачам хутчэй знайсці неабходную асобу.

Наш “Каляндар” дапаможа краязнаўцам, бібліятэчным работнікам, выкладчыкам і іншым спецыялістам у вывучэнні і распаўсюджванні краязнаўчых ведаў.

У 2014 ГОДЗЕ СПАЎНЯЕЦЦА:

1040 гадоў таму (974) быў заснаваны г. Віцебск.

985 гадоў таму (1029) нарадзіўся Усяслаў Брачыслававіч (Усяслаў Чарадзей каля 1029–1101), Князь Полацкі, пры якім пабудаваны Полацкі Сафійскі сабор, адзін з герояў "Слова аб палку Ігаравым".

955 гадоў таму (1059) першае ўпамінанне ў Ніканаўскім летапісе населенага пункта Копысь. Зараз – г. п. Копысь Аршанскага раёна.

855 гадоў таму (1159) беларускі дойлід Іаан пабудаваў па заказе Еўфрасінні Полацкай Спаса-Праабражэнскую царкву як саборны храм Полацкага Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра.

750 гадоў таму (1264) Полацк заключыў мірны гандлёвы дагавор з Рыгай і Лівонскім ордэнам.

605 гадоў таму (1409) першае ўпамінанне ў гістарычных крыніцах в. Пасаднік, на месцы якой пазней узнік г. Паставы.

575 гадоў таму (1439) ў гістарычных крыніцах упершыню ўпамінаецца г. Лепель.

530 гадоў таму (1484) ў дакументах упершыню згадваюцца Смаляны. Зараз – вёска ў Аршанскім раёне.

510 гадоў таму (1504) ўпершыню ў пісьмовых крыніцах згадваецца населены пункт Ветрына Полацкага раёна.

510 гадоў таму (1504) ўтварылася Полацкае ваяводства.

510 гадоў таму (1504) першыя пісьмовыя звесткі пра Чашнікі.

500 гадоў таму (1514) ўпершыню ў летапісах Дуброўна ўпамінаецца як горад.

500 гадоў таму (1514) ў літоўскай метрыцы ўпершыню ўпамінаецца Глыбокае.

КАЛЯНДАР ЗНАМЯНАЛЬНЫХ І ПАМЯТНЫХ ДАТ
НА 2014 ГОД

2013 г.

Складальнікі **Канаплёва** Ганна Леанідаўна, **Кастунова** Надзея Іванаўна
Рэдактары Н. І. Кастунова, Т. В. Пацалуёнак
Камп'ютарная вёрстка А. В. Юпатавай
Адказны за выпуск А. І. Сёмкін

Тыраж 7 экз.
Надрукавана на ксераксе ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна»
210601, Віцебск, Леніна, 8-а
E-mail: vlib@vlib.by

Урублеўская С. П.	7.05
Усяслаў Брачыслававіч (Усяслаў Чарадзей)	1029
Чантурыя Ю. У.	27.07
Чарнышэнка І. Д.	26.09
Чубанаў К. Д.	18.09
Шалахаў Г. А.	18.11
Шалуха Б. Ф.	23.04
Шантыр С.	7.09
Шапо У. Д.	4.02
Шарай Р. С.	17.02
Шаура Р. Ф.	30.08
Швальбо У. І.	3.07
Шкуратаў Г. В.	7.08
Шпакаў А. П.	23.03
Шутаў Г. Ф.	18.07
Шчарбіна В. В.	9.04
Шэлег А. Р.	25.12
Эльперын І. Т.	27.06
*Эпімах-Шыпіла Б. І.	4.09
Юдовін С. Б.	15.12
Ягораў Я. В.	20.07
Яленскі М. Г.	2.01
Янчанка С. Я.	17.02
*Яроменка М. М.	14.02
Яфімцава А. П.	24.06

500 гадоў таму (1514) першае пісьмовае ўпамінанне "места" Мёры (Міёры).

460 гадоў таму (1554) складзены інвентар (апісанне) Браслава.

445 гадоў таму (1569) Дзісна атрымала Магдэбургскае права і новы герб "ладдзя".

435 гадоў таму (1579) адбылася асада і ўзяцце г. Полацка войскамі Вялікага Княства Літоўскага.

435 гадоў таму (1579) адбылася асада Езярышчанскага замка войскамі Стэфана Баторыя.

415 гадоў таму (1599) была пабудавана Белацаркоўская Троіцкая царква на месцы драўлянага храма пры базыльянскім манастыры ў в. Белая Царква Чашніцкага раёна. У 1830-я гады разбурана.

410 гадоў таму (1604) заснаваны Львом Сапегам касцёл у Талачыне, які потым быў пераўтвораны ва ўніяцкую царкву.

405 гадоў таму (1609) нарадзіўся Сапега Павел Ян (1609–1665), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ, ваявода віцебскі (1646–1656 гг.).

405 гадоў таму (1609) нарадзіўся Андрайкевіч Ян Андрэй (сапр. Гінтаўт-Андрайкевіч 1609–1673), беларускі рэлігійны дзеяч, пісьменнік, педагог, прэфект бібліятэкі Полацкага калегіума (1631–1633 гг.), рэктар Полацкага калегіума (1650–1653 гг.).

395 гадоў таму (1619) г. п. Друя Браслаўскага раёна атрымаў Магдэбургскае права.

390 гадоў таму (1624) Віцебск пазбаўлены Магдэбургскага права, гараджане страцілі ўсе прывілеі. Вернута ў 1644 г.

385 гадоў таму (1629) нарадзіўся Сімяон Полацкі (сапр. Пятроўскі-Сітняновіч Самуіл Гаўрылавіч 1629–1680), пісьменнік, філосаф-асветнік, паэт, драматург, грамадскі і царкоўны дзеяч, ураджэнец г. Полацка.

380 гадоў таму (1634) Бешанковічы атрымалі Магдэбургскае права.

375 гадоў таму (1639) ў Глыбокім было пачата будаўніцтва з цэглы касцёла манастыра кармелітаў. Зараз – Глыбоцкі кафедральны Сабор Раства Багародзіцы.

370 гадоў таму (1644) ў Віцебску пабудаваны драўляны Пушкінскі ("Рынкоўскі", "Гарадскі", "Езуіцкі") мост.

370 гадоў таму (1644) Віцебску вернута Магдэбургскае права.

365 гадоў таму (1649) складзена адзінае вядомае апісанне Браслаўскага замка.

365 гадоў таму (1649) князь Геранім Друцкі-Саколінскі ўзвёў у г. Оршы мураваны касцёл дамініканцаў (касцёл Святога Іосіфа Абручніка).

360 гадоў таму (1654) ў Віцебску драўляны касцёл езуітаў на тэрыторыі Ніжняга замка перабудаваны ў праваслаўны Аляксееўскі манастыр.

360 гадоў таму (1654) адбылася асада і штурм царскімі войскамі г. Дуброўна.

360 гадоў таму (1654) Віцебск наведаў цар Аляксей Міхайлавіч.

360 гадоў таму (1654) ў Глыбокім пабудаваны касцёл манастыра кармелітаў. Зараз – Глыбоцкі кафедральны Сабор Раства Багародзіцы.

350 гадоў таму (1664) нарадзіўся Грабніцкі Фларыян (1664?–1762), царкоўна-уніяцкі дзеяч Рэчы Паспалітай. Паходзіў са шляхецкай сям'і Полацкага ваяводства.

345 гадоў таму (1669) заснавана праваслаўнае брацтва пры віцебскай царкве Успення Прасвятой Багародзіцы.

310 гадоў таму (1704) Баранская Спаса-Праабражэнская царква была пабудавана ў мястэчку Барань. Зараз – горад Аршанскага раёна.

300 гадоў таму (1714) пабудаваны з цэглы Губінскі Антоніеўскі касцёл у в. Губіна Лепельскага раёна.

300 гадоў таму (1714) пабудаваны мураваны кляштар трынітарыяў у г. Оршы.

Сарокін У. К. 1.08
Саўчанка Е. Р. 18.08
Сафроненка А. В. 10.10
Сачак М. Р. 10.01
Серыкаў І. А. 2.07
Сімяон Полацкі (Пятроўскі-Сітняновіч С. Г.) 1629
Сіпараў І. М. 27.09
Скальскі С. У. 15.01
*Скарынкін У. М. 7.06
Слямнёў М. А. 15.11
Смірноў У. Я. 18.01
Снапкоўскі У. Е. 22.05
Собаль В. Е. 4.03
Ставер А. 10.08
Строчка І. І. 10.10
Струеў А. С. 15.08
Ступеня А. П. 21.12
Сулім-Самойла А. Ф. 1874
Сумарокаў А. А. 1874
Супрун Л. Я. 3.03
*Сушко П. М. 20.11
Сцёпін В. А. 9.02
Сямашка І. 5.01
Сямашка М. 1914
Сямеўскі В. І. 6.01
Сяргейчык Ц. М. 20.06
Сяржантаў І. Я. 17.02

Тапівалдзіеў М. 20.09
Трафімовіч Т. Р. 27.04
Труфанаў П. Ц. 30.12

Пугачэўскі П. В.	4.01
Пузікаў П. Д.	20.12
Пустынін (Разенблат) М. Я.	2.12
Пушкін І. А.	22.05
Пшчолка А. Р.	1869
Пэн Ю. М.	5.06
Пятаковіч А. Ф.	25.12
Пятаў У. У.	12.10
Пятрова К. В.	21.11
Пятрэнка М. М.	19.12
Радзялоўская А. П.	18.07
*Ракіта С. (Законнікаў С. В.)	15.10
Раманоўскі П. М.	21.09
Рамашкін Ц. Ц.	5.04
Ран Л. С.	18.04
Родзевіч Ч. І.	20.03
Рубанік В. В.	9.05
Рублеўскі С. В.	24.12
*Русілк а В. І.	17.07
Рэпін І. Я.	5.08
*Савіцкі А.	8.01
Савіцкі В. М.	27.09
Саевіч Ц. А.	23.02
Сакалоўскі М. І.	13.05
Салавей Л. Ф.	22.07
Сальнікаў У. А.	4.08
Салянікаў А. Д.	19.07
Сапега П. Я.	1609

280 гадоў	таму (1734) нарадзіўся Лісоўскі Іраклій (свецкае імя Іосіф 1734 – 1809), уніяцкі царкоўны дзеяч, ураджэнец Полацкага раёна.
270 гадоў	таму (1744) ў в. Лужкі Шаркаўшчынскага раёна пабудаваны касцёл Святога Міхаіла Архангела пры кляштары піяраў.
250 гадоў	таму (1764) нарадзілася Карніцкая Магдалена (па мужу і сцэнічнае прозвішча Дырэнталь), танцоўшчыца, ураджэнка г. Паставы.
250 гадоў	таму (1764) ў Глыбокім было пачата будаўніцтва касцёла Святой Тройцы. У 1902–1908 гг. – перабудаваны.
245 гадоў	таму (1769) быў закладзены Бачэйкаўскі парк на ўсходнім беразе ракі Ула Бешанковіцкага раёна.
245 гадоў	таму (1769) пачата будаўніцтва Дунілавіцкага Троіцкага касцёла на месцы былога драўлянага храма ў в. Дунілавічы Пастаўскага раёна. Завершана ў 1773 г.
240 гадоў	таму (1774) акадэмікам І. Е. Старавым распрацаваны першы план развіцця і рэканструкцыі г. Віцебска.
240 гадоў	таму (1774) ўзведзены мураваны базыльянскі кляштар у г. Оршы.
235 гадоў	таму (1779) нарадзіўся Маеўскі Сяргей Іванавіч (1779–1849), военачальнік, мемуарыст, генерал-маёр, ураджэнец Полацкага раёна.
225 гадоў	таму (1789) адбылося адкрыццё народнага вучылішча ў г. Полацку.
220 гадоў	таму (1794) нарадзіўся Баршчэўскі Ян (1794–1851), пісьменнік, ураджэнец Расонскага раёна.
220 гадоў	таму (1794) ў в. Лужкі Шаркаўшчынскага раёна пабудавана Свята-Раства-Багародзіцкая царква.
220 гадоў	таму (1794) нарадзіўся Хршчановіч Казімір Вікенцій (1794–1871), беларускі архітэктар, ураджэнец маёнтка Бястроск каля былой в. Шунеўка Докшыцкага раёна.

215 гадоў	таму (1799) Свяцейшы Сінод Рускай Праваслаўнай Царквы заснаваў у г. Оршы сабор.	Навіцкі У. І.	21.10
215 гадоў	таму (1799) была пабудавана Віцебская Мікалаеўская царква. Перабудавана ў 1853 г.	Навуменка Я. П.	28.03
205 гадоў	таму (1809) пабудаваны з цэглы Верхнядзвінскі касцёл Нараджэння Дзевы Марыі ў г. Верхнядзвінску.	Наумава С. Ф.	23.05
205 гадоў	таму (1809) пабудавана з цэглы Дубровенская Троіцкая царква ў г. Дуброўна.	Нікалаевіч А. М.	14.02
205 гадоў	таму (1809) пабудаваны ў г. Дуброўна на месцы былога драўлянага манастыра Дубровенскі касцёл і манастыр бернардзінцаў.	Нікановіч-Сахарава В. Ф.	28.06
200 гадоў	таму (1814) ў Віцебску пры трынітарскім кляштары пачалося будаўніцтва мураванага касцёла ў гонар Ісуса. Пабудаваны ў 1821 г.	Осіпава М. Б.	9.01
200 гадоў	таму (1814) пабудаваны першы мураваны мост цераз р. Віцьба ў г. Віцебску.	Паплонскі Я.	21.11
195 гадоў	таму (1819) ў г. Верхнядзвінску пабудавана з цэглы Мікалаеўская царква.	Паўлава М. П.	29.04
195 гадоў	таму (1819) ў Полацку створана пажарная служба.	Паўлаў С. Я.	7.02
190 гадоў	таму (1824) быў пабудаваны Браслаўскі касцёл Нараджэння Дзевы Марыі.	Пахомаў М. І.	17.04
185 гадоў	таму (1829) ў Віцебску жыў і працаваў Грыгаровіч Іван Іванавіч (1790–1852), настаўнік Аляксандраўскай гімназіі, рэктар павятовага і прыходскага вучылішчаў, археограф і гісторык царквы, протаіерэй.	Пацалуеўскі А. П.	25.05
185 гадоў	таму (1829) нарадзіўся Карчэўскі Мікалай Фёдаравіч (1829–1897), беларускі архітэктар, ганаровы член Віцебскага губернскага папячыцельства дзіцячых прытулкаў (1873–1884 гг.). У 1870–1885 гг. працаваў губернскім архітэктарам у г. Віцебску.	Пачопка Б. А.	1884
		Пашкевіч Н. Е.	12.12
		Перхаровіч Ф. І.	28.05
		Петрачкова В. Ц.	21.05
		Петрык Л. Л.	28.08
		Пецюкевіч М. Я.	24.09
		Пілатаў А. М.	8.02
		Піменаў В. В.	27.03
		Пісарава Л. І.	29.05
		Платонаў У. П.	1.12
		Плыгаўка Л. П.	23.03
		Плюшчэўскі-Плюшчык У. А.	26.06
		*Полазаў К. М.	22.06
		Пора хаў Ф. Ф.	10.07
		Пронька П. С.	18.10
		Прудзікаў В. С.	29.12
		Прышывалка А. П.	3.11

Лі С. Д.	12.04
Ліпчык М. Я.	07.05
Лісоўскі І.	1734
Лось Е. Я.	1.03
Лузгін В. І.	25.02
Лукашэнка А. Р.	30.08
Лынькоў М.	30.11
Лысенка І. М.	29.08
Ляўданскі Э. І.	13.09
Маеўскі С. І.	1779
Маісееў С. С.	1909
Макавецкі Ф. Я.	25.02
Макарава А. А.	11.05
Макаранка У. С.	14.12
Макіёнак І. А.	15.07
Максімава Л. П.	29.05
Мальчэўская Я. Е.	25.08
Мартаў Ю. Б.	31.08
*Мархель Т. Р.	19.01
Маршалава Е. Я.	3.03
Матукоўскі М. Я.	12.09
Матыль І. А.	18.09
Мельнікава З. П.	25.09
Мельнічэнка Э. М.	20.10
Міксюк С. Ф.	9.09
Мінін А. А.	28.08
Міхно У. Ф.	6.03
Модэль М.	13.04
Морхат В. І.	2.02
Мянжынскі В. С.	29.12

180 гадоў	таму (1834) заснавана Віцебская настаўніцкая семінарыя – першая на Беларусі спецыяльная навучальная ўстанова. Існавала да 1839 г.
180 гадоў	таму (1834) заснавана Гарадоцкае пачатковае вучылішча.
175 гадоў	таму (1839) адбыўся Полацкі царкоўны сабор – сход іерархаў уніяцкай царквы на Беларусі і Украіне (у межах Расійскай імперыі), які прыняў рашэнне аб яе далучэнні да Рускай Праваслаўнай Царквы.
170 гадоў	таму (1844) быў створаны Віцебскі балет Піона (1844–1847 гг.).
170 гадоў	таму (1844) пабудаваны мураваны Праабражэнскі сабор у г. Лепелі.
160 гадоў	таму (1854) нарадзілася Гардзялкоўская Тэрэза (1854–1933), беларуская перакладчыца, выдавец. У 1908 г. арганізавала ў сядзібе Габрылёва-Папоўка (зараз – Талачынскі раён) беларускую школу, у якой настаўнікам працаваў Я. Колас.
160 гадоў	таму (1854) пабудавана дарога Віцебск – Смаленск.
150 гадоў	таму (1864) ўзведзена мураваная Аляксееўская царква ў в. Смаляны Аршанскага раёна.
150 гадоў	таму (1864) пачата будаўніцтва з цэглы храма Уваскрасення Хрыстова ў г. Дзісне Міёрскага раёна.
145 гадоў	таму (1869) ў Оршы адкрыта тэлеграфная станцыя.
145 гадоў	таму (1869) нарадзіўся Пшчолка Аляксандр Раманавіч (1869–1943), пісьменнік, публіцыст, этнограф, фалькларыст, ураджэнец в. Чарсцвяды Ушацкага раёна.
145 гадоў	таму (1869) адкрыта Ёдскае народнае вучылішча ў Шаркаўшчынскім раёне.
140 гадоў	таму (1874) нарадзіўся Сулім-Самойла Андрэй Фаміч (1874–1933), вучоны-гігіеніст, доктар медыцынскіх навук, ураджэнец г. Полацка.

140 гадоў таму (1874) нарадзіўся Сумарокаў Аляксандр Аляксандравіч (1874–1969), акцёр, рэжысёр. У 1919–1921 гг. жыў і працаваў у г. Віцебску.

140 гадоў таму (1874) пачало дзейнічаць Таварыства віцебскіх урачоў, створанае па ініцыятыве выконваючага абавязкі інспектара ўрачэбнай управы Ф. П. Купчынскага. З перапынкамі дзейнічала да 1914 г.

140 гадоў таму (1874) пачала выдавацца газета Полацкай праваслаўнай духоўнай кансісторыі "Полоцкие епархиальные ведомости". Выдавалася да 1917 г.

130 гадоў таму (1884) выйшла ў свет кніга А. П. Сапунова "Историческая записка 75-летия Витебской гимназии".

130 гадоў таму (1884) нарадзіўся Пачопка Баляслаў Антонавіч (1884–1940), культурна-асветніцкі і рэлігійны дзеяч, ураджэнец Віцебшчыны.

130 гадоў таму (1884) нарадзіўся Цшохер Альфрэд Аскаравіч, эмісар Віцебскай музычнай акругі, выкладчык гісторыі музыкі Віцебскай Народнай кансерваторыі (1921–1923 гг.).

125 гадоў таму (1889) Віцебск наведаў рускі пісьменнік Іван Бунін (1870–1953).

125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Калнін Аўгуст Янавіч (1889–1941), дзяржаўны дзеяч Беларусі, старшыня Віцебскага губпрафсавета (1922–1923 гг.), загадчык аддзела мясцовай гаспадаркі ў Віцебскім губкаме партыі (1923–1924 гг.).

120 гадоў таму (1894) ў Віцебску быў пракладзены вадаправод.

120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Лагун Іосіф Васільевіч (1894–1920), удзельнік барацьбы за савецкую ўладу на Беларусі, ураджэнец Шаркаўшчынскага раёна.

120 гадоў таму (1894) была пабудавана мураваная Пастаўская Мікалаеўская царква ў г. Паставы.

Клімчанка Я. І.	5.03
Клопаў А. А.	14.05
Кокштыс Т. А.	31.10
*Косінец А. М.	27.05
Космач В. А.	1.10
Крапцоў-Зайчанка М. В.	11.03
Краўчанка М. П.	1914
Круганава Е. А.	23.05
Круцько Э. Ц.	18.01
Крыўко М. Н.	16.07
Крэмень А. С.	8.03
Кулакоўская Т. Н.	17.02
Куляшоў А. Н.	1959
*Курыленка У. Ц.	25.12
Кусцінскі М. Ф.	28.09
Лабанок А. І.	13.09
Лабуноў У. А.	16.03
Лагун І. В.	1894
Лазаковіч Т. В.	11.03
Лазоўскі Д. М.	9.08
Лапо А. І.	8.02
Ласкаўнёў А. П.	23.03
Ласкін Б. С.	4.08
Лаўрыновіч Э. В.	27.10
Лебедзь С. С.	25.07
Лебяда Т. (Шырокаў П. Ф.)	6.01
Левін Б. М.	29.06
Лепешаў І. Я.	23.10
Летнікаў Ф. А.	3.10

Кандрашоў П. П.	28.02
Канстанцінаў В. М.	5.01
Канцавой М. П.	19.11
Канявалава Н. Ю.	26.04
Каплінскі В. Т.	14.05
Каплякоў С. В.	23.01
Карасёў М. П.	27.07
Караткевіч Д. А.	16.10
Караткоў А. І.	12.08
Караткоў А. Ц.	26.05
Кардовіч І. М.	5.04
Каржанеўскі М. Л.	18.02
Карніловіч С.	4.11
Карніцкая (Дырэнталь) М.	1764
Кароткая В. П.	5.09
Карчэўскі М. Ф.	1829
Касалапаў Я. Я.	1.05
*Касовіч К. А.	14.05
Касцюшка І. І.	31.07
Катовіч Т. В.	26.03
*Кашыра Ю. Ф.	4.04
Кашыцкі Э. С.	16.05
Кірвель А. М.	23.07
Кірпічоў І. П.	21.10
Кірпічоў К. Л.	8.07
Кірпічэнка А. А.	15.07
Кірылін П. А.	12.07
Кірычук В. П.	16.01
Клачкова В. А.	17.09
Клімаў М. Т.	30.01

120 гадоў	таму (1894) Віцебскае аддзяленне Расійскага таварыства веласіпедыстаў-турыстаў правяло ў горадзе спаборніцтвы на лепшага ездака.
115 гадоў	таму (1899) адбыўся першы з'езд урачоў Віцебскай губерні.
115 гадоў	таму (1899) Віцебская група РСДРП выдала сваю першую лістоўку "К витебским рабочим".
115 гадоў	таму (1899) ў Віцебску адкрылася гарадская бібліятэка імя А. С. Пушкіна.
115 гадоў	таму (1899) ў Оршы адкрылася публічная гарадская бібліятэка імя А. С. Пушкіна.
115 гадоў	таму (1899) пачаў дзейнічаць цагельны завод "Зархі". У 1908 г. на прадпрыемстве працавала 35 рабочых.
115 гадоў	таму (1899) пад уплывам Віцебскага сацыял-дэмакратычнага камітэта Бунда ў Віцебску адбыліся выступленні рабочых. Побач з экалагічнымі выстаўляліся і палітычныя патрабаванні.
115 гадоў	таму (1899) пачаў дзейнічаць Віцебскі тэатр Дзянісава (1899–1900 гг.).
110 гадоў	таму (1904) ў Віцебску адбыліся гастролі актрысы Малога тэатра А. А. Яблачкінай (1866–1964).
110 гадоў	таму (1904) ў Віцебску адбыліся гастролі спявачкі А. Д. Вяльцавай (1817–1913).
110 гадоў	таму (1904) зняты натурны план г. Віцебска (склаў каморнік Г. А. Маісееў), які ў якасці дадатка з каментарыямі А. П. Сапунова быў змешчаны ў "Памятной книжке Витебской губернии на 1905 год".
110 гадоў	таму (1904) Д. П. Яфімаў выдаў у Маскве серыю паштовак з выявамі г. Оршы.
110 гадоў	таму (1904) на Браслаўшчыне было пачата будаўніцтва Відзаўскага касцёла Нараджэння Дзевы Марыі з чырвонай цэглы на месцы былога храма 1481 года.

110 гадоў	таму (1904) нарадзіўся Іларыёнаў Сцяпан Іларыёнавіч (1904–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.	Жураўскі А. І. 5.08 Жыгуноў А. 27.11 Жыткевіч З. 8.11
105 гадоў	таму (1909) нарадзіўся Маісееў Стэфан Сяргеевіч (1909–1988), географ, ураджэнец Аршанскага раёна.	Забелін І. В. 1.04
105 гадоў	таму (1909) ў Віцебску выдавалася інфармацыйна-рэкламная газета "Витеблянин". Вядомы 4 нумары.	Завадскі У. Г. 13.01 Зарака-Заракоўскі Б. Ф. 30.03
105 гадоў	таму (1909) выдадзена першая каляровая паштоўка "Орша. Мост цераз Дняпро".	Захараў І. К. 13.08 Звездачотаў М. П. 27.11
105 гадоў	таму (1909) нарадзіўся Канашэнка Сцяпан Мікалаевіч (1909–1943), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Узніцы Полацкага раёна.	Зімянін М. В. 21.11 Знаёмы С. (Клопаў С. З.) 27.06 Зуеў Ю. П. 2.04
105 гадоў	таму (1909) нарадзіўся Хандогін Мікалай Іванавіч (1909–1989), франтавы карэспандэнт, ураджэнец в. Валынцы Верхнядзвінскага раёна.	Іафінаў С. А. 12.02 Іваноў У. У. 25.04
105 гадоў	таму (1909) была адкрыта СШ № 1 г. Верхнядзвінска.	Іванюта Г. Л. 3.09
100 гадоў	таму (1914) пачалося будаўніцтва чыгуначнай лініі Орша – Унеча. Уведзена ў строй у 1923 г.	Ідаль Э. А. 23.01 Ізаітка А. С. 21.12
100 гадоў	таму (1914) нарадзіўся Сямашка Мікола (сапр. Мікалай Пятровіч 1914–1941), паэт, ураджэнец Полацкага раёна.	Іларыёнаў С. І. 1904
100 гадоў	таму (1914) нарадзіўся Краўчанка Міхаіл Панцялеевіч (1914–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.	Кавалёў І. А. 14.06 Казак І. У. 6.07 Казаравец М. У. 26.03
100 гадоў	таму (1914) ў в. Галубічы Глыбоцкага раёна пабудавана Галубіцкая царква Раства Багародзіцы.	Казлоў А. Я. 23.02 Калнін А. Я. 1889
100 гадоў	таму (1914) на Браслаўшчыне быў пабудаваны Відзаўскі касцёл Нараджэння Дзевы Марыі.	Камінскі І. І. 8.11 Канапелька А. М. 16.11
100 гадоў	таму (1914) пабудавана на месцы былога храма Заборская Мікалаеўская царква ў в. Забор'е Глыбоцкага раёна.	Канашэнка С. М. 1909 Кандраценка М. Б. 1.05
95 гадоў	таму (1919) ў Віцебску адкрылася дзіцячая музычная школа № 1.	Кандрацьеў П. В. 20.06

Гейнэ А. А.	10.01
Генкін А. Л.	30.01
Гіргель С. С.	12.02
Гірса Н. М.	9.08
Глебаў І. А.	21.06
Глушко М. Ф.	14.10
Гнуценка П. У.	29.07
Гоманаў У. К.	2.02
Грабніцкі О. М.	12.03
Грабніцкі Ф.	1664
Градаў Ю. М.	29.06
Груца А. П.	9.05
Грыгор'еў Г. С.	1924
Гяноў У. М.	19.06
Давыдаў А. М.	13.05
Дамашкевіч М. Ф.	4.09
Данілаў С. М.	7.01
Даркевіч У. П.	1.09
Даўгапольскі Ц. Л.	11.08
Дзежыц В. К.	9.03
Дзеніскевіч М. М.	9.05
Домнін У. І.	22.09
Дубінскі С. А.	25.10
Ермалаеў Р. Д.	1924
Жабянцяеў А. І.	6.08
Жалязняк Р. С.	верас., 1914
Жданко Р. С.	23.02
Жук І. Л.	14.10

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску адбылася першая губернская спартыўная алімпіяда.

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску пачалі выдавацца плакаты «Окна "РОСТА"». Апошні выйшаў у 1921 г.

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску пачаў выдавацца часопіс "Коммунистическая мысль". З 1922 г. "Коммунистический труд".

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску праведзена першая дзяржаўная выстава карцін мясцовых і маскоўскіх мастакоў.

95 гадоў таму (1919) ў Полацку адкрылася цэнтральная бібліятэка.

95 гадоў таму (1919) тэрыторыя сучаснага Гарадоцкага раёна ўвайшла ў склад РСФСР.

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску заснаваны вучэбна-паказальны сад на аснове прыватнага саду. Зараз – Батанічны сад Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава.

95 гадоў таму (1919) ліквідавана Віцебская вучоная архіўная камісія.

95 гадоў таму (1919) Віцебскі педагагічны інстытут перайменаваны ў інстытут народнай адукацыі.

95 гадоў таму (1919) створаны Віцебскі тэатр рэвалюцыйнай сатыры, Віцебскі тэрэвсат, агітацыйна-прапагандысцкі тэатр мініяцюр (1919–1920 гг.).

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску пры Доме культуры чыгуначнікаў створаны драматычны гурток. З 1977 г. – Віцебскі народны тэатр.

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску заснаваны Дом кнігі на базе бібліятэкі-чытальні. Зараз – Віцебская цэнтральная гарадская бібліятэка імя М. Горкага.

95 гадоў таму (1919) заснаваны саўгас "Адаменки" ў Лёзненскім раёне. З 2001 г. – КУСП.

95 гадоў таму (1919) створана Віцебскае раённае ўпраўленне Заходне-Дзвінскага ўчастка воднага транспарту, у распараджэнні якога знаходзілася 19 параходаў, якія здзяйснялі перавозкі.

95 гадоў	таму (1919) ў Віцебску створана Віцебскае аддзяленне Расійскага тэлеграфнага агенцтва "ВіцРОСТА". З 1924 г. – у складзе БЕЛТА.
90 гадоў	таму (1924) заснаваны Віцебскі мясакамбінат. З 1998 г. – ААТ.
90 гадоў	таму (1924) адкрыты дом адпачынку "Орша".
90 гадоў	таму (1924) ў Оршы заснавана метэаралагічная станцыя.
90 гадоў	таму (1924) Віцебск наведаў беларускі пісьменнік Янка Купала (1882–1942).
90 гадоў	таму (1924) ва Ушачах адбылася першая раённая настаўніцкая канферэнцыя.
90 гадоў	таму (1924) ва Ушачах адкрылася першая раённая сельгасвыстава.
90 гадоў	таму (1924) пачата будаўніцтва Бігосаўскага чыгуначнага вакзала ў Верхнядзвінскім раёне на чыгуначнай лініі Полацк – Даўгаўпілс.
90 гадоў	таму (1924) ў Віцебску пры ветэрынарным інстытуце арганізаваны першы ў рэспубліцы энтамалагічны музей.
90 гадоў	таму (1924) Полацк і Полацкі павет увайшлі ў склад БССР.
90 гадоў	таму (1924) Віцебскі вышэйшы педагагічны інстытут аб'яднаны з Беларускім дзяржаўным універсітэтам.
90 гадоў	таму (1924) нарадзіўся Грыгор'еў Георгій Сцяпанавіч (1924–1944), удзельнік вызвалення Віцебшчыны ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза.
90 гадоў	таму (1924) заснавана арцель імя Сталіна. З 1996 г. – сельскагаспадарчае прадпрыемства "Бачэйкава" ў Бешанковіцкім раёне.
90 гадоў	таму (1924) нарадзіўся Ермалаеў Рыгор Дзмітрыевіч (1924–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.
85 гадоў	таму (1929) адкрыты Аршанскі чыгуначны тэхнікум.

Вальшонак З. С.	1934
Варэйкіс І. М.	10.09
Васілеўскі Д. М.	17.12
Васільева Г. С.	28.12
Васільеў В. В.	2.12
Васючэнка П. В.	15.02
Вашук У. В.	7.07
Вераніцын (Васільеў) К. В.	13.06
Вінаградаў М. К.	28.01
Вінаградаў М. М.	10.10
Вінніца Г. Р.	25.01
Вітан-Дубейкаўскі (Дубяйкоўскі) Л. І.	19.07
Вітгенштэйн П. Х.	5.01
*Вішнеўскі С. А.	18.07
Вольскі (Вольскі-Зэйдэль) А. В.	23.09
Воранава Л. П.	29.07
*Вышалескі С. М.	2.11
Вяжбіцкі (Вяржбіцкі) К. Ю.	22.02
Вярхоўскі С. Б.	6.07
Галецкі П. А.	20.05
Галуза І. Р.	8.04
Галушкін Б. Л.	12.08
Ганчароў М. І.	8.05
Гапяёнак М. І.	17.04
Гаранскі Г. К.	30.05
Гарбук Г. М.	24.07
Гарбуноў Ц. С.	6.08
Гардзялкоўская Т.	1854
Гарулёў М. А.	6.11
Гаўрылаў П. Ф.	27.10

*Баразна Л. Ц.	4.12
Бараноўская Н. С.	23.03
Барздыка М. Ф.	14.01
Барсукоў І. А.	20.09
Барсукоў М. З.	19.07
Баршчэўскі Я.	1794
Басулаеў А. Ф.	15.06
Баханькоў А. Я.	29.01
Башко І. С.	8.01
Башлакоў Ю. А.	15.01
Белахвосцікаў А. Я.	10.08
Беняшэвіч У. М.	21.08
Беразоўская Т. Д.	6.02
Бераў М. З.	23.12
Бердыган К. І.	21.12
Бладыка Н. М.	26.03
Богдан Н. І.	3.06
Бохан Д. М.	27.05
Брадоўскі А. Р.	8.10
Бранштэтар П. Л.	2.09
Буглоў Я. Д.	29.10
Бучынскі В.	17.03
*Быкаў В. У.	19.06
Бышнёў І. І.	7.01
Бязлюдаў А. І.	28.04
Бялыніцкі-Біруля А. А.	24.10
Бяляеў А. В.	17.10
Бяляўскі В. М.	18.03
Вавілаў А. У.	27.07
Вальноў У. М.	29.08

85 гадоў таму (1929) адкрыты Лепельскі педтэхнікум (з 1944 г. – педвучылішча). Было закрыта ў 1956 г.

85 гадоў таму (1929) ва Ушачах адкрыліся раённыя курсы піянерважатых.

85 гадоў таму (1929) выдаў першую прадукцыю Верхнядзвінскі льнозавод.

85 гадоў таму (1929) заснавана Віцебская фабрыка мастацкіх вырабаў "Купава".

85 гадоў таму (1929) ў Шумілінскім раёне заснаваны Обальскі керамічны завод.

85 гадоў таму (1929) ў Віцебску заснавана лесагаспадарчае прадпрыемства Беларускага дзяржаўнага трэста лясной прамысловасці. З 1995 г. – ААТ "Віцебсклес".

85 гадоў таму (1929) ў Расонскім раёне заснаваны калгас імя Кутузава. Зараз – КУСП "Дворище-Рос".

85 гадоў таму (1929) ў г. п. Багушэўск Сенненскага раёна заснавана арцель "Чырвоны шавец". З 1992 г. – КУП бытавога абслугоўвання насельніцтва "Прэстыж".

85 гадоў таму (1929) заснавана Віцебская акруговая прафтэхшкола медыцынскіх сясцёр. Зараз – Віцебскі дзяржаўны медыцынскі каледж.

85 гадоў таму (1929) пабудаваны Дрысвяцкі Петрапаўлаўскі касцёл у в. Дрысвяты Браслаўскага раёна. Адрэстаўрыраваны ў 1991 г.

85 гадоў таму (1929) заснаваны калгас "Камсамольская праўда" ў Талачынскім раёне. З 2003 г. СВК.

85 гадоў таму (1929) заснаваны калгас "Светлы шлях" у Талачынскім раёне. З 2003 г. СВК "Красноселье".

80 гадоў таму (1934) ў Віцебску пабудаваны ваенны аэрадром. З 2000 г. – аэрапорт "Витебск".

80 гадоў таму (1934) нафтасклад у г. Віцебску перайменаваны ў нафтабазу.

80 гадоў таму (1934) ў Віцебску прайшла першая алімпіяда дзіцячай самадзейнасці.

80 гадоў таму (1934) ў г. Дрысе (г. Верхнядзвінск) пабудавана электрастанцыя.

80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Вальшонак Захарый Сямёнавіч, прафесар Расійскай акадэміі ваенных навук, ураджэнец г. Віцебска.

80 гадоў таму (1934) быў выяўлены Гарадоцкі курганны могільнік – археалагічны помнік на паўднёва-заходняй ускраіне горада.

80 гадоў таму (1934) ў Віцебску заснаваны радыётэхнічны тэхнікум. З 2009 г. – Віцебскі дзяржаўны палітэхнічны каледж.

75 гадоў таму (1939) адбыўся першы выпуск СШ № 1 г. Гарадка.

75 гадоў таму (1939) Шаркаўшчына ўвайшла ў склад БССР.

75 гадоў таму (1939) адбылося ўз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР.

75 гадоў таму (1939) адкрыта Лепельскае пяхотнае вучылішча. Зараз не існуе.

75 гадоў таму (1939) заснавана СШ № 1 у г. Паставы.

75 гадоў таму (1939) пабудаваны з цэглы і бутавага каменю Ідоўцкі касцёл Божай Маці Шкаплернай у в. Ідоўта Міёрскага раёна.

75 гадоў таму (1939) ў Браславе заснаваны Дом сацыялістычнай культуры. З 1990 г. – Браслаўскі раённы Дом культуры.

75 гадоў таму (1939) заснавана Браслаўская цэнтральная бібліятэка.

75 гадоў таму (1939) ў Віцебску заснаваны Дом народнай творчасці. З 2006 г. – Віцебскі абласны метадычны Цэнтр народнай творчасці.

75 гадоў таму (1939) ў Віцебску створаны ДЭУ для абслугоўвання дарог абласнога значэння. Зараз – прадпрыемства па праектаванні, будаўніцтве, утрыманні і рамонце мясцовых аўтамабільных дарог агульнага карыстання "Витебскоблдорстрой".

70 гадоў таму (1944) адкрыта Пастаўскае педагагічнае вучылішча. Існавала да 18.08.1955 г.

70 гадоў таму (1944) ў Віцебску адкрыта ПТВ № 59 будаўнікоў.

ІМЯННЫ ПАКАЗАЛЬНІК

Абазоўскі К. А. 1.10
Авекаў І. А. 19.05
Алпеева Т. М. 23.06
Альхоўскі М. І. 10.10
*Аляксееў І. Е. 14.04
Андрайкевіч (Гінтаўт-Андрайкевіч) Я. А. 1609
Андрэйчанка У. П. 2.01
Анісенка В. Д. 5.06
Анішчык (Гутар) Г. А. 28.09
Анцімонаў Л. С. 16.12
Апанасевіч П. А. 14.07
Апіёк Т. У. 19.05
Аржанікава Т. П. 20.11
Арленеў (Арлоў) П. М. 6.03
Арлоў А. Р. 18.07
Арцёменка Г. Ф. 3.12
Асінскі І. М. 6.05
Асіпенка А. 7.09
Асіповіч Ж. С. 27.07
Асмалоўскі М. С. 27.01
Атрашкевіч В. І. 22.04
Аўдошка М. П. 12.03

Багарад Р. А. 20.07
Багдановіч К. 29.11
Багніч С. А. 12.06
Балінскі М. В. 12.08
Барадзін (Грузенберг) М. М. 9.07
Барадулін С. Д. 8.10

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Васильев, В.** Паренек из Бабинич / В. Васильев // Віцебскі рабочы. — 2009. — 16 июня. — С. 4.

2. **Васильев, В.** Шел парнишке в ту пору восемнадцатый год / В. Васильев // Жыццё Прыдзвіння (Віцебск). — 2008. — 29 крас. — С. 2.

3. **Куриленко** Владимир Тимофеевич // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич (пред.) [и др.]. — Витебск : Витеб. обл. тип., 2009. — С. 76.

4. **Курыленка** Уладзімір Цімафеевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 1999. — Т. 9. — С. 54—55.

5. **Курыленка** Уладзімір Цімафеевіч // Памяць : Віцебскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: А. П. Красоўскі [і інш.] ; склад. У. І. Мезенцаў ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : Маст. літ., 2004. — С. 340.

70 гадоў таму (1944) партызаны Ушацкага раёна здзейснілі аперацыю "Прарыў".

70 гадоў таму (1944) створаны Віцебскі філіял Саюза мастакоў Беларусі.

70 гадоў таму (1944) ў Полацку створаны аблрамбудтрэст. Зараз – рэспубліканскае вытворчае праектна-будаўнічае УП "Аб'яднанне Полацксельбуд".

70 гадоў таму (1944) ў Паставах заснавана СШ № 2.

70 гадоў таму (1944) ў Пастаўскім раёне заснаваны Дунілавіцкі райпрамкамбінат. Зараз – Варапаеўскі дрэваапрацоўчы камбінат.

70 гадоў таму (1944) ў г. Глыбокае на месцы бойні заснаваны мясакамбінат. З 1997 г. – ААТ "Глыбоцкі мясакамбінат".

70 гадоў таму (1944) ў г. Дрысе (г. Верхнядзвінск) была заснавана раённая бібліятэка. Зараз – Верхнядзвінская цэнтральная раённая бібліятэка імя Т. Хадкевіча.

70 гадоў таму (1944) ў Браславе Дом сацыялістычнай культуры быў перайменаваны ў раённы Дом культуры. З 1999 г. – Браслаўскі раённы Дом культуры.

70 гадоў таму (1944) была заснавана Аршанская цэнтральная раённая бібліятэка, якая размяшчалася ў будынку рэдакцыі газеты "Ленінскі прызыў".

70 гадоў таму (1944) быў створаны Віцебскі "кацёл" – акружэнне войскамі 3-га Беларускага і 1-га Прыбалтыйскага франтоў групоўкі нямецка-фашысцкіх войск у Віцебскім раёне ў ходзе Віцебска-Аршанскай аперацыі 1944 года ў Вялікую Айчынную вайну.

70 гадоў таму (1944) ў Віцебску заснавана абласная кінарамонтная майстэрня. Зараз – прадпрыемства па вытворчасці металічных вырабаў "Віцебск-Белпрамкультура".

70 гадоў таму (1944) ў г. Докшыцы створана машынна-трактарная станцыя. З 2003 г. – ААТ "Докшицкий райагросервис".

70 гадоў таму (1944) ў Віцебску створаны зямельны аддзел. З 1997 г. – камітэт сельскай гаспадаркі і харчавання Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта.

65 гадоў таму (1949) ў Віцебску быў адкрыты абласны анкалагічны дыспансер.

65 гадоў таму (1949) адкрыта школа механізацыі сельскай гаспадаркі ў в. Боркавічы Верхнядзвінскага раёна. Зараз – СПТВ-170.

65 гадоў таму (1949) заснаваны калгас "17 Сентября" ў Глыбоцкім раёне. З 2003 г. – СВК "Золотая подкова".

65 гадоў таму (1949) заснаваны калгас "Победа" ў Браслаўскім раёне. З 2003 г. – СВК "Березовый край".

65 гадоў таму (1949) ў Віцебску заснаваны вучэбна-вытворчыя майстэрні. З 2004 г. – ПУП "Галант" ГА "Беларускае таварыства глухіх".

65 гадоў таму (1949) заснаваны калгас "За высокі ўраджай" у Шаркаўшчынскім раёне. Зараз СВК "Жвіранка".

60 гадоў таму (1954) пачала працаваць Віцебская ЦЭЦ.

60 гадоў таму (1954) пачалося будаўніцтва Лепельскай гідраэлектрастанцыі. Уведзена ў строй у 1956 г.

60 гадоў таму (1954) ў Оршы адкрыты кінатэатр "Перамога".

60 гадоў таму (1954) ў Віцебску ўпершыню з'явілася легкавое таксі.

60 гадоў таму (1954) заснаваны Бягомльскі гарадскі Дом культуры Докшыцкага раёна.

60 гадоў таму (1954) ў Віцебску створаны ансамбль танца "Лявоніха" пры гарадскім Доме культуры. У 1971 г. прысвоена званне "народны", у 2007 г. – "заслужаны аматарскі калектыў".

60 гадоў таму (1954) ў Браславе заснавана раённая нарыхтоўчая кантора. З 1999 г. – прыватнае вытворча-нарыхтоўчае УП "Браславский коопзаготпром".

пулемет, и хотя двое немцев были ранены, врагам удалось скрыться.

Владимир Куриленко установил связь с партизанским отрядом им. матроса Железняка под руководством Ивана Шлапакова. В январе 1942 г. юноша стал бойцом этого отряда. За 10 месяцев Владимир подорвал несколько вражеских автомашин, пустил под откос четыре немецких эшелона, уничтожил около тысячи фашистов.

После очередной удачной операции группа подрывников в составе Константина Иванова, Анатолия Кирша и Владимира Куриленко, возвращаясь вечером 12 мая 1942 года в отряд, остановилась на отдых в деревне Саленики Касплянского района. Неожиданно нагрянули каратели и окружили дом, где находились партизаны. Несмотря на неравенство сил, трое отважных воинов приняли бой, решив сражаться до последнего патрона. В завязавшейся перестрелке несколько фашистов было уничтожено. Партизаны тоже понесли потери: был убит Константин, Владимир тяжело ранен. Анатолий стал кричать из окруженной избы по-немецки, чтобы не стреляли, так как там находятся фашисты. Воспользовавшись замешательством противника и наступившей темнотой, ему удалось вынести раненого партизана из горящего дома. По дороге в отряд семнадцатилетний Владимир Куриленко скончался от полученных ран.

Указом Президиума Верховного Совета СССР Владимиру Тимофеевичу Куриленко посмертно присвоено звание Героя Советского Союза. Партизанский отряд им. Железняка был назван его именем и продолжал уничтожать немецко-фашистских захватчиков на территории Смоленской области и Белоруссии.

На месте последнего боя партизана в деревне Саленики установлен памятник. Его именем названы улицы многих городов. В мае 1966 г. был воздвигнут монумент Владимиру Куриленко в Смоленске.

Владимир Куриленко похоронен на братском кладбище у древней крепостной стены в сквере Памяти героев в Смоленске.

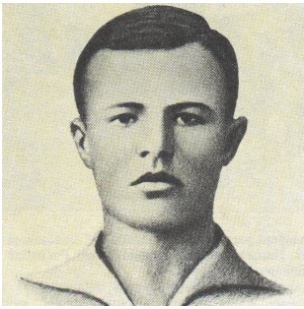

КУРИЛЕНКО
ВЛАДИМИР ТИМОФЕЕВИЧ
К 90-летию со дня рождения (1924)

Владимир Куриленко родился 25 декабря 1924 года в д. Бабиничи Витебского района в семье сельских учителей. Герой Советского Союза (1942).

Мальчик начал учиться в Бабиничской средней школе. Перед началом Великой Отечественной войны его отец был назначен директором Блонновской неполной средней школы, и семья переехала в Смоленскую область. Известие о нападении фашистской Германии на Советский Союз застало Владимира в деревне Поречено Касплянского района. Шестнадцатилетнему пареньку отказали в призыве в Красную Армию. Тогда он отправился на строительство оборонительных сооружений – блиндажей, окопов, противотанковых рвов.

В июле 1941 года немецко-фашистские войска начали занимать территорию Касплянского района. В ходе боев на реке Угре была разбита большая колонна вражеских войск. За участие в этих сражениях Владимир Куриленко получил в качестве награды трофейный пулемет и мотоцикл. Оказавшись на оккупированной территории, он организовал и возглавил подпольную группу местных комсомольцев. Они начали собирать оружие и боеприпасы для ведения партизанской войны. Первая операция группы закончилась не совсем удачно. Была предпринята попытка уничтожить вражескую машину с солдатами, которые ежедневно объезжали окрестные села и грабили местное население. Однако во время нападения «заел»

60 гадоў таму (1954) ўпраўленне сельскай гаспадаркі і нарыхтовак перайменавана ў Віцебскае абласное ўпраўленне сельскай гаспадаркі. Зараз – камітэт сельскай гаспадаркі і харчавання Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта.

60 гадоў таму (1954) ў Віцебску ўзведзены новы будынак чыгуначнага вакзала.

55 гадоў таму (1959) створана Віцебскае абласное аддзяленне Саюза журналістаў БССР. Зараз – Віцебская абласная арганізацыя Беларускага саюза журналістаў.

55 гадоў таму (1959) ў Віцебску ўпершыню на тэрыторыі Беларусі знойдзена берасцяная грамата 13–14 стст.

55 гадоў таму (1959) быў адкрыты Віцебскі раённы Дом культуры.

55 гадоў таму (1959) ў Полацку на базе аўтарамонтнага завода створана ААТ «Полацкі завод "Праммашрамонт"».

55 гадоў таму (1959) ў г. п. Варапаева Пастаўскага раёна заснавана музычная школа.

55 гадоў таму (1959) ў Полацку заснавана ААТ "Нафтазаводмантаж".

55 гадоў таму (1959) быў адкрыты Бешанковіцкі раённы Дом культуры ў спецыяльна пабудаваным будынку.

55 гадоў таму (1959) заснаваны клуб прафсаюзнага камітэта студэнтаў Віцебскага ветэрынарнага інстытута. З 1998 г. – Віцебскі Дом культуры акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Куляшоў Анатоль Нілавіч, Міністр унутраных спраў Рэспублікі Беларусь. У 1976–1977 гг. працаваў трактарыстам Старасельскага лясніцтва Чашніцкага раёна.

55 гадоў таму (1959) заснаваны калгас "Вперед" у Браслаўскім раёне. З 2003 г. – СВК "Агровидзы".

55 гадоў таму (1959) створаны Віцебскі народны хор народнай песні пры Доме культуры чыгуначнікаў. У 2006 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

55 гадоў таму (1959) заснаваны калгас імя Данукалава ў Лёзненскім раёне на базе калгасаў "Светлый луч", "Новый свет", "Показатель", "Заря", "За мир". З 2003 г. – СВК "Данукалава".

55 гадоў таму (1959) ў Віцебску заснаваны завод сантэхдэталяў № 2. Зараз – Віцебскі завод сантэхзагатовак.

55 гадоў таму (1959) ў Лепельскім раёне выяўлена радовішча пясчана-гравійных матэрыялаў Бароўка.

55 гадоў таму (1959) ў в. Валынцы Верхнядзвінскага раёна заснавана Валынецкая машынна-меліярацыйная станцыя. Зараз – Валынецкае прадпрыемства меліярацыйных сістэм.

55 гадоў таму (1959) заснаваны завод "Зооветинструмент" у в. Бігосава Верхнядзвінскага раёна. З 1993 г. – ААТ "Інвет".

50 гадоў таму (1964) ў Віцебску адкрыты Палац культуры чыгуначнікаў.

50 гадоў таму (1964) арганізаваны Ушацкі раён электрасетак.

50 гадоў таму (1964) ў Лепелі адкрыты філіял Аршанскага медвучылішча. Закрыты ў 1969 г.

50 гадоў таму (1964) ў Віцебску пры Доме культуры чыгуначнікаў створаны ансамбль народнага танца. З 2000 г. – Віцебскі дзіцячы ансамбль танца "Ладачкі". У 2005 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

50 гадоў таму (1964) створаны Віцебскі ўзорны цымбальны аркестр пры абласным Палацы піянераў і школьнікаў. У 1983 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

50 гадоў таму (1964) ў Віцебску заснаваны ўчастак рэспубліканскага камбіната "Белторгмонтаж". З 2000 г. – прадпрыемства па аказанні паслуг для забеспячэння бесперабойнай работы халадзільнага, тэхналагічнага абсталявання РВУП "Витебскоргтехника".

50 гадоў таму (1964) ў Віцебску на тэрыторыі дрэваапрацоўчага камбіната заснаваны завод буйнапанэльнага домабудавання трэста № 2 "Будіндустрыя". Зараз – Віцебскі завод буйнапанэльнага домабудавання.

святароў, тора, каменная пячатка ордэна францысканцаў, абразы і інш.

У экспазіцыі, прысвечанай побыту лепяльчан XIX–XX стагоддзяў, прадстаўлены шматлікія прылады працы, драўляны посуд, жорны, ткацкі станок, бязмены, сурвэткі, абрус, куфар, прасы, самавары, савецкі агітацыйны фарфор і інш.

У зале прыроды прадстаўлены чучалы жывёл і птушак Бярэзінскага біясфернага запаведніка.

Каштоўнымі набыткамі музея з'яўляюцца творы лепельскіх пісьменнікаў Тодара Кляшторнага і яго дачкі Тадзіяны Тодараўны, Пятра Дудо, Анатоля Вярцінскага, Уладзіміра Міхно, мастакоў Ф. Бурцава, А. Бухаркіна і інш.

У выставачнай зале рэгулярна праходзяць выставы рознай тэматыкі. Разнастайныя дакументальныя матэрыялы і прадметы, якія зберагаюцца ў музеі, выкарыстоўваюцца ў экспазіцыйнай, навукова-даследчай і асветнай працы. З 2004 г. праводзіцца навукова-практычная канферэнцыя «Лепельскія чытанні».

ЛІТАРАТУРА:

1. **Лепельский** районный краеведческий музей // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2007. — Т. 4. — С. 448—449.

2. **Стэльмах, А. У.** Лепельскі краязнаўчы музей / А. У. Стэльмах // Памяць : Лепельскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: В. Я. Ланікіна [і інш.] ; склад. В. Я. Ланікіна, А. У. Стэльмах ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : Беларусь, 1999. — С. 595—596.

3. **Стэльмах, А. У.** Лепельскі раённы краязнаўчы музей / А. У. Стэльмах // Музеі Беларусі = Музеи Беларуси / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.] ; маст. В. В. Катовіч, М. У. Чуднікаў. — Мн. : БелЭн, 2008. — С. 344—347.

4. **Януш, І.** Лепельскі куфэрак / І. Януш // Літаратура і мастацтва. — 2010. — 6 студз. — С. 13.

пачалося археолагамі І. Ціханенкавым, К. Палікарпавым. Асабліва плённымі сталі пошукі вучоных А. Мітрафанава, Э. Зайкоўскага, Г. Штыхава, Л. Дучыц, У. Ксяндзова.

Асноўны фонд музея налічвае 17612 адзінак захоўвання, навукова-дапаможны – 8049 адзінак. Плошча экспазіцыі 286 квадратных метраў.

Гістарычную і мастацкую каштоўнасць прадстаўляюць калекцыі археалогіі (больш за 800 адзінак), нумізматыкі (звыш 1,5 тысяч адзінак), памятных медалёў, пячатак, значкоў і жэтонаў, фотаздымкаў, ручнікоў XIX–XX стагоддзяў, жывапісу і графікі (звыш 400 адзінак), фотаапаратаў і фотапрылад, музычных інструментаў. Экспанаты размешчаны ў шасці залах.

Значнае месца займае экспазіцыя, прысвечаная Вялікай Айчыннай вайне, дзе прадстаўлены матэрыялы аб абарончых баях на тэрыторыі раёна, Лепельскім мінамётным вучылішчы, Лепельскім контрудары 1941 г., дзейнасці антыфашысцкага падполля і партызанскага руху, вызваленні рэгіёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У музеі знаходзяцца макет зямлянкі, асабістыя рэчы і зброя Герояў Савецкага Саюза Ф. Дубоўскага, У. Лабанка; фотаздымкі, дакументы, газеты, лістоўкі, кнігі, якія распавядаюць пра барацьбу лепяльчан з акупантамі.

Лепельскі краязнаўчы музей захоўвае некаторыя звесткі гераічнай барацьбы лепельскіх воінаў супраць захопнікаў у Грунвальдскай бітве 1410 г., Ульскай бітве 1564 г., у Айчыннай вайне 1812 г.

У зале гістарычнага мінулага захоўваюцца прадметы, знойдзеныя пры археалагічных раскопках старажытных паселішчаў і курганных могільнікаў на тэрыторыі Лепельскага раёна. Экспазіцыя ахоплівае перыяд ад эпохі мезаліту да пачатку XX стагоддзя і ўключае прылады працы (каменныя сякеры, сярпы, нажы), жаночыя ўпрыгожанні са шкла і косці VIII–XII стагоддзяў (бранзалеты, медныя кольцы, каралі), гліняныя гаршкі, каменныя ядры з крэпасці Суша, дзіцячыя цацкі. Экспануюцца таксама элементы мужчынскага адзення і жаночы касцюм Лепельскага краю, верхняя вопратка, вясельная сукенка канца XIX стагоддзя, прадметы культавага прызначэння: вопратка праваслаўнага і каталіцкага

50 гадоў таму (1964) ў Чашніцкім раёне заснавана Лукомская ДРЭС. З 1989 г. – філіял РУП "Віцебскэнерга".

45 гадоў таму (1969) ў Віцебску заснаваны індустрыяльна-педагагічны тэхнікум. Зараз – Віцебскі дзяржаўны індустрыяльна-педагагічны каледж.

45 гадоў таму (1969) ва Ушачах адкрылася дзіцячая музычная школа.

45 гадоў таму (1969) выйшла ў свет кніга Н. І. Пахомава, Н. І. Дарафеенкі, Н. В. Дарафеенкі "Витебское подполье".

45 гадоў таму (1969) пачалося будаўніцтва Ушацкай раённай бальніцы.

45 гадоў таму (1969) ў Віцебску створана службовая гарадская пошта.

45 гадоў таму (1969) ў Оршы знесены будынкі езуіцкіх касцёлаў па вуліцах Савецкая і Энгельса.

45 гадоў таму (1969) ў Віцебску пачаў працаваць завод керамічных дрэнажных труб.

45 гадоў таму (1969) ў Віцебску адкрыты помнік М. П. Шмырову.

45 гадоў таму (1969) ва Ушачах адкрылася дзіцячая школа мастацтваў.

45 гадоў таму (1969) ў Чашніцкім раёне адбыўся пуск першага энергаблока Лукомскай ДРЭС.

45 гадоў таму (1969) археолаг Г. В. Штыхаў выявіў археалагічны помнік Захарнічы – курганны могільнік полацкіх крывічоў каля в. Захарнічы Полацкага раёна.

45 гадоў таму (1969) ў в. Малыя Лётцы Віцебскага раёна быў адчынены санаторый "Железнодорожник" транспартнага РУП "Витебское отделение Белорусской железной дороги".

40 гадоў таму (1974) выйшаў у свет бібліяграфічны паказальнік Д. Генінай "Витебск в десяти веках".

40 гадоў таму (1974) выйшаў у свет альбом "Витебск".

40 гадоў таму (1974) выйшла ў свет кніга "Витебск. Историко-экономический очерк".

40 гадоў таму (1974) ў г. п. Арэхаўск Аршанскага раёна адкрыта дзіцячая музычная школа.

40 гадоў таму (1974) ў Віцебску была адкрыта абласная дзіцячая бальніца.

40 гадоў таму (1974) пачаў работу Аршанскі малочны камбінат.

40 гадоў таму (1974) ў Віцебску адкрыты Палац урачыстых абрадаў.

40 гадоў таму (1974) ва Ушацкім раёне адкрыты мемарыяльны комплекс "Прарыў".

40 гадоў таму (1974) прыняў першых навучэнцаў Лепельскі гідрамеліярацыйны тэхнікум.

40 гадоў таму (1974) заснаваны Пастаўскі раённы краязнаўчы музей.

40 гадоў таму (1974) заснаваны Гарадоцкі раённы краязнаўчы музей.

40 гадоў таму (1974) ў Гарадку створаны мемарыяльны комплекс на вайсковых могілках.

40 гадоў таму (1974) створана Віцебская абласная арганізацыя Беларускага саюза архітэктараў.

40 гадоў таму (1974) створаны Докшыцкі хлебазавод – філіял РУВП "Віцебскхлебпрам".

40 гадоў таму (1974) ў Гарадку створаны вакальна-танцавальны ансамбль "Яблынька" пры раённым Доме культуры. З 1983 г. – Гарадоцкі народны ансамбль песні і танца "Яблынька".

40 гадоў таму (1974) заснаваны калгас "Дворец труда" на базе калгасаў "Зара" і "Шлях Сталіна" ў Чашніцкім раёне. З 2003 г. – СВК "Дворец труда".

40 гадоў таму (1974) заснаваны Віцебскі карданажна-паліграфічны камбінат. З 2009 г. – ААТ.

40 гадоў таму (1974) створаны Глыбоцкі камбікормавы завод. З 2001 г. – УСВП у складзе Дэпартамента па хлебапрадуктах Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання.

6. **Через** годы в день сегодняшний / подгот. В. В. Линьков [и др.] // Вестник академии ветеринарной медицины. — 2009. — № 5 (дек.). — С. 2.

СНЕЖАНЬ

ЛЕПЕЛЬСКІ РАЁННЫ КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

Да 60-годдзя з дня адкрыцця (1954)

Лепельскі раённы краязнаўчы музей быў заснаваны 4 лістапада 1953 года. Адкрыты для наведвальнікаў 8 снежня 1954 года.

Будынак музея з’яўляецца помнікам архітэктуры XIX стагоддзя. У 1880–1950 гг. у ім размяшчалася кантора былой Бярэзінскай воднай сістэмы.

Вялікі ўклад у вывучэнне краю яшчэ ў XIX стагоддзі ўнёс знакаміты лепельскі археолаг М. Кусцінскі. У 1920 г. у Лепельскім павеце былі створаны краязнаўчае таварыства і музей пры аддзеле народнай асветы. Паслядоўнае і сістэматычнае даследаванне Лепельшчыны

сакавіка 2002 г. – Лужаснянскі аграрны каледж. З ліпеня 2002 г. – у структуры Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

За пасляваенны час у тэхнікуме было падрыхтавана больш за 10000 спецыялістаў: ветэрынараў, заатэхнікаў, аграномаў, птушкаводаў (птушкаводчае аддзяленне існавала да 1988 г.). Увесь час працуюць курсы павышэння кваліфікацыі брыгадзіраў і іншых спецыялістаў. На кафедрах выкладаюць больш за 100 настаўнікаў і майстроў вытворчага навучання. Навучанне праводзіцца ў трох карпусах, у тым ліку лабараторна-практычным на 900 месцаў. Студэнцкі гарадок уключае 4 інтэрнаты. Працуе сталовая на 300 месцаў. Навучальная ўстанова мае стадыён з гумова-бітумным пакрыццём і трыбунамі на 1200 месцаў. Асаблівы гонар каледжа – будынак былой земляробчай школы, які з'яўляецца помнікам гісторыі і культуры. Зараз у ім размешчана кафедра механізацыі сельскай гаспадаркі. За добраўпарадкаванне тэрыторыі ў савецкія часы тэхнікум быў узнагароджаны дыпломам II ступені ВДНГ СССР.

Сярод выхаванцаў тэхнікума акадэмік НАН Беларусі А. І. Лапо, прафесар, доктар сельскагаспадарчых навук А. В. Круглякоў.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Арсеньев, А.** Конверт в честь столетия колледжа / А. Арсеньев // Народнае слова. — 2010. — 20 лют. — С. 6.

2. **Залесская, С.** Школа, где профессию делают призванием / С. Залесская // Белорусская нива. — 2009. — 19 дек. — С. 12.

3. **Лужаснянскі** сельскагаспадарчы тэхнікум // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 1999. — Т. 9. — С. 359.

4. **Лужеснянский** аграрный колледж // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2007. — Т. 4. — С. 555.

5. **Мурашкина, В.** Жить так уже можно! / В. Мурашкина // Народнае слова. — 2009. — 22 верас. — С. 3.

40 гадоў таму (1974) выяўлена радовішча будаўнічага пяску і пясчана-гравійнай сумесі ў Полацкім раёне. Дэталёва разведана ў 1985–1988 гг.

40 гадоў таму (1974) знойдзены ананімны беларускі празаічны твор сярэдзіны 18 стагоддзя "Казане руске схизматичне", які, верагодна, узнік у г. Віцебску і стылізаваны пад праваслаўную ("схізматычную" раскольніцкую) пропаведзь.

35 гадоў таму (1979) ў Віцебску ўстаноўлены бюст С. М. Кіраву.

35 гадоў таму (1979) заснаваны і адкрыты Бешанковіцкі гісторыка-краязнаўчы музей.

35 гадоў таму (1979) ў Віцебску створана аб'яднанне "Рамбыттэхніка". Зараз – дзяржаўнае камунальнае УП "Вітрамбыт".

35 гадоў таму (1979) створаны Віцебскі хор "Вясёлка" пры СШ № 27. У 1989 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

35 гадоў таму (1979) ў Глыбоцкім і Ушацкім раёнах створаны азёрны заказнік рэспубліканскага значэння "Белае". З 2007 г. – гідралагічны.

35 гадоў таму (1979) ў Полацкім раёне заснаваны азёрны заказнік. З 2007 г. – гідралагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Глыбокое-Вялікае Астравіта".

35 гадоў таму (1979) ў Віцебскім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Запольскі".

35 гадоў таму (1979) ва Ушацкім раёне заснаваны гідралагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Крывое".

35 гадоў таму (1979) ў Полацкім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Лонна".

35 гадоў таму (1979) ў Віцебскім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Мошна".

35 гадоў таму (1979) ў Браслаўскім раёне заснаваны гідралагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Рычы".

35 гадоў таму (1979) ў Шумілінскім раёне заснаваны гідралагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Сосна".

35 гадоў таму (1979) ў Расонскім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Фаміно".

35 гадоў таму (1979) ў Віцебскім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Чысцік".

35 гадоў таму (1979) было адкрыта Віцебскае дзяржаўнае вучылішча алімпійскага рэзерву.

35 гадоў таму (1979) Верхнядзвінская раённая бібліятэка была рэарганізавана ў цэнтральную раённую бібліятэку.

35 гадоў таму (1979) ў г. п. Бешанковічы быў заснаваны Музей баявой славы. Зараз – Бешанковіцкі раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

35 гадоў таму (1979) быў адкрыты Віцебскі абласны псіханеўралагічны дыспансер.

35 гадоў таму (1979) ў Оршы пры дзіцячай музычнай школе № 1 быў створаны Аршанскі народны духавы аркестр.

35 гадоў таму (1979) заснаваны Адаменскі народны фальклорны гурт "Медуніца" сельскага Дома культуры Лёзненскага раёна.

35 гадоў таму (1979) створаны Віцебскі духавы аркестр пры СШ № 1. У 1982 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

35 гадоў таму (1979) створаны Віцебскі хор пры школе мастацтваў № 1 на базе харавога аддзялення. У 1983 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў". Зараз – Віцебскі ўзорны хор.

35 гадоў таму (1979) ў г. Глыбокае створана будаўнічае прадпрыемства СПМК-176. З 2003 г. – даччынае камунальнае ўнітарнае будаўнічае прадпрыемства Глыбоцкая СПМК-26.

35 гадоў таму (1979) ў Віцебску заснаваны завод ВА "Саюзэнерга-аўтаматыка". Зараз – Віцебскі вопытна-эксперыментальны завод.

35 гадоў таму (1979) ў Полацкім раёне заснаваны гідралагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Глыбокае–Чарбамысла".

ў Гарадку царкоўнапрыходскай школы. Дзякуючы намаганням віцэ-старшыні Віцебскага таварыства сельскіх гаспадароў была распачата судовая справа супраць губернскага ўпраўлення праваслаўнай кансісторыі. У 1906 г. працэс быў выйграны дзякуючы пецярбургскаму адвакату Альшамоўскаму.

Такім чынам, школа замест 1884 г. стала працаваць толькі праз 25 гадоў. Пры школе была створана сельскагаспадарчая ферма, даследчае поле, сад, садовы пітомнік, сталярная майстэрня, кузня. Пачаў дзейнічаць земляробчы гурток, кіраўніком якога з’яўляўся вядомы краязнавец, сапраўдны стацкі саветнік В. К. Златкоўскі.

Пасля рэвалюцыі 1917 года земляробчае вучылішча працягвала працу. З 1920 г. – сельскагаспадарчая школа II ступені. З 1928 г. – сельскагаспадарчая школа тэхнічных культур. З 1929 г. – тэхнікум па тэхнічных культурах. З 1930 г. – Лужаснянскі дзяржаўны сельскагаспадарчы льнопяньковы тэхнікум Наркамата земляробства БССР. Да Вялікай Айчыннай вайны было падрыхтавана 1150 спецыялістаў па льнаводстве.

У час вайны ў памяшканнях тэхнікума размяшчаўся фашысцкі гарнізон. На месцы сучаснага дэндрапарка – нямецкі аэрадром. У будынках сельскагаспадарчага двара быў арганізаваны лагер для палонных чырвонаармейцаў, мясцовых жыхароў, западозраных у сувязях з партызанамі. За перыяд акупацыі былі знішчаны бібліятэка, лабараторнае абсталяванне, вучэбна-вопытная гаспадарка.

У 1944 г. тэхнікум аднавіў сваю дзейнасць. Спецыялізацыя змянілася – з’явіліся спецыяльнасці агранома і птушкавода. З 1965 г. – сельскагаспадарчы тэхнікум (у 1983–1996 гг. – саўгас-тэхнікум). У 1970 г. адбылося аб’яднанне Лужаснянскага і Бігосаўскага зааветэрынарнага тэхнікумаў. Быў пабудаваны новы корпус і студэнцкі гарадок. У 1974 г. быў створаны дэндралагічны парк, які ў 1994 г. быў абвешчаны помнікам прыроды мясцовага значэння. У 1977 г. тэхнікуму прысвоена імя яго выпускніка Ф. А. Сурганава. У 1983 г. Лужаснянскі сельскагаспадарчы тэхнікум імя Ф. А. Сурганава значна пашырыў свае ўладанні шляхам далучэння вучгаса «Лужасна» і стаў называцца «саўгас-тэхнікум». З

ЛУЖАСНЯНСКІ АГРАРНЫ КАЛЕДЖ ВІЦЕБСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАЙ АКАДЭМІІ ВЕТЭРЫНАРНАЙ МЕДЫЦЫНЫ

Да 105-годдзя з дня заснавання (1909)

Лужаснянскае ніжэйшае сельскагаспадарчае вучылішча было адчынена 15 лістапада 1909 года (першая сельскагаспадарчая ўстанова Віцебскай губерні).

У 1876 г. было створана Віцебскае таварыства сельскіх гаспадароў. У 1881 г. віцебскі губернатар Растоўцаў перадаў сабраныя сялянамі на святкаванне 25-годдзя праўлення цара Аляксандра II грошы (некалькі дзясяткаў тысяч) на заснаванне сельскагаспадарчай школы і ўзорнай фермы. Таварыства ўзаемнага крэдыту землеўладальнікаў Віцебскай губерні пералічвала 5 % ад чыстага прыбытку на ствараемую школу. Пасля Растоўцава на пасаду віцебскага губернатара быў прызначаны генерал фон Валь, які таксама спрыяў дзейнасці таварыства. У 1891 г. таварыства выкупіла маёнтак Лужасна са 101 дзесяцінай зямлі і гаспадарчымі пабудовамі ў памешчыцы Е. Краснадземскай на частку грошай, якія знаходзіліся на дэпазіце губернскага ўпраўлення па сялянскіх справах. Меркавалася распачаць будаўніцтва сельскагаспадарчай школы, але з прыходам новага губернатара князя В. М. Далгарукага грошы былі перададзены на будаўніцтва

35 гадоў таму (1979) ў Глыбоцкім раёне заснаваны азёрны заказнік "Доўгае". З 2007 г. гідралагічны.

35 гадоў таму (1979) ў Браслаўскім раёне заснаваны біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння "Забалацце".

30 гадоў таму (1984) выйшла кніга В. М. Ляўко "Экскурсия по древнему Витебску".

30 гадоў таму (1984) ў г. п. Арэхаўск Аршанскага раёна быў створаны Арэхаўскі народны хор.

30 гадоў таму (1984) ў Браславе заснаваны гісторыка-краязнаўчы музей на базе школьнага музея. Зараз – Браслаўскае раённае аб'яднанне музеяў.

30 гадоў таму (1984) ў Оршы заснаваны гарадскі Дом культуры. Зараз – Аршанскі гарадскі Цэнтр культуры.

30 гадоў таму (1984) створаны Віцебскі камерны хор пры тэлевізійным заводзе. У 1989 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

30 гадоў таму (1984) заснаваны Шумілінскі гісторыка-краязнаўчы музей.

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску адкрыўся Літаратурны музей.

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску здадзены ў эксплуатацыю Палац культуры і тэхнікі лёгкай прамысловасці. Зараз – КЗ "Віцебск".

25 гадоў таму (1989) заснаваны Полацкі ўзорны ансамбль народнай музыкі "Таўкачыкі" дзіцячай школы мастацтваў.

25 гадоў таму (1989) ў Оршы заснаваны музей гісторыі і культуры. Адкрыты 12.12.1992 г.

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску створана сумеснае беларуска-германскае прадпрыемства "Белвест".

25 гадоў таму (1989) адноўлена Полацкая епархія.

25 гадоў таму (1989) ў Полацку быў адноўлены Спаса-Еўфрасіннеўскі жаночы манастыр.

25 гадоў таму (1989) была створана Віцебская абласная філармонія на базе гастрольна-канцэртнага аддзялення Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

25 гадоў таму (1989) адкрыты Глыбоцкі Дом рамёстваў.

25 гадоў таму (1989) створаны Верхнядзвінскі народны клуб народных майстроў і самадзейных мастакоў пры раённым Доме культуры. З 2005 г. дзейнічае пры раённым Доме рамёстваў.

25 гадоў таму (1989) ў в. Валынцы Верхнядзвінскага раёна быў заснаваны Валынецкі краязнаўчы музей імя І. Д. Чэрскага. З 2009 г. – Верхнядзвінскага раёна дзяржаўны краязнаўчы музей імя І. Д. Чэрскага.

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску заснаваны завод харчовых канцэнтратаў. З 1991 г. – прадпрыемства па вытворчасці сухіх сняданкаў і кандытарскіх вырабаў "Віцьба".

25 гадоў таму (1989) заснаваны Дрысвяцкі фальклорны гурт "Вярба" сельскага Дома культуры Браслаўскага раёна. У 1998 г. прысвоена званне "народны".

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску створаны аркестр народных інструментаў пры Палацы культуры і тэхнікі прафсаюзаў. У 1993 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў". З 2000 г. – Віцебскі ўзорны аркестр народных інструментаў "Расінка".

25 гадоў таму (1989) заснаваны Каўшэлеўскі фальклорны ансамбль "Купалінка" сельскага Дома культуры Шаркаўшчынскага раёна. У 1999 г. прысвоена званне "народны".

25 гадоў таму (1989) створана Гарадоцкае народнае аматарскае аб'яднанне "Зялёная альтанка" пры раённай бібліятэцы. У 1995 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

25 гадоў таму (1989) створаны Віцебскі тэатр гульні на базе гарадскога Цэнтра культуры. У 1995 г. прысвоена званне "народны аматарскі тэатр".

БССР яго творы распаўсюджваліся сярод падпольшчыкаў і працоўных, заклікалі іх на барацьбу з нацыянальнымі прыгнятальнікамі. Народныя мсціўцы спявалі «Марш беларускіх партызан» на словы Паўла Сушко.

У пасляваенны час выступаў з вершамі і допісамі ў раённым, абласным і рэспубліканскім друку. Вершы Паўла Сушко «Сцяжынка» і «Ой, ішла дзяўчына» пакладзены на музыку М. Пятрэнкам і А. Палонскім. Рукапісны зборнік яго вершаў «Адгалоскі» захоўваецца ў акадэмічнай бібліятэцы ў Вільнюсе.

Памёр 26 верасня 1974 года.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Ліякумовіч, Ц. Б.** Сушко Павел / Ц. Б. Ліякумовіч, Т. М. Махнач // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 5. — С. 453—454.

2. **Мароз, Б.** Паэт-партызан / Б. Мароз // Міёрскія навіны. — 2010. — 23 лют. — С. 2.

3. **Сушко, П. П.** Сушко Павел Міхайлавіч / П. П. Сушко // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1987. — Т. 5. — С. 201.

4. **Сушко** Павел Міхайлавіч // Памяць : Міёрскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. М. Маняк [і інш.] ; уклад. Л. А. Матэленак ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : Бел. навука, 1998. — С. 539—540.

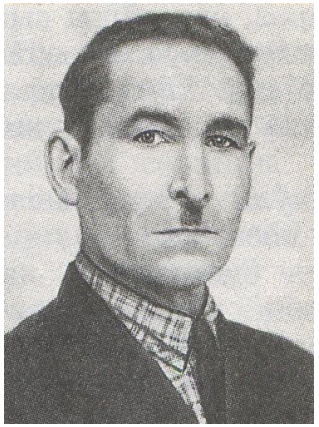

СУШКО

ПАВЕЛ МІХАЙЛАВІЧ

Да 105-годдзя з дня нараджэння (1909)

Павел Міхайлавіч Сушко нарадзіўся 7 лістапада 1909 года ў в. Сушкі Дзісенскага павета Віленскай губерні (зараз – Міёрскі раён Віцебскай вобласці). Беларускі паэт.

Бацькі Паўла Сушко працавалі ў сельскай гаспадарцы. Да уз’яднання Заходняй Беларусі з БССР ён дапамагаў ім у працы, актыўна падтрымліваў гуманістычныя антыфашысцкія ідэі народнага фронту. Пасля ўз’яднання – адзін з арганізатараў першага ў Міёрскім раёне калгаса «Баявы партызан», старшыня Чэраскага сельсавета. У гады Вялікай Айчыннай вайны – сувязны партызанскага атрада «Масква», партызан 4-й Беларускай партызанскай брыгады. Пасля вайны ўдзельнічаў у аднаўленні разбуранай гаспадаркі.

У 1938 г. Павел Сушко пачаў друкавацца ў прагрэсіўных газетах і часопісах Заходняй Беларусі. У 1943 г. паэт выступаў з нататкамі пад псеўданімам Язэп Сяўня ў газеце «Кліч партызана» (орган Міёрскага падпольнага райкама КП(б)Б).

Павел Міхайлавіч пісаў вершы пра заходнебеларускае падполле, гераізм партызан, услаўляў радасць мірнай працы, апяваў хараство родных краявідаў. Яго паэзія шчырая, непасрэдная, прасякнутая дабрынёй, еднасцю з людзьмі працы. Да ўз’яднання Заходняй Беларусі з

25 гадоў таму (1989) ў Віцебску створаны гурток "Фальклор" пры гімназіі № 7. У 1999 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў" і сучасная назва. Зараз – Віцебскі ўзорны фальклорны тэатр "Пралеска".

25 гадоў таму (1989) створаны Віцебскі фальклорны калектыў "Зорачкі" пры СШ № 15. У 2006 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

25 гадоў таму (1989) ў Шаркаўшчынскім раёне на базе калгасаў імя Даватара і імя Энгельса заснаваны СВК "Доваторский".

20 гадоў таму (1994) ў Віцебску адбыўся I Міжнародны Шагалаўскі пленэр.

20 гадоў таму (1994) створаны Віцебскі дзіцяча-юнацкі тэатр моды "Наш стыль" пры абласным аб'яднанні па арганізацыі пазашкольнай работы з дзецьмі і падлеткамі. У 2004 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

20 гадоў таму (1994) быў заснаваны Аршанскі гарадскі Дом рамёстваў пры гарадскім Палацы культуры.

20 гадоў таму (1994) створаны Верхнядзвінскі народны вакальна-харэаграфічны ансамбль "Ярыца" пры раённым Доме культуры. У 1996 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

20 гадоў таму (1994) створаны Віцебскі Цэнтр народных рамёстваў і мастацтваў "Задзвінне".

20 гадоў таму (1994) створана Аршанская ўзорная студыя эстраднай песні "Рафлезія" пры гарадскім Доме культуры. У 1996 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

20 гадоў таму (1994) створана Віцебская мастацкая студыя "Тюбики" пры Мастацкім музеі. У 1998 г. прысвоена званне "ўзорная мастацкая студыя".

20 гадоў таму (1994) створана Віцебская пачатковая студыя-школа выяўленчага мастацтва "Парасткі" пры абласным аб'яднанні па арганізацыі пазашкольнай работы з дзецьмі і падлеткамі.

20 гадоў таму (1994) ў Віцебску пры СШ № 3 створаны гурток "Паэтычны тэатр". У 2006 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў" і сучасная назва. Зараз – Віцебскі ўзорны тэатральны калектыў "Прэм'ера".

20 гадоў таму (1994) ў Віцебску заснавана ЗАТ са спецыялізацыяй па забеспячэнні і збыту ў галіне малой і сярэдняй энергетыкі. З 2000 г. – прадпрыемства па вытворчасці і рэалізацыі водаачышчальнага абсталявання.

20 гадоў таму (1994) створана Наваполацкае ТАА фірма "Белсервис" – будаўніча-мантажнае і праектнае прадпрыемства.

20 гадоў таму (1994) ў Віцебску заснавана вытворчае рамонтна-будаўнічае прадпрыемства "Дэльта". З 2001 г. – ТАА.

15 гадоў таму (1999) ў в. Лявонпаль Міёрскага раёна заснаваны музей радзімазнаўства.

15 гадоў таму (1999) заснаваны Пастаўскі раённы архіў па асабовым складзе.

15 гадоў таму (1999) створаны Віцебскі народны ансамбль народнай песні "Сябрына" пры ВА "Маналіт". У 2007 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) ў Пастаўскім і іншых раёнах Беларусі заснаваны Нацыянальны парк "Нарачанскі".

15 гадоў таму (1999) Віцебскі медыцынскі інстытут быў перайменаваны ў Віцебскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт ордэна Дружбы народаў.

15 гадоў таму (1999) ў Браславе гарадскі Дом культуры быў перайменаваны ў Браслаўскі раённы Дом культуры.

15 гадоў таму (1999) пабудаваны Віцебскі Палац спорту.

15 гадоў таму (1999) ў Віцебску створана народная эстрадна-вакальная студыя "Канстанта" пры Доме культуры Віцебскай акадэміі ветэрынарнай медыцыны. У 2008 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

Сергей Николаевич Вышелесский умер 14 января 1958 года.

Учреждена медаль им. С. Н. Вышелесского, присуждаемая раз в три года за выдающиеся научные работы и открытия в области эпизоотологии. Белорусскому научно-исследовательскому ветеринарному институту, который был основан в 1930 г. по предложению С. Вышелесского, присвоено его имя, а студентам Витебской академии ветеринарной медицины присуждается специальная стипендия. Архангельской областной ветеринарной лаборатории было присвоено имя знаменитого ученого. В его честь названа одна из улиц в д. Кунцевщина Минского района и г. п. Оболь Шумилинского района.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Вышалескі** Сяргей Мікалаевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 1997. — Т. 4. — С. 329.

2. **Вышелесский** Сергей Николаевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2006. — Т. 2. — С. 850—851.

3. **Именитый** земляк родом из Оболи // Ветеринарная газета. — 1997. — 1 янв. — С. 5.

4. **Латушкин, В.** Имя из славной когорты / В. Латушкин // Народнае слова. — 2004. — 1 чэрв. — С. 6.

5. **Сергей** Николаевич Вышелесский // Память : историко-документальная хроника Шумилинского района / редкол.: И. П. Шамякин (гл. ред.) [и др.] ; худож. А. Н. Хилькевич. — Мн. : БелСЭ им. П. Бровки, 1985. — С. 512—513.

ученую степень доктора ветеринарной медицины.

В 1914–1917 гг. – заведующий Усть-Цилемской ветеринарно-бактериологической лабораторией в Архангельске, где занимался изучением болезней северных оленей. С 1917 г. – профессор Ставропольского сельскохозяйственного института. На этом рабочем месте Сергей Николаевич проявил себя как умелый организатор ветеринарной науки, ветеринарного дела, а также как участник ликвидации ряда опаснейших эпизоотических болезней в стране. В 1922 г. Вышелесского переводят в Государственный институт экспериментальной ветеринарии, где он организовал и возглавил отдел по изучению туберкулеза и сапа. С 1928 г. Сергей Николаевич возглавлял Белорусский государственный ветеринарно-бактериологический институт в Витебске, где организовал кафедру эпизоотологии. В 1930–1931 гг. – заведующий отделами по изучению сапа и туберкулеза Всесоюзного института экспериментальной ветеринарии в Москве. В 1931–1933 гг. – заведующий кафедрой эпизоотологии Алма-Атинского зооветеринарного института и научный руководитель Казахского научно-исследовательского ветеринарного института. В 1933–1934 гг. – научный руководитель Московского научно-исследовательского ветеринарного института. С 1934 г. – заведующий кафедрами эпизоотологии Московского зооветеринарного института и Военно-ветеринарной академии (с 1948 г. – Московская ветеринарная академия).

Сергей Николаевич Вышелесский внес выдающийся вклад в изучение, лечение и ликвидацию многих опасных инфекционных болезней животных. Им опубликовано более 150 научных работ (8 монографий). Отдельные книги переведены на иностранные языки. В 1941 г. ученому присуждена Сталинская премия за научные труды по изучению заразных болезней животных и за разработку методов их лечения.

За многогранную деятельность Сергей Вышелесский награжден двумя орденами Ленина, орденами Трудового Красного Знамени, «Знак Почета» и медалями.

15 гадоў таму (1999) створаны Верхнядзвінскі народны клуб аматараў моды "Вобраз" пры дзіцячай школе мастацтваў. У 2004 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) ў Віцебску створаны ансамбль рускіх народных інструментаў выкладчыкаў на базе дзіцячай музычнай школы № 4. З 2005 г. – Віцебскі народны ансамбль "Кантраст". У 2006 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) ў Полацку створана творчае аб'яднанне маладых мастакоў "Белый круг".

15 гадоў таму (1999) Каўшэлеўскаму фальклорнаму ансамблю "Купалінка" сельскага Дома культуры было прысвоена званне "народны".

15 гадоў таму (1999) Гарадоцкі фальклорны калектыў "Глейна" быў створаны пры раённым метадычным Цэнтры народнай творчасці культасветработы. У 2007 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) ў Віцебску было заснавана замежнае ПУВП "Вителла" – прадпрыемства па вытворчасці шакаладнай, какавазмяшчаючай глазуры, сухіх сумесяў для шакаладных пастаў, цукрыстых кандытарскіх вырабаў. З 2000 г. – рэзідэнт свабоднай эканамічнай зоны "Віцебск".

15 гадоў таму (1999) створаны Віцебскі народны хор пры УП "Віцебскаблгаз". У 2009 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) Верхнядзвінскі эстрадны гурт "Праект" быў створаны пры СШ № 1. У 2004 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) створана Віцебская студыя эстраднай песні "Форум" пры гарадскім Цэнтры культуры. У 2002 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) створана Вусцеўскае аматарскае аб'яднанне "Жаночыя сакрэты" пры сельскай бібліятэцы Аршанскага раёна. У 2003 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

15 гадоў таму (1999) заснавана свабодная эканамічная зона "Віцебск".

15 гадоў таму (1999) заснаваны ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння "Казьянскі" ў Полацкім і Шумілінскім раёнах на базе былога аднайменнага паляўнічага заказніка.

10 гадоў таму (2004) ў Пастаўскім раёне адкрыты дзіцячы рэабілітацыйны аздараўленчы цэнтр "Ветразь".

10 гадоў таму (2004) была створана Віцебская народная мужчынская вакальная група пры прыватным УП "Элект" Беларускага таварыства інвалідаў па зроку. У 2007 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў".

10 гадоў таму (2004) ў в. Бычкі Ушацкага раёна быў заснаваны Быкава Васіля сядзіба-музей – філіял Ушацкага музея народнай славы.

10 гадоў таму (2004) ў в. Акцябрская створаны Віцебскі раённы Цэнтр народных мастацкіх рамёстваў "Адраджэнне".

10 гадоў таму (2004) створаны Віцебскі ўзорны аркестр народных інструментаў "Спадчына" пры СШ № 25. У 2008 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

10 гадоў таму (2004) створана Аршанская студыя эстрадных спеваў Дубль № пры гарадскім Цэнтры культуры. У 2007 г. прысвоена званне "ўзорны аматарскі калектыў".

10 гадоў таму (2004) ў Віцебску створаны тэатр "Адзіны варыянт" пры ВДУ імя П. М. Машэрава. У 2008 г. прысвоена званне "народны аматарскі калектыў" і сучасная назва. Зараз – Віцебскі народны маладзёжны тэатр "Кола".

10 гадоў таму (2004) ў Віцебску заснавана сумеснае беларуска-германскае прадпрыемства па вытворчасці алкагольных і безалкагольных напіткаў ААТ "Двинский бровар".

ВЫШЕЛЕССКИЙ
СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ
К 140-летию со дня рождения (1874)

Вышелесский Сергей Николаевич родился 1 ноября 1874 года в г. п. Оболь Шумилинского района. Основоположник отечественной эпизоотологии, почетный академик ВАСХНИЛ, академик АН БССР, заслуженный деятель науки РСФСР, доктор ветеринарных наук, профессор.

В 1895 г. Сергей Вышелесский окончил Витебскую духовную семинарию и поступил в Варшавский ветеринарный институт. За участие в студенческих революционных выступлениях исключен с последнего курса института и выслан в Брянск. Только в самом конце учебного года он получил разрешение сдавать экзамены экстерном.

После окончания института Сергей Николаевич шесть лет работал ветеринарным врачом Чериковского, Лепельского, Невельского уездов. Затем – нештатным врачом-ассистентом и заведующим отделом по изготовлению вакцин и сывороток в ветеринарно-бактериологической лаборатории в Петербурге. В 1910–1913 гг. Сергей Николаевич Вышелесский находился в заграничной командировке, где написал несколько ценных научных работ. За одну из них совет медицинского факультета Лейпцигского университета присвоил С. Вышелесскому

ЛІТАРАТУРА:

1. **Багдановіч, І. Э.** Ракіта Сяргей / І. Э. Багдановіч, В. М. Грышкевіч // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 5. — С. 134—135.

2. **Ракіта** Сяргей // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 2001. — Т. 13. — С. 284.

3. **Ракіта** Сяргей (Сяргей Васілевіч Законнікаў) // Памяць : Дубровенскі раён : у 2 кн. : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: А. Я. Гаўруцікаў [і інш.] ; склад. А. Я. Гаўруцікаў, Р. П. Кахноўская ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : Паліграфафармленне, 1997. — Кн. 1. — С. 515.

4. **Ракіта** Сяргей // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1987. — Т. 4. — С. 482.

5. **Шушкевіч, С.** Паэт-агітатар першых пяцігодак / С. Шушкевіч // Літаратура і мастацтва. — 1969. — 17 кастр. — С. 3.

10 гадоў таму (2004) ўтвораны сельскагаспадарчы вытворчы філіял ААТ "Лепельскі малочнакансервавы камбінат" "Заазер'е" ў Лепельскім раёне.

10 гадоў таму (2004) заснавана сельскагаспадарчае прадпрыемства "Дружбинец" у Сенненскім раёне.

5 гадоў таму (2009) Валынецкі краязнаўчы музей імя І. Д. Чэрскага быў перайменаваны ў Верхнядзвінскага раёна дзяржаўны краязнаўчы музей імя І. Д. Чэрскага.

5 гадоў таму (2009) створаны Гарадоцкі літаратурны клуб "Городнянка" пры цэнтральнай раённай бібліятэцы.

СТУДЗЕНЬ

40 гадоў таму (1974) пушчана першая чарга Аршанскага інструментальнага завода.

1 студзеня – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску нацыяналізаваны ўсе кінатэатры.

1 студзеня – 85 гадоў таму (1929) заснавана Віцебскае аддзяленне Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі. З 1938 г. – Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна.

1 студзеня – 40 гадоў таму (1974) адкрыты Наваполацкі політэхнічны інстытут. З 1993 г. – Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт.

2 студзеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Андрэйчанка Уладзімір Паўлавіч, дзяржаўны дзеяч Беларусі, старшыня Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта (1994–2008 гг.), ураджэнец в. Мар'янава Лёзненскага раёна.

2 студзеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Яленскі Мікалай Георгіевіч, беларускі вучоны ў галіне педагогікі і філалогіі, доктар педагагічных навук, прафесар, ураджэнец в. Акунёва Міёрскага раёна.

4 студзеня – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Пугачэўскі Палікарп Восіпавіч (1894–1939), военачальнік, ураджэнец в. Чарневічы Глыбоцкага раёна.

5 студзеня – 245 гадоў таму (1769) нарадзіўся Вітгенштэйн Пётр Хрысціянавіч (1769–1843), расійскі ваенны дзеяч, удзельнік вырашальных баёў у Айчынную вайну 1812 г. на тэрыторыі Беларусі (Полацкай бітвы і інш.), генерал-фельдмаршал.

5 студзеня – 215 гадоў таму (1799) нарадзіўся Сямашка Іосіф (1799–1868), царкоўны дзеяч Расійскай Імперыі, ініцыятар і актыўны ўдзельнік Полацкага царкоўнага сабора 1839 г., які прыняў рашэнне аб далучэнні ўніяцкай царквы да праваслаўнай.

5 студзеня – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Канстанцінаў Валерый Міхайлавіч, беларускі вучоны ў галіне матэрыялазнаўства сплаваў для ахоўных пакрыццяў, тэрмічнай і хіміка-тэрмічнай апрацоўкі металаў і сплаваў, доктар тэхнічных навук, ураджэнец г. Полацка.

6 студзеня – 165 гадоў таму (1849) нарадзіўся Сямеўскі Васіль Іванавіч (1849–1916), гісторык, эканаміст, грамадскі дзеяч, ураджэнец г. Полацка.

6 студзеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Лебяда Тодар (сапр. Шырокаў або Шыракоў Пётр Фёдаравіч 1914–1970), драматург, паэт, празаік, публіцыст, ураджэнец г. Віцебска.

7 студзеня – 125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Данілаў Сцяпан Мікалаевіч (1889–1978), вучоны ў галіне арганічнай хіміі, член-карэспандэнт АН СССР, ураджэнец г. Віцебска.

адначасова вучыўся ў Мінскім Камуністычным інстытуце журналістыкі.

Стаў ахвярай сталінскіх рэпрэсій. 19 кастрычніка 1936 г. Сяргей Ракіта быў арыштаваны і асуджаны на 10 гадоў зняволення ў лагерах. Працаваў на лесасплаве ў Горкаўскай вобласці. Загінуў у лагеры на лесапавале, афіцыйная дата смерці можа быць недакладнай. Рэабілітаваны пасмяротна ў 1956 годзе.

Першыя вершы Сяргея Ракіты з'явіліся ў «Аршанскім маладняку» ў 1928 годзе. Тады ж ён пачаў выступаць і з нарысамі (пад псеўданімам С. Асот). Сталы літаратурны псеўданім «Ракіта» замацаваўся за пісьменнікам з 1930 года. Пад гэтым псеўданімам неўзабаве былі выдадзены ў Гомелі дзве кнігі вершаў паэта: «Альбо-альбо» (увайшла ў калектыўны зборнік «Разгон») і «Я агітую за пяцігодку».

Паэзія С. Ракіты неаддзельная ад кантэксту свайго часу. Ідэя стварэння новага мастацтва, якое ўспрымалася няйначай як «зброя пралетарыята» ў барацьбе за перамогу сусветнай рэвалюцыі і якое адмятала ўсё асабістае, інтымнае, пазначаючы яго як мяшчанскае, была ўспрынята С. Ракітам (таксама і іншымі маладымі паэтамі) як абсалютна прагрэсіўная з'ява, як надзённая рэвалюцыйная задача, і шчыра, натхнёна, усім сваім талентам ён ёй служыў, ствараючы на практыцы некан'юнктурныя ўзоры «пралетарскай паэзіі». Гэтым тлумачыцца агітацыйны і дэкларатыўны характар многіх яго вершаў, іх «ударная» фабрычная тэматыка, скразныя матывы супрацьпастаўлення «ганебнага ўчора» «шчаслівому сёння», імпэтнае жаданне «наноў перарабіць сусвет», гарачая вера ў справядлівасць рэвалюцыйных ідэалаў і ў камуністычную будучыню. Яго паэзія сагрэта пачуццём акрыленасці, гордасці за сваю краіну, за той магутны працоўны ўздым – «энтузіязм мас», – які будзіла ў людзях святая вера ў Вялікае заўтра.

Паэт не ведаў тады, што гэта быў палон ілюзій, які абярнуўся ў рэшцэ рэшт лагерным дротам.

І. Э. Багдановіч

РАКІТА СЯРГЕЙ

Да 105-годдзя з дня нараджэння (1909)

Ракіта Сяргей (сапр. Законнікаў Сяргей Васілевіч) нарадзіўся 15 кастрычніка 1909 года ў вёсцы Ліцвінава Аршанскага павета Магілёўскай губерні (зараз – Дубровенскі раён Віцебскай вобласці). Памёр 23 сакавіка 1942 года на станцыі Сухабязводнае Горкаўскай вобласці. Беларускі паэт.

Паходзіў з сялянскай сям'і. Бацька яго ўдзельнічаў у рэвалюцыйных падзеях, у 1918 г. быў старшынёй камбеда ў роднай вёсцы, шмат увагі ўдзяляў выхаванню і адукацыі сына. Сяргей Ракіта скончыў пачатковую школу ў Ліцвінаве, потым хадзіў за дзесяць кіламетраў у сярэднюю школу 2-й ступені ў в. Новая Тухінь, якую скончыў у 1925 годзе.

З юнацтва яго захапіла камсамольская работа: быў сакратаром мясцовай камсамольскай ячэйкі, у 1927 г. выбраны членам аршанскага акруговага камітэта ЛКСМБ. У гэты час ён пасылаў свае допісы ў аршанскую акруговую газету «Камуністычны шлях». У 1929 г. яго накіравалі на працу ў гомельскую абласную газету «Палеская праўда». У 1930 г. Сяргей Ракіта стаў адказным сакратаром Гомельскай філіі БелАПП. У 1932–1933 гг. – служыў у арміі. Пасля працаваў у Мінску ў рэдакцыях газет, на Беларускім радыё, у Дзяржаўным выдавецтве БССР,

7 студзеня – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Бышнёў Ігар Іванавіч, беларускі вучоны-арнітолаг, эколаг, рэжысёр, сцэнарыст, аператар дакументальнага кіно, ураджэнец в. Халамер'е Гарадоцкага раёна. З 1985 г. працаваў у Бярэзінскім біясферным запаведніку.

8 студзеня – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Башко Іосіф Станіслававіч (1889–1946), ваенны лётчык, Георгіеўскі кавалер, ураджэнец Віцебскай вобласці.

8 студзеня – 95 гадоў таму (1919) выйшаў у свет артыкул "Художественные заметки" Марка Шагала.

8 студзеня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Савіцкі Алесь (сапр. Аляксандр Ануфрыевіч), беларускі пісьменнік, ураджэнец г. Полацка.

8 студзеня – 60 гадоў таму (1954) ліквідавана Полацкая вобласць.

9 студзеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзілася Осіпава Марыя Барысаўна (1909–1999), удзельніца Мінскага камуністычнага падполля і партызанскага руху ў Мінскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнка в. Серкавіцы Талачынскага раёна.

10 студзеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Гейнэ Аркадзь Андрэевіч (1919–1942), паэт, ураджэнец г. п. Бешанковічы.

10 студзеня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Сачак Міхаіл Рыгоравіч, беларускі вучоны ў галіне хірургіі. З 1966 г. працуе ў Віцебскім дзяржаўным медыцынскім універсітэце.

13 студзеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Завадскі Уладзімір Георгіевіч (1919–1992), ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Оршы.

14 студзеня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Барздыка Міхаіл Фёдаравіч, беларускі мастак, графік, ураджэнец в. Шклянцы Докшыцкага раёна.

15 студзеня – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Скальскі Сцяпан Уладзіміравіч (1899–1972), беларускі акцёр. У 1926–1965 гг. працаваў у Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

15 студзеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Фамін Яўхім Майсеевіч (1909–1941), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, адзін з кіраўнікоў абароны Брэсцкай крэпасці 1941 г., ураджэнец в. Калышкі Лёзненскага раёна.

15 студзеня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Башлакоў Юрый Андрэевіч, беларускі вучоны-гісторык, ураджэнец г. Оршы.

16 студзеня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Кірычук Васілій Паўлавіч (1924–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

18 студзеня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Смірноў Уладзімір Яфімавіч (1924–1943), удзельнік вызвалення Лёзненскага раёна ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

18 студзеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Круцько Эльвіра Ціханаўна, беларускі вучоны ў галіне хіміі і тэхналогіі палімерных матэрыялаў, ураджэнка г. п. Бешанковічы.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Варатынская, Г.** Кінематаграфіст з Ушаччыны / Г. Варатынская // Патрыёт (Ушачы). — 2004. — 22 снеж. — С. 4.

2. **Іваноўскі, В. С.** Халіп Уладзімір Трафімавіч / В. С. Іваноўскі // Тэатральная Беларусь : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; пад агул. рэд. А. В. Сабалеўскага. — Мн. : БелЭн, 2003. — Т. 2. — С. 496.

3. **Іваноўскі, В. С.** Халіп Уладзімір Трафімавіч / В. С. Іваноўскі // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1987. — Т. 5. — С. 433.

4. **Савік, Л. С.** Халіп Уладзімір / Л. С. Савік, З. У. Драздова // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 6. — С. 167—168.

5. **Халіп** Уладзімір Трафімавіч // Памяць : Ушацкі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. К. Кісялёў (гал. рэд.) [і інш.] ; склад. М. М. Кірпіч ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : БЕЛТА, 2003. — С. 553.

перыядычных выданняў па праблемах тэатра, кіно. Даследуе заканамернасці сцэнічнага ўвасаблення «недраматургічных» твораў, аналізуе спектаклі, у аснове якіх раманы і аповесці беларускіх пісьменнікаў («Радок, прачытаны тэатрам»). Аўтар лібрэта опер «Джардана Бруна» (музыка С. Картэса, адзначана 2-й прэміяй на Усесаюзным конкурсе музычна-сцэнічных твораў, у 1977 г. – пастаўлена тэатрам оперы і балета БССР), «Матухна Кураж і яе дзеці» (пастаўлена тэатрамі Каўнаса, Кішынёва, Якуцка), «Візіт старой дамы» (паводле Ф. Дзюрэнмата).

Уладзімір Трафімавіч Халіп напісаў сцэнарыі двухсерыйнага мастацкага фільма «Полымя» (суаўтары Г. Бураўкін, Ф. Конеў, у 1975 г. пастаўлены рэжысёрам В. Чацверыковым на кінастудыі «Беларусьфільм», адзначаны галоўнай прэміяй на 8-м Усесаюзным кінафестывалі), пяцісерыйнага тэлефільма «Нас выбраў час» (суаўтар А. Петрашкевіч, у 1976–1978 гг. пастаўлены рэжысёрам М. Пташуком), прысвечаных партызанскаму руху ў гады фашысцкай акупацыі. Па сцэнарыях Уладзіміра Халіпа на кінастудыі «Беларусьфільм» пастаўлены мастацкі фільм «Мама, я жывы!» (1985, рэжысёр І. Дабралюбаў); дакументальныя фільмы «Брэсцкая крэпасць» (1975, суаўтар і рэжысёр І. Пікман), «Тры колеры радасці» (1979, суаўтар А. Кудравец, рэжысёр І. Вейняровіч), «Саюз рэспублік і сэрцаў» (1982, суаўтар А. Кудравец, рэжысёры І. Вейняровіч, В. Каралёў, І. Шышкоў); кароткаметражныя фільмы «Стаялі насмерць» (1976, рэжысёр І. Пікман), «Я, салдат Брэсцкай крэпасці…» (1980, рэжысёр І. Пікман), «Чырвоны сшытак» (1981, рэжысёр І. Пікман, адзначаны прызам за лепшы сцэнарый на 14-м Усесаюзным кінафестывалі) і інш. Сенсацыяй на беларускім экране стаў шматсерыйны мастацкі фільм «Пракляты ўтульны дом», сцэнарыстам якога быў Уладзімір Трафімавіч Халіп.

Уладзімір Халіп піша п’есы пра маральна-этычныя праблемы нашай сучаснасці («Цень гары», у 1987 г. пастаўлены Беларускім тэатрам імя Я. Коласа), выдатных дзеячаў мінулага («Ратнікі вечнасці» пра М. Гусоўскага).

Жыве ў Мінску.

19 студзеня – 75 гадоў таму (1939) нарадзілася Мархель Таццяна Рыгораўна, актрыса, заслужаная артыстка Беларусі. У 1970–1986 гг. працавала ў тэатры імя Я. Коласа.

20 студзеня – 95 гадоў таму (1919) пачаліся заняткі ў майстэрні М. Шагала ў Народным вучылішчы г. Віцебска.

20 студзеня – 70 гадоў таму (1944) было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза ўдзельніку вызвалення Віцебшчыны ў гады Вялікай Айчыннай вайны Грыгор'еву Георгію Сцяпанавічу.

22 студзеня – 45 гадоў таму (1969) нарадзілася Целяпушкіна Алена Іванаўна, беларуская спартсменка (конны спорт, трохбор'е), майстар спорту Беларусі, сярэбраны прызёр міжнародных спаборніцтваў па трохбор'і, ураджэнка в. Карчэўшчына Сенненскага раёна.

23 студзеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Ідаль Эдуард Антонавіч (парт. псеўданім Андрэй 1909–1938), дзеяч рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, ураджэнец г. Віцебска.

23 студзеня – 95 гадоў таму (1919) ў Браславе адбылася першая канферэнцыя сялянскіх, рабочых і батрацкіх дэпутатаў.

23 студзеня – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Каплякоў Сяргей Віктаравіч, беларускі спартсмен (плаванне вольным стылем), майстар спорту СССР міжнароднага класа, заслужаны майстар спорту СССР, чэмпіён XXII Алімпійскіх гульняў (1980 г.), сярэбраны прызёр XXI Алімпійскіх гульняў (1976 г.), прызёр чэмпіянатаў свету, чэмпіён Еўропы, ураджэнец г. Оршы.

25 студзеня – 90 гадоў таму (1924) ў Віцебску адкрыты Прамысловы банк.

25 студзеня – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Вінніца Генадзь Рувімавіч, краязнавец, першы гісторык Аршанскага яўрэйскага таварыства, ураджэнец г. Оршы.

27 студзеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Асмалоўскі Міхаіл Сцяпанавіч (1914–1977), беларускі архітэктар. У 1950 г. займаўся планіроўкай вёскі Лукомль Чашніцкага раёна.

28 студзеня – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску была адкрыта Народная мастацкая школа.

28 студзеня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Вінаградаў Міхаіл Кліменцьевіч, беларускі архітэктар, ураджэнец в. Навасады Чашніцкага раёна.

29 студзеня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Баханькоў Арцём Яфімавіч (1924–2001), беларускі мовазнавец, доктар філалагічных навук, прафесар, ураджэнец в. Саламір'е Полацкага раёна.

30 студзеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Генкін Абрам Львовіч (1909–2001), кандыдат тэхнічных навук, інжынер-віцэ-адмірал, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, ураджэнец г. Оршы.

30 студзеня – 90 гадоў таму (1924) ў Лепельскім раёне заснаваны Бярэзінскі дзяржаўны запаведнік.

30 студзеня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Клімаў Міхаіл Трафімавіч, Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны настаўнік рабочай моладзі Беларусі. У 1960–1989 гг. працаваў на Аршанскім ільнокамбінаце.

КАСТРЫЧНІК

ХАЛІП

УЛАДЗІМІР ТРАФІМАВІЧ

Да 75-годдзя з дня нараджэння (1939)

Халіп Уладзімір Трафімавіч нарадзіўся 7 кастрычніка 1939 года ў вёсцы Двор Пліна Ушацкага раёна ў сялянскай сям'і. Беларускі драматург, мастацтвазнавец, празаік, публіцыст.

Пасля заканчэння сярэдняй школы працаваў у мясцовым калгасе. З 1957 г. – загадчык Плінскага сельскага клуба. У 1957–1963 гг. – студэнт аддзялення журналістыкі БДУ. У 1961–1964 гг. – літсупрацоўнік, загадчык аддзела рэдакцыі газеты «Чырвоная змена». У 1964–1965 гг. Уладзімір Трафімавіч служыў у Савецкай Арміі. Пасля звальнення ў запас зноў працаваў загадчыкам аддзела ў газеце «Чырвоная змена».

У 1965–1968 гг. Уладзімір Халіп вучыўся ў аспірантуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. У 1968–1970 гг. – уласны карэспандэнт газеты «Советская Белоруссия». У 1970–1972 гг. – інструктар аддзела культуры ЦК КПБ. У 1972–1981 гг. – галоўны рэдактар Дзяржкамітэта Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі. У 1981–1987 гг. – галоўны рэдактар сцэнарнай майстэрні кінастудыі «Беларусьфільм». З 1987 г. – мастацкі кіраўнік студыі дакументальных фільмаў «Летапіс». Абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму «Інсцэніроўка твораў беларускай мастацкай літаратуры».

У 1961 г. Уладзімір Трафімавіч дэбютаваў у друку аднаактовай п'есай «Адрачэнне». Ён выступае на старонках рэспубліканскіх

ЛІТАРАТУРА:

1. **Каўко, А. К.** Эпімах-Шыпіла Браніслаў Ігнатавіч / А. К. Каўко // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1987. — Т. 5. — С. 636.

2. **Кісялёў, Г. В.** Эпімах-Шыпіла Браніслаў / Г. В. Кісялёў, Т. М. Махнач // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 6. — С. 448—450.

3. **Кісялёў, Г.** Эпімах-Шыпіла Браніслаў Ігнатавіч / Г. Кісялёў // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2003. — Т. 6, кн. 2. — С. 267.

4. **Краснова, А.** Асветнік і выдавец / А. Краснова // Полацкі веснік. — 2004. — 8 чэрв. — С. 5.

5. **Краснова, А.** У пошуках страчанага часу / А. Краснова // Настаўніцкая газета. — 2001. — 26 мая. — С. 5.

6. **Эпимах-Шипила** Бронислав Игнатьевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2008. — Т. 7. — С. 675.

7. **Януш, І.** Апякун і настаўнік Янкі Купалы / І. Януш // Лепельскі край. — 2002. — 22 кастр. — С. 2.

ЛЮТЫ

95 гадоў таму (1919) сфарміравана Віцебская камісія па справах мастацтва і мастацкай прамысловасці.

90 гадоў таму (1924) ў Віцебску адкрылася калонія для непаўналетніх.

20 гадоў таму (1994) ў Оршы адкрыты помнік памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў, якія загінулі ў Афганістане.

2 лютага – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Гоманаў Уладзімір Кірылавіч (1929–1998), беларускі мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец г. Сянно.

2 лютага – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Морхат Віктар Іосіфавіч (1959–2013), беларускі вучоны ў галіне афтальмалогіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, вынаходнік СССР, ураджэнец г. Віцебска. З 1983 г. працаваў у Віцебскім медыцынскім інстытуце.

4 лютага – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Шапо Уладзімір Дзмітрыевіч, беларускі мастак, ураджэнец г. п. Відзы Браслаўскага раёна.

5 лютага – 125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Хозераў Іван Макаравіч (1889–1947), расійскі і беларускі мастацтвазнавец, гісторык архітэктуры. Зрабіў графічную рэканструкцыю Спаса-Праабражэнскай царквы Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра, фрэскавыя роспісы ў г. Полацку і г. Віцебску.

6 лютага – 50 гадоў таму (1964) нарадзілася Беразоўская Таццяна Дзмітрыеўна, беларускі мастак, педагог, ураджэнка г. Віцебска.

7 лютага – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Паўлаў Савелій Яфімавіч, пісьменнік, публіцыст, дзяржаўны дзеяч Беларусі, кандыдат гістарычных навук, прафесар Інстытута парламентарызму і прадпрымальніцтва, ураджэнец в. Самуйлы Браслаўскага раёна.

8 лютага – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Лапо Аркадзь Іванавіч (1904–1983), беларускі вучоны-раслінавод, селекцыянер, ураджэнец в. Жданаўка Шумілінскага раёна.

8 лютага – 40 гадоў таму (1974) нарадзіўся Пілатаў Алег Мікалаевіч, беларускі спартсмен (гімнастыка спартыўная, кікбоксінг, тайландскі бокс), майстар спорту Беларусі па кікбоксінгу і тайландскаму боксу, сярэбраны прызёр чэмпіяната свету, бронзавы прызёр чэмпіяната Еўропы, чэмпіён СНД, чэмпіён Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

9 лютага – 220 гадоў таму (1794) ў Віцебску пры Народным вучылішчы адкрыта першая бібліятэка.

9 лютага – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Сцёпін Віктар Аляксандравіч (1919–2007), ваенны дзеяч, удзельнік вызвалення Шумілінскага і Бешанковіцкага раёнаў у Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

10 лютага – 90 гадоў таму (1924) ў сувязі з першым узбуйненнем БССР была ліквідавана Віцебская губерня, частка якой была перададзена Пскоўскай губерні РСФСР.

11 лютага – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску арганізаваны сімфанічны аркестр.

сонца і ў наша аконца», кіраўнік студэнцкага Беларускага навукова-літаратурнага гуртка. У час Першай сусветнай вайны ўдзельнічаў у падрыхтоўцы «Меморыі прадстаўнікоў Беларусі на III канферэнцыі народаў» (Лазана, 1916), дзе абгрунтавана права беларускага народа на самастойнае нацыянальнае развіццё. З 1918 г. – старшыня навуковага аб’яднання «Таварыства вывучэння культурна-прамысловага стану Беларусі», садзейнічаў рабоце Белнацкома. З 1924 г. – правадзейны член Інбелкульта. З 1925 г. працаваў рэдактарам у Мінску. З 1927 г. – старшыня камісіі Інбелкульта па складанні слоўніка жывой беларускай мовы. 18 ліпеня 1930 года Браніслаў Ігнатавіч быў беспадстаўна арыштаваны, зняволены ў турму на 2 месяцы. Пасля вызвалення выехаў у Ленінград.

Эпімах-Шыпіла Браніслаў Ігнатавіч збіраў матэрыялы па гісторыі, этнаграфіі, фальклоры і літаратуры Беларусі. Складальнік унікальнай рукапіснай хрэстаматыі беларускай літаратуры (1881–1931), у якой сабраў тэксты многіх помнікаў беларускага пісьменства. У яго архіве доўгі час зберагаўся рукапісны зборнік Ф. Багушэвіча «Скрыпачка». Пры яго актыўным удзеле рабілася перавыданне твораў беларускіх класікаў, выданне 1-га беларускага альманаха-часопіса «Маладая Беларусь».

Браніслаў Ігнатавіч адыграў значную ролю ў жыцці і творчым станаўленні Я. Купалы. Эпімах-Шыпіла адрэдагаваў і падрыхтаваў да друку яго першы зборнік «Жалейка» (1908), захаваў у сваім архіве многія ненадрукаваныя творы паэта, склаў 2 машынапісныя сшыткі ненадрукаваных твораў Я. Купалы пецярбургскага перыяду (захоўваюцца ў музеі Я. Купалы ў Мінску). Пад рэдакцыяй Браніслава Ігнатавіча выйшлі «Віцебскі краёвы слоўнік» М. Каспяровіча (1927), «Краёвы слоўнік Чэрвеньшчыны» М. Шатэрніка (1929). У 1929 г. перадаў у АН БССР асабістую бібліятэку па беларусазнаўстве (5 тысяч тамоў).

Памёр 6 чэрвеня 1934 года ў ленінградскім шпіталі імя С. Пяроўскай.

ВЕРАСЕНЬ

ЭПІМАХ-ШЫПІЛА
БРАНІСЛАЎ ІГНАТАВІЧ
Да 155-годдзя з дня нараджэння (1859)

Эпімах-Шыпіла Браніслаў Ігнатавіч нарадзіўся 4 верасня 1859 года ў фальварку Будзькаўшчына Лепельскага павета (зараз – Полацкі раён). Дзеяч беларускай культуры, выдавец, фалькларыст, мовазнавец, літаратуразнавец.

Кандыдат гісторыка-філалагічных навук (1887). У 1880 г. Браніслаў Ігнатавіч скончыў Рыжскую Аляксандраўскую гімназію. У 1886 г. – Пецярбургскі ўніверсітэт. З 1887 г. – памочнік рэдактара перыядычнага выдання «Журнал Министерства путей сообщения», хатні настаўнік. У 1891–1925 гг. – памочнік дырэктара фундаментальнай бібліятэкі Пецярбургскага ўніверсітэта. Адначасова выкладаў старажытнагрэчаскую і лацінскую мовы ў шэрагу вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў Пецярбурга. Ганаровы член Віцебскай вучонай архіўнай камісіі, ад імя якой у 1896 г. удзельнічаў у археалагічным з’ездзе ў Рызе. У 1908 г. Браніслаў Ігнатавіч удзельнічаў у 1-м міжнародным з’ездзе бібліятэчных работнікаў у складзе расійскай дэлегацыі ў г. Бруселі.

У пачатку XX стагоддзя Браніслаў Ігнатавіч стаяў на чале беларускага культурнага руху ў Пецярбурзе. Прымаў удзел у дзейнасці культурна-асветніцкай арганізацыі «Круг беларускі» (1902–1904), ініцыятар стварэння (1906) і фактычны кіраўнік выдавецтва «Загляне

12 лютага – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Іафінаў Самуіл Абрамавіч, вучоны ў галіне эксплуатацыі машынна-трактарнага парку, стваральнік навуковай школы, ураджэнец г. Віцебска.

12 лютага – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Гіргель Сяргей Сяргеевіч, беларускі фізік, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, ураджэнец в. Цімошкава Міёрскага раёна.

14 лютага – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Нікалаевіч Аляксей Мікалаевіч (1904–1965), военачальнік, генерал-лейтэнант, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец в. Астроўна Бешанковіцкага раёна.

14 лютага – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Яроменка Мікалай Мікалаевіч (1949–2001), акцёр тэатра і кіно, кінарэжысёр, народны артыст Расіі, лаўрэат прэміі УЛКСМ, ураджэнец г. Віцебска.

15 лютага – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Васючэнка Пётр Васілевіч, празаік, крытык, літаратуразнавец, драматург, ураджэнец г. Полацка.

17 лютага – 95 гадоў таму (1919) нарадзілася Кулакоўская Тамара Нікандраўна (1919–1986), беларускі вучоны ў галіне аграхіміі і глебазнаўства, член-карэспандэнт НАН Беларусі, акадэмік УАСГНІЛ, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнка г. Полацка.

17 лютага – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Сяржантаў Іван Якаўлевіч (1919–1943), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Якаўлевічы Аршанскага раёна.

17 лютага – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Янчанка Сцяпан Яфімавіч (1924–1999), беларускі вучоны-эканаміст, доктар эканамічных навук, прафесар, заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі, ураджэнец в. Анціпенкі Дубровенскага раёна.

17 лютага – 80 гадоў таму (1934) заснаваны вучгас "Падбярэззе" Віцебскай акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

17 лютага – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Шарай Рыгор Сцяпанавіч, краязнавец, ураджэнец г. Оршы.

18 лютага – 135 гадоў таму (1879) нарадзіўся Каржанеўскі Мікалай Леапольдавіч (1879–1958), географ, гляцыёлаг, ураджэнец Віцебскай губерні.

22 лютага – 310 гадоў таму (1704) нарадзіўся Вяжбіцкі (Вяржбіцкі) Казімір Юзаф (1704–1755), каталіцкі рэлігійны дзеяч, педагог, прафесар Віленскай акадэміі, ураджэнец Віцебскага ваяводства.

23 лютага – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Казлоў Арсен Яўхімавіч (1919–1971), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Газьба Гарадоцкага раёна.

23 лютага – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Саевіч Цімафей Аляксандравіч (1919–2003), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза. Ваяваў пад г. Віцебскам, г. Полацкам.

присвоено звание Героя Советского Союза 31 августа 1941 года посмертно.

Награжден орденом Ленина.

Именем Бориса Хигрина названы улицы в г. Орше и г. п. Белыничи. На месте гибели капитана установлен памятник – пушка с мемориальной доской. Его имя навечно занесено в списки воинской части.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Хигрин** Борис Львович // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2008. — Т. 7. — С. 411.

2. **Хигрин** Борис Львович // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич (пред.) [и др.]. — Витебск : Витеб. обл. тип., 2009. — С. 140.

3. **Хігрын** Барыс Львовіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 2003. — Т. 17. — С. 17.

4. **Хігрын** Барыс Львовіч // Памяць : Орша. Аршанскі раён : у 2 кн. : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад. Т. Г. Ігнацьева [і інш.] ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : БелЭн, 1999. — Кн. 1. — С. 374.

5. **Юркевич, В.** Рожденные стать героями / В. Юркевич // Телеком-экспресс (Орша). — 2010. — 14 янв. — С. 10.

ХИГРИН
БОРИС ЛЬВОВИЧ
К 105-летию со дня рождения (1909)

Хигрин Борис Львович родился 14 августа 1909 года в г. Орше в семье рабочих. Герой Советского Союза (1941).

Окончил рабфак. Работал фрезеровщиком на первом Московском деревоотделочном заводе. С 1931 г. – в Красной Армии. В 1933 г. окончил Московскую артиллерийскую школу. В 1939 г. – участник освободительного похода советских войск в Западную Украину и Западную Белоруссию.

С июня 1941 г. – на фронте Великой Отечественной войны. 5 июля 1941 г. дивизион 462-го артиллерийского полка (13-я армия, Западный фронт) под командованием капитана Хигрина принял неравный бой на левом берегу реки Друть около г. п. Белыничи, что на шоссе Минск – Могилев. Немцы атаковали позиции артдивизиона, но безуспешно. После этого около 40 танков с фашистской свастикой опять перешли в наступление. Силы были неравные, но советские воины вступили в бой. Когда у одного артиллерийского расчета погибли командир и наводчик, то капитан сам стал у орудия и подбил четыре танка противника. Было уничтожено много боевой техники и живой силы, что дало возможность советским войскам занять оборону на восточном берегу реки Друть. Офицер-артиллерист погиб в этом бою. Похоронен в г. п. Белыничи.

Хигрину Борису Львовичу, третьему артиллеристу страны,

23 лютага – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Жданко Рыгор Сямёнавіч (1924–1987), дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец в. Крукоўшчына Ушацкага раёна.

25 лютага – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Макавецкі Фёдар Яфрэмавіч (1899–1974), ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Багданаўка Талачынскага раёна.

25 лютага – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Лузгін Васіль Іванавіч (1914–1998), партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларусі, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў камсамольска-маладзёжнага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Дрымаўшчына Чашніцкага раёна.

26 лютага – 95 гадоў таму (1919) ва Ушачах адкрылася польская нацыянальная школа.

28 лютага – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Кандрашоў Пётр Пятровіч (1924–1998), Герой Сацыялістычнай Працы. Працаваў у галіне сельскай гаспадаркі Віцебскай вобласці.

САКАВІК

75 гадоў таму (1939) адкрыты Віцебскі абласны Дом народных мастацтваў. З 1980 г. – абласны навукова-метадычны Цэнтр народнай творчасці і культурна-выхаваўчай работы.

1 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) нарадзілася Лось Еўдакія Якаўлеўна (1929–1977), паэтэса, ураджэнка в. Старына Ушацкага раёна.

1 сакавіка – 25 гадоў таму (1989) заснаваны Аршанскі музей гісторыі і культуры горада – філіял установы культуры "Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны".

3 сакавіка – 95 гадоў таму (1919) нарадзілася Маршалава Еўфрасіння Яфрэмаўна (1919–2002), Герой Сацыялістычнай Працы, былая звеннявая калгаса імя XX з'езда КПСС Дубровенскага раёна.

3 сакавіка – 95 гадоў таму (1919) пачаў работу першы губернскі з'езд камсамола.

3 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) нарадзілася Супрун Лідзія Якаўлеўна, беларускі вучоны ў галіне акушэрства і гінекалогіі, заслужаны дзеяч навукі Беларусі. З 1962 г. працавала ў Віцебскім медыцынскім універсітэце.

4 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) ў Глыбоцкім раёне заснаваны калгас "1 Мая". Зараз – СВК "Сельцы".

4 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) ў Міёрскім раёне заснаваны калгас "Кастрычніцкая рэвалюцыя". Зараз СВК – "Перабродцдзе".

4 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Собаль Валянцін Енісеевіч, археолаг, кандыдат гістарычных навук, ураджэнец г. Паставы.

5 сакавіка – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Філіпенка Леанід Мікалаевіч (1914–2012), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, Ганаровы грамадзянін г. Віцебска.

5 сакавіка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Клімчанка Яўген Іванавіч (1924–1989), Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны работнік прамысловасці Беларусі, заслужаны настаўнік рабочай моладзі, ураджэнец в. Лагаўшчына Талачынскага раёна.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Исаков, Г. П.** Витебский музей современного искусства. Художественные выставки в Витебске в 1919—1922 гг. / Г. П. Исаков // Формирование и становление художественных школ на Витебщине в конце XIX в. — 1941 г. : пособие / Г. П. Исаков. — Витебск : ВГУ им. П. М. Машерова, 2009. — С. 45—48.

2. **Михневич, Л.** К вопросу об истории Витебского музея современного (левого) искусства / Л. Михневич // Малевич. Классический авангард. Витебск : [альманах] / ред. Т. Котович. — Мн. : Экономпресс, 2009. — Вып. 11. — С. 65—79.

3. **Новае** пра малавядомае // Краязнаўчая газета. — 2008. — № 33 (верас.). — С. 2.

4. **Шишанов, В. А.** Витебский музей современного искусства : история создания и коллекции (1918—1941) / В. А. Шишанов. — Мн. : Медисонт, 2007. — 144 с.

5. **Шишанов, В.** «За недостатком подходящего помещения...» / В. Шишанов // Віцьбічы = Витьбичи. — 2012. — 30 авг. — С. VI.

Судьба музея сложилась незавидно — коллекции, насчитывавшей уже около 150 произведений, не нашлось подходящего помещения. С 18 июля по конец августа 1920 года работы экспонировались в здании художественного училища, после чего «музей был свернут, ибо помещение должно было быть использовано для открытия новой живописной мастерской». На заседаниях Комиссии по охране памятников положение «Витебского музея новейших художников» характеризовалось как «ужасное» и «печальное» – экспонаты были свалены в маленькой комнатке училища. Опасаясь за судьбу картин, перебравшиеся в 1922 году в Петроград Казимир Малевич и приверженцы его учения вывезли 22 работы, которые оказались в фондах Музея живописной культуры, а после его ликвидации в 1926-м пополнили собрание Русского музея.

Осенью 1924 года в правление Витебского общества краеведения и окроно поступили сведения о том, что картины левых художников режутся на холсты для работ учащихся художественного техникума. Это обстоятельство послужило началом продолжительного разбирательства, в результате которого уцелевшие 32 работы были переданы в краеведческий музей и некоторые из них находились в экспозиции до середины 1930-х годов. В 1939-м часть картин перевезли в Минск для создававшейся государственной картинной галереи БССР (нынешнего Национального художественного музея).

С началом Великой Отечественной войны фонды Витебского краеведческого музея были эвакуированы в Саратов. После возвращения из коллекции бывшего музея современного искусства остался только натюрморт Штеренберга.

Помимо этого, сейчас известно местонахождение еще 26 произведений: 19 из них находятся в Государственном Русском музее, 6 – в Национальном художественном музее Беларуси и одно – в Музее современного искусства Кавамура в Японии!

Нам же остается сожалеть, что Витебск лишился замечательного собрания, которым мы могли бы гордиться…

6 сакавіка – 145 гадоў таму (1869) нарадзіўся Арленеў Павел Мікалаевіч (сапр. Арлоў 1869–1932), рускі акцёр. У 1889–1890 гг. у складзе рускай тэатральнай трупы працаваў у г. Полацку.

6 сакавіка – 55 гадоў таму (1959) ў Віцебску адкрыўся ўнівермаг.

6 сакавіка – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Міхно Уладзімір Фёдаравіч, журналіст, пісьменнік, ураджэнец Лепельскага раёна.

7 сакавіка – 90 гадоў таму (1924) Віцебск наведаў рускі пісьменнік А. М. Талстой.

7 сакавіка – 70 гадоў таму (1944) ў Віцебску адкрыўся абласны Дом дзіцяці.

8 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Крэмень Анатоль Сцяпанавіч, Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны будаўнік Беларусі, былы будаўнік Віцебскага будаўнічага трэста № 9, наваполацкага трэста № 16.

9 сакавіка – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Дзежыц Валянцін Канстанцінавіч (1904–1964), беларускі жывапісец, педагог, выкладчык Віцебскага мастацкага вучылішча (1931–1941 гг.), выкладчык Віцебскага педагагічнага інстытута (1948–1964 гг.).

9 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) ліквідаваны Валынецкі раён у Полацкай акрузе.

9 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) створаны Боркавіцкі раён. Існаваў да 08.07.1931 г.

11 сакавіка – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Крапцоў-Зайчанка Мікалай Васільевіч (1914–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

11 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Лазаковіч Тамара Васільеўна (1954–1992), беларуская спартсменка (спартыўная гімнастыка), заслужаны майстар спорту СССР, чэмпіёнка XX Алімпійскіх гульняў (1972 г.), чэмпіёнка свету, абсалютная чэмпіёнка Еўропы, абсалютная чэмпіёнка V Спартакіяды народаў СССР, чэмпіёнка СССР. З 1976 г. дзяржаўны трэнер СССР па Віцебскай вобласці.

12 сакавіка – 185 гадоў таму (1829) нарадзіўся Грабніцкі Отан Мікалаевіч (1829–1865), удзельнік паўстання 1863–1864 гг. на Беларусі, ураджэнец Лепельскага раёна.

12 сакавіка – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Аўдошка Мікалай Пятровіч (1934–1979), Герой Сацыялістычнай Працы. У 1954–1957 гг. працаваў у Ветрынскім райкаме КПБ.

12 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) праведзены збор камсамольскага актыву г. Віцебска, прысвечаны адпраўцы першых 180 камсамольцаў у Казахстан для асваення цалінных земляў.

15 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) адкрыты вячэрні тэхнікум пры Аршанскім ільнокамбінаце.

15 сакавіка – 50 гадоў таму (1964) адкрыты Віцебскі палітэхнікум.

16 сакавіка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Лабуноў Уладзімір Архіпавіч, вучоны ў галіне мікраэлектронікі, акадэмік НАН Беларусі, заслужаны вынаходнік Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

Наркомпроса. К тому же, на работе отсутствует авторская подпись...

Только обнаруженные в архивах списки картин с номерами, совпадавшими с имеющимися на обороте натюрморта, позволили подтвердить, что это действительно произведение Давида Штеренберга. И это единственная картина, оставшаяся в Витебске от собрания Музея современного (левого) искусства.

Идея создания музея принадлежит Марку Шагалу. Еще в конце августа 1918 года известный уроженец Витебска подал в Наркомпрос проект о создании в городе художественной школы и музея. Художник считал, что и в провинции люди должны иметь возможность развивать свои творческие способности, изучая лучшие образцы искусства различных эпох и направлений. В те годы эта идея активно поддерживалась «центром», и был сформирован фонд картин, которые должны были распределяться для создания широкой сети музеев. Заявка из Витебска поступила одной из первых, и в августе 1919 года 29 работ 12 авторов были привезены художником Абрамом Бразером в город на Двине. Среди них были произведения П. Кончаловского, К. Малевича, М. Ле-Дантю, О. Розановой, Р. Фалька и других уже известных мастеров нового искусства. Коллекция музея пополнялась за счет закупок у местных художников А. Бразера, А. Ромма, Ю. Пэна, М. Шагала. Параллельно формировалась коллекция лучших работ учеников художественного училища.

В мае 1920 года Марк Шагал лично доставил еще 26 работ, среди авторов которых были М. Ларионов, К. Коровин, Н. Альтман, А. Родченко, В. Кандинский, А. Шевченко. В этом поступлении оказался и натюрморт Д. Штеренберга «Письменный стол».

Однако Шагала ждал неприятный сюрприз – на дверях класса, где он проводил занятия, появилась надпись «Мастерская Малевича». «Распропагандированные» Казимиром Малевичем и его сторонниками учащиеся в полном составе перешли в «лагерь супрематизма». Это стало последней точкой в череде конфликтов и обид, заставивших Марка Шагала, как оказалось, навсегда покинуть свой родной город.

раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад. А. В. Скараход ; маст. Э. Э. Жакевич. — Мн. : БелЭн, 2004. — С. 619.

2. **Генадзьева, В.** Карціны з гарышча, прыгажосць з закуткоў, жыццё — з натуры / В. Генадзьева // Родныя вытокі (Докшыцы). — 2001. — 7 крас. — С. 2.

3. **Круковіч, Н.** Выхадцы з Докшыц у рэспубліканскіх выставах / Н. Круковіч // Родныя вытокі (Докшыцы). — 2009. — 26 жн. — С. 4.

4. **Сауліч, У.** «Прывітанне» з 37-га года / У. Сауліч // Віцебскі рабочы. — 2001. — 24 мая. — С. 2.

5. **Шпакоўская, Г.** Імгненні збеглага ў нябыт стагоддзя... / Г. Шпакоўская // Народнае слова. — 2006. — 26 кастр. — С. 13.

ЖНІВЕНЬ

ВИТЕБСКИЙ МУЗЕЙ СОВРЕМЕННОГО ИСКУССТВА

К 95-летию со дня образования (1919)

Старые сотрудники краеведческого музея вспоминали, что эту картину неоднократно показывали приезжавшим в Витебск искусствоведам с вопросом: «Это может быть работой Давида Штеренберга?». Но в покрытом патиной времени небольшом куске фанеры с абстрактным изображением письменного стола с чернильницей, перьевой ручкой, пресс-папье в «творческом беспорядке» трудно было узнать авторство известного художника начала XX века, возглавлявшего в первые послереволюционные годы отдел изобразительных искусств

16 сакавіка – 20 гадоў таму (1994) ў Віцебску скончыла сваю дзейнасць мастацкае аб'яднанне "Квадрат".

17 сакавіка – 225 гадоў таму (1789) нарадзіўся Бучынскі Вінцэнцій (1789–1853), філосаф, тэолаг, крытык, заснавальнік і рэдактар першага на Беларусі літаратурна-навуковага часопіса "Полацкі штомесячнік" (1818–1820 гг.), выкладчык Полацкай езуіцкай акадэміі.

17 сакавіка – 25 гадоў таму (1989) ў Оршы адкрыта гарадская выставачная зала.

18 сакавіка – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Франкфурт Аляксандр Ізраілевіч (1904–1977), беларускі вучоны ў галіне ўнутранай медыцыны. З 1959 г. працаваў у Віцебскім медыцынскім інстытуце.

18 сакавіка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Бяляўскі Васіль Мікалаевіч (1924–2008), беларускі мастак, ураджэнец в. Крашына Аршанскага раёна.

18 сакавіка – 70 гадоў таму (1944) нарадзілася Харытончык Зінаіда Андрэеўна, беларускі мовазнаўца, доктар філалагічных навук, прафесар, ураджэнка г. Дзісны Міёрскага раёна.

20 сакавіка – 125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Родзевіч Часлаў Іванавіч (1889–1942), беларускі грамадскі дзеяч, збіральнік і прапагандыст фальклору. Уваходзіў у Першую беларускую трупу Ігната Буйніцкага.

21 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) быў створаны калгас імя Свярдлова Глыбоцкага раёна. Зараз – СВК "Галубічы".

22 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) быў створаны калгас імя Чапаева Глыбоцкага раёна. Зараз – СВК "Верхняе".

23 сакавіка – 100 гадоў таму (1914) нарадзілася Плыгаўка Лідзія Пятроўна (1914–1999), Герой Сацыялістычнай Працы, былая звеннявая калгаса "Парыжская камуна" Глыбоцкага раёна.

23 сакавіка – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Шпакаў Аляксей Пракоф'евіч, беларускі вучоны ў галіне заатэхніі. Працуе ў Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

23 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Ласкаўнёў Аляксандр Пятровіч, беларускі вучоны ў галіне матэрыялазнаўства, ураджэнец г. п. Расоны.

23 сакавіка – 35 гадоў таму (1979) нарадзілася Бараноўская Наталля Сяргееўна, беларуская спартсменка (плаванне вольным стылем), майстар спорту СССР міжнароднага класа, бронзавы прызёр чэмпіяната свету, чэмпіёнка Еўропы, ураджэнка г. Віцебска.

25 сакавіка – 20 гадоў таму (1994) ў Полацку заснаваны Музей-бібліятэка Сімяона Полацкага.

26 сакавіка – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Бладыка Нічыпар Міхайлавіч, беларускі педагог, рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, ураджэнец в. Рамашкіна Талачынскага раёна.

26 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) быў створаны калгас імя Цітова Міёрскага раёна. Зараз – СВК "Цітова".

горада. Многія партрэты маляваліся на продаж, каб заплаціць за майстэрню і набыць фарбы. Партрэты Вішнеўскага вылучаюцца глыбокім псіхалагізмам. Пазіравалі мастаку паны, просты люд, дзеці і старыя. Ізноў жа іх вачыма глядзіць на нас адышоўшая «натура». Іх абліччы, увекавечаныя чуйнай рукою мастака, падсвечаныя яго душой, працягваюць жыць у новым стагоддзі. Кожны партрэт – гэта непасрэдны кантакт творцы і натуры.

У 1940–1941 гг., 1944–1951 гг. Сяргей Антонавіч выкладаў маляванне ў Докшыцкай сярэдняй школе. Фатаграфіяй на сталай аснове заняўся пасля Вялікай Айчыннай вайны. У 1950 г. абсталяваў студыю ў прыбудове да аднаго са старых дамоў у цэнтры г. Докшыцы. У фотаатэлье дзеля натуральнага асвятлення над ёй быў зроблены шкляны дах. Героі здымкаў памятаюць візіты ў студыю Вішнеўскага як нешта незвычайнае для той пары. Чаго толькі не было там – дэкарацыі, цацкі, кветкі. А як рабіўся здымак «на прыродзе», то і тады для антуражу знаходзілася жывое казлянятка, трусік ці гуска. У той час цяжка было абысціся без рэтушы. Падпраўляў фотаздымкі і Сяргей Антонавіч, але зроблена гэта тонка, незаўважна.

У другой палове 1960-х гг. студыя пад шкляным дахам была знесена. Фотамайстэрню Сяргей Вішнеўскі зладзіў у сваёй хаце.

З 1960-х гг. пісаў пераважна краявідныя творы («Вясновы лес», «Дарога на Гняздзілава», «Дарога ў лесе», «Вясновы эцюд», «Восень», «Лес ля дарогі на Гняздзілава»), нацюрморты («Нацюрморт з грыбамі», «Нацюрморт з блакітнай вазай» і інш.), партрэты («Аўтапартрэт») і сюжэтныя кампазіцыі («Магдалена, якая каецца»). Маляваў абразы для докшыцкай царквы.

Памёр 19 жніўня 1992 года.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Гаранская, Т. Г.** Вішнеўскі Сяргей Антонавіч / Т. Г. Гаранская // Памяць : Докшыцкі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і

ВІШНЕЎСКІ
СЯРГЕЙ АНТОНАВІЧ
Да 105-годдзя з дня нараджэння (1909)

Вішнеўскі Сяргей Антонавіч нарадзіўся 18 ліпеня 1909 года ў г. Шаўляй (Літва). Беларускі мастак, мастак-афарміцель, фатограф.

Спачатку вучыўся ў агульнаадукацыйнай школе ў г. Докшыцы. З дзяцінства захапляўся маляваннем.

Пры падтрымцы Людвіка Слатвінскага, уладальніка маёнтка ў в. Гняздзілава Докшыцкага раёна, здольны да малявання хлопец у 1934 годзе паступіў у Віленскую мастацкую вучэльню імя Адама Міцкевіча. У той час там вялі заняткі вядомыя мастакі. Адзін з іх, прафесар Марыян Кулеша, вучыўся ў Кракаве і Варшаве, потым закончыў акадэмію мастацтваў у Пецярбурзе. Яго вучні вывучалі пластычную анатомію і жывапіс, атрымліваючы моцную і своеасаблівую акадэмічную школу. Абрысы будучай выявы не наносіліся на палатно алоўкам ці вугалем – вучні адразу працавалі пэндзлем. Палітра наўмысна была вельмі сціплай, усяго некалькі фарбаў. У час вучобы ў Вільні Сяргей Вішнеўскі меў невялікую майстэрню, дзе жыў і меў магчымасць займацца вучобай і творчасцю.

На канікулах Сяргей Антонавіч мог працягваць заняткі жывапісам у вёсцы Гняздзілава. Слатвінскія выдзялілі яму памяшканне. Яны адчувалі здольнасці юнака і садзейнічалі іх сталаму развіццю.

Дыпломнай працай па жывапісе была фігура чалавека ў пейзажы

26 сакавіка – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Казаравец Мікалай Уладзіміравіч, беларускі вучоны ў галіне жывёлагадоўлі, член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, ураджэнец в. Харкі Пастаўскага раёна.

26 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) быў створаны калгас "Маладая гвардыя" Міёрскага раёна. Зараз – СВК "Гвардзейскі".

26 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Катовіч Таццяна Віктараўна, беларускі тэатразнаўца, педагог, доктар мастацтвазнаўства, прафесар, ураджэнка г. Віцебска.

27 сакавіка – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Піменаў Васіль Васільевіч (1954–2005), удзельнік вайны ў Афганістане, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Віцебска.

28 сакавіка – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Навуменка Якаў Паўлавіч, беларускі эстрадны спявак, заслужаны артыст Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

30 сакавіка – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Зарака-Заракоўскі Баляслаў Францавіч (1894–1963), генерал-лейтэнант, удзельнік Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец г. Полацка.

КРАСАВІК

95 гадоў таму (1919) пачала выдавацца газета "Известия Городокского исполнительного комитета Совета рабочих и крестьянских депутатов". З 1991 г. – "Гарадоцкі веснік".

1 красавіка – 180 гадоў таму (1834) нарадзіўся Забелін Іосіф Вікенцьевіч (1834–1875), вучоны-медык, ураджэнец Віцебскай губерні.

1 красавіка – 55 гадоў таму (1959) быў створаны калгас "Белае" Полацкага раёна.

2 красавіка – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Зуеў Юрый Панцеляймонавіч, беларускі мастак. Жыве ў г. Віцебску.

3 красавіка – 95 гадоў таму (1919) адкрыўся 1-ы губернскі з'езд настаўнікаў і работнікаў народнай адукацыі.

3 красавіка – 85 гадоў таму (1929) прынята пастанова Віцебскага выканкама "Аб электрыфікацыі Віцебскага раёна ў сувязі з пускам Асінстроя".

4 красавіка – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Кашыра Юрый Фадзеевіч (1904–1943), беларускі рымска-каталіцкі святар, ураджэнец в. Александрова Міёрскага раёна.

5 красавіка – 125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Кардовіч Іосіф Мітрафанавіч (1889–1967), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў антыфашысцкага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Магілёўскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Друцк Талачынскага раёна.

5 красавіка – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Рамашкін Цімафей Цярэнцьевіч (1919–1945), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Марчанкі Гарадоцкага раёна.

6 красавіка – 65 гадоў таму (1949) прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы звеннявой-ільнаводу калгаса "Расоны" Ганне Савельеўне Гарэцкай.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Гніламёдаў, У.** Вольга Русілка і паэты яе пакалення / У. Гніламёдаў // Полымя. — 2009. — № 7. — С. 136—145.

2. **Русецкі, А. У.** І каханне, і горыч, і боль... / А. У. Русецкі // Лёсы. Людзі. Літаратура / А. У. Русецкі. — Віцебск : ВДУ імя П. М. Машэрава, 2008. — С. 208—211.

3. **Русілка, В.** У нас такое прымавіско... : мініяцюры / В. Русілка // Літаратура і мастацтва. — 2010. — 12 лют. — С. 9.

4. **Русілка, В. І.** Узняцца над будзённасцю / В. І. Русілка ; гутарыла Г. Шпакоўская // Народнае слова. — 2012. — 9 кастр. — С. 4.

5. **Русілка** Вольга // Пісьменнікі Віцебшчыны : даведнік / рэд. Ф. Сіўко. — Віцебск : Віцеб. абл. друк., 2001. — С. 67—68. — (Віцебшчына літаратурная).

6. **Фенчанка, Н.** «На дарогі нанізваю пацеркі лёсу...» / Н. Фенчанка // Віцьбічы = Витьбичи. — 2009. — 19 сент. — С. 12.

аркестравую фанаграму і развучвала песні з выканаўцамі.

У 2004 годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» быў выдадзены другі зборнік лірыкі паэткі «Ажына». Няздзейсненыя жаданні і мары, бяздумнасць тых, хто «лёгка адрываецца зялёным лістком ад дрэва бацькоўскага дома», заўсёднае прадчуванне болю, нетрываласць пачуццяў – вось асноўны тэматычны напрамак гэтай кнігі. Акрамя таго, Вольга Іванаўна прыпамінае сваё бесклапотнае студэнцтва, калі быў знаёмы «пах кавярань у сталіцы» і «не паспееш нават надзівіцца, як “на раён” шляхі цябе завуць»...

Вольга Русілка з'яўляецца адным з аўтараў альманахаў «Дзвіна: Віцебшчына літаратурная» (1992, 2000, 2005, 2009 гады), зборнікаў «Шчаслівы дзень» (на беларускай і грузінскай мовах, 1983), «Квадра» (1990), «Вёсны» (1997), «Валожыншчына літаратурная» (2006), «Литературный Брянск» (у перакладзе Т. Красновай-Гусачэнкі, 2006), «Факультэт паэзіі» (2007).

Вольга Іванаўна актыўна займаецца і перакладчыцкай дзейнасцю. Так, у 1999 годзе Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Я. Коласа паставіў спектакль «Чума на вашы дзве сям'і» па п'есе Р. Горына ў перакладзе паэтэсы.

За шматлікія поспехі ў галіне літаратуры, адказную педагагічную і грамадскую дзейнасць Вольга Іванаўна Русілка ўзнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, знакам «Выдатнік адукацыі». Паэтка – лаўрэат абласной літаратурнай прэміі імя У. Караткевіча.

Вольга Русілка лічыць, што ў кожнай жанчыне ёсць лірыка, і кожная жанчына, па сутнасці, паэтка, бо прыгажосць ідзе менавіта ад слабай паловы чалавецтва. Сапраўды, гэта яна паставіла яшчэ ў пячоры першую кветку, а скуры аздобіла вышыванкай. Жанчыны ўратуюць Свет. А лірычны настрой дапамагае ім у гэтай пачэснай справе. Паэзія ратуе ад самоты, абыякавасці, няўцешнасці. Будзем спадзявацца, у хуткім часе Вольга Іванаўна парадуе прыхільнікаў сваёй творчасці нараджэннем новых вершаў, паўнюткіх дабрыні і пяшчоты.

8 красавіка – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Галуза Іларыён Рыгоравіч (1899–1977), вучоны ў галіне заалогіі і паразіталогіі, акадэмік АН Казахстана, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, ураджэнец Сенненскага раёна.

9 красавіка – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Шчарбіна Васілій Васільевіч (1914–1942), удзельнік партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

11 красавіка – 70 гадоў таму (1944) пачалася Полацка-Лепельская бітва 1944 г. – баі партызанскіх брыгад Полацка-Лепельскай партызанскай зоны супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у Вялікую Айчынную вайну. Працягвалася да 15.05.1944 г.

12 красавіка – 110 гадоў таму (1904) нарадзілася Лі Соф'я Дзмітрыеўна (1904–1980), беларуская мастачка, ураджэнка в. Обаль Сенненскага раёна.

12 красавіка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Цвярскі Аляксандр Давыдавіч, пісьменнік, член Саюза пісьменнікаў СССР, ураджэнец г. Віцебска.

13 красавіка – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Модэль Міхась (сапр. Мендэль Моўшавіч 1904–1980), пісьменнік, крытык, тэатразнавец, ураджэнец в. Камень Лепельскага раёна.

14 красавіка – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Аляксееў Іван Епіфанавіч (1909–1943), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Полацка.

15 красавіка – 95 гадоў таму (1919) Віцебск наведала руская актрыса Ярмолава М. М. (1853–1928).

17 красавіка – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Гапяёнак Мікалай Іванавіч (1919–2008), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Глінішча Гарадоцкага раёна.

17 красавіка – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Пахомаў Мікалай Ільіч (1919–1988), удзельнік партызанскага руху, журналіст, гісторык, ураджэнец в. Вольшчына Гарадоцкага раёна.

18 красавіка – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Ран Лазар Саулавіч (1909–1989), графік, жывапісец. У 1932 г. скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум.

20 красавіка – 115 гадоў таму (1899) заснавана Віцебскае таварыства апекі над дзецьмі.

22 красавіка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Атрашкевіч Валерый Іосіфавіч (1939–1990), беларускі літаратуразнавец, кандыдат філалагічных навук, ураджэнец в. Красная Горка Ушацкага раёна.

22 красавіка – 45 гадоў таму (1969) быў створаны саўгас "Касары" Ушацкага раёна.

23 красавіка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Шалуха Барыс Фёдаравіч (1924–2003), краязнавец, педагог, ураджэнец в. Заложжа Аршанскага раёна.

25 красавіка – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Іваноў Уладзімір Усцінавіч, беларускі акварэліст, дырэктар Віцебскага камбіната "Мастацтва" (1988–1992 гг.), старшыня Віцебскага абласнога аддзялення Беларускага саюза мастакоў (1995–2001 гг.), ураджэнец в. Мурожніца Шумілінскага раёна.

запамінальная. Чытаючы яе творы, як бы пераносішся ў тыя мясціны або абставіны, пра якія распавядае паэтэса, і перажываеш зноў боль ці радасць, пакуты ці шчасце разам з ёю.

Свой першы зборнік лірыкі, які пабачыў свет у 1996 годзе, Вольга Іванаўна назвала вельмі проста і даверліва – «Табе». Разам з тым, назва кнігі мае сімвалічнае значэнне: гэта жаданне на шчырасць адказаць шчырасцю, імкненне, каб цябе зразумелі. Азнакамленне з вершамі нясе прыхільнікам паэтычнага слова душэўную асалоду, радасць светаўспрымання, рамантычную ўзнёсласць. Праз вершы паэтка спавядаецца – перад сабой, чытачом, сумленнем. Шмат добрых слоў Вольга Іванаўна прысвяціла сваёй матулі. У іх прасочваецца непадробная любоў да самага дарагога чалавека на Зямлі. Яна ўдзячна мамачцы, што тая «ратавала ад самай дробязнай бяды» і вывела на «сцежку ад роднага дому». Трывога – вызначальная рыса свядомасці паэткі. Трывога за горкае каханне, за будучыню, за свой радавод, за родных і блізкіх («Ці прарасце маё слова-насенне…»).

Уся паэзія Вольгі Русілкі пранізана белым колерам – колерам чысціні, цнатлівасці і спагады. Гэты колер лечыць параненую душу і, разам з тым, увасабляе нашу памяць і спадзяванні. Свае адносіны да паэтычнай творчасці Вольга Іванаўна выказала ў наступных радках:

«Я вершаў не выспеўвала ніколі.
Яны прыходзілі, ратуючы мяне
Ад гора і ад горкае нядолі,
Што лёс, нажаль, ніяк не абміне».

Па словах самой паэткі, яна ніколі не піша пра палітыку, бытавыя праблемы. «Пішацца пра каханне, родны куток, пра тое, як хочацца разумення ў свеце, цяпла... У кожнага свая паэтычная дзялянка, у мяне – гэткая». Да некаторых вершаў зборніка «Табе» напісана музыка. Дапамагала вершаваным радкам набыць меладычную афарбоўку вядомы віцебскі кампазітар, выкладчыца музыкі і, увогуле, вельмі інтэлігентны і мудры чалавек Надзея Несцярэнка. Яна ж зрабіла аранжыроўку,

калектыўным зборніку «Вёсны».

Працоўную біяграфію Вольга Іванаўна пачала настаўніцай беларускай мовы і літаратуры ў СШ № 25 г. Віцебска, які стаў для яе другім домам і «... прарос у яе сэрцы». У 1981 годзе яна паступіла завочна ў аспірантуру пры Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы НАН Рэспублікі Беларусь, якую скончыла праз чатыры гады. З 1984-га – на выкладчыцкай працы ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава. Жывучы паэзіяй, Вольга Іванаўна і сваіх навучэнцаў «заразіла» гэтай справай. Вынікам такога «хобі» стала нараджэнне зборніка «Факультэт паэзіі», у які ўвайшлі і лепшыя ўзоры паэтычнай творчасці студэнцкай моладзі. А колькі маладых людзей выкладчыца выпесціла пад сваім крылом, даўшы надзейную пуцёўку ў дарослае жыццё! А колькі талентаў раскрыла сярод моладзі! Многія выпускнікі факультэта беларускай філалогіі і культуры працуюць зараз настаўнікамі ў розных кутках Беларусі, журналістамі ў газетах і часопісах, на радыё і тэлебачанні.

1987-м – час абароны кандыдацкай дысертацыі на тэму «Праблемы развіцця сучаснай беларускай лірыкі». Праз пяць год атрымала навуковую ступень дацэнта і ўзначаліла кафедру беларускай літаратуры ВДУ імя П. М. Машэрава.

Вольга Русілка – член Саюза пісьменнікаў Беларусі, аўтар звыш 90 навуковых, літаратурна-крытычных і метадычных публікацый па праблемах беларускай паэзіі і яе вывучэння ў школе, сярод якіх падручнікі «Родная літаратура. 7 клас», «Беларуская літаратура. 8 клас» (у суаўтарстве з М. Лазаруком і І. Слесаравай) і метадычны дапаможнік да яго. Артыкулы Вольгі Іванаўны друкуюцца ў рэспубліканскіх часопісах «Полымя», «Роднае слова», «Веснік БДУ. сер. 4, Філалогія», штотыднёвіку «ЛіМ» і іншых.

Галоўная тэма паэтычнай творчасці Вольгі Русілкі – Радзіма, яе некранутая прыгажосць, гісторыя, лёсы людзей. Вершы прасякнуты філасофскім роздумам пра сэнс чалавечага жыцця, сапраўдныя духоўныя каштоўнасці. Паэзія В. Русілкі вельмі лёгкая, празрыстая, хутка

26 красавіка – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Канявалава Наталля Юр'еўна, беларускі вучоны ў галіне біяхіміі, ураджэнка г. п. Відзы Браслаўскага раёна. Працуе ў ВДМУ.

27 красавіка – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Трафімовіч Тамара Рыгораўна, беларускі мовазнаўца, доктар філалагічных навук, ураджэнка в. Бельчыца Полацкага раёна.

28 красавіка – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Бязлюдаў Артур Іосіфавіч (1934–1996), дзяржаўны дзеяч Беларусі, вучоны-эканаміст, ураджэнец г. Барані Аршанскага раёна.

28 красавіка – 30 гадоў таму (1984) загінуў у Афганістане ўраджэнец в. Залюбежжа Расонскага раёна Сяргей Генадзьевіч Каральневіч. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

29 красавіка – 85 гадоў таму (1929) нарадзілася Паўлава Марыя Пятроўна, вучоны ў галіне педыятрыі і гематалогіі, ураджэнка в. Падмішнеўе Шумілінскага раёна.

МАЙ

115 гадоў таму (1899) прайшла першая рабочая маёўка ў Віцебску.

1 мая – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Кандраценка Міхаіл Барысавіч (1924–2004), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Трыніўкі Віцебскага раёна. Працаваў на торфапрадпрыемстве "Дабееўскі Мох" Шумілінскага раёна.

1 мая – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Касалапаў Якаў Ягоравіч (1934–1982), беларускі кампазітар, выкладчык музычнага вучылішча і музычнай школы № 1 г. Віцебска (1966–1982 гг.), ураджэнец г. Оршы. Займаўся апрацоўкай музычнага фальклору Віцебшчыны.

1 мая – 75 гадоў таму (1939) ў Віцебску адкрыты помнік А. С. Пушкіну.

1 мая – 55 гадоў таму (1959) дала ток Клясціцкая ГЭС на рацэ Нішча Расонскага раёна. Яго атрымалі вёскі Кавалі, Маркова, Забалоцце, Сінск, Лапешчына, Казімірова, Пушча.

4 мая – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Фрадкін Марк Рыгоравіч (1914–1990), кампазітар, ураджэнец г. Віцебска.

6 мая – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Асінскі Ігар Мікалаевіч, журналіст, кандыдат гістарычных навук, ураджэнец в. Залессе Чашніцкага раёна.

7 мая – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Ліпчык Міхаіл Яўстаф'евіч, беларускі баяніст, заслужаны артыст Беларусі, ураджэнец г. Глыбокае.

7 мая – 55 гадоў таму (1959) нарадзілася Урублеўская Святлана Паўлаўна, беларуская мастачка. З 1983 г. выкладае ў Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце.

8 мая – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Ганчароў Мікалай Іванавіч (1934–1991), мастак, графік, мастацтвазнавец, пісьменнік, ураджэнец в. Заполле Віцебскага раёна.

РУСІЛКА

ВОЛЬГА ІВАНАЎНА

Да 55-годдзя з дня нараджэння (1959)

17 ліпеня 1959 года шчодрая на знакамітыя постаці зямля Прынямоння падаравала жыццё яшчэ аднаму таленавітаму чалавеку – самабытнай паэтцы Вользе Русілцы. А вёска Бершты Шчучынскага раёна з бруістай рачулкай Котрай была калыскай Вольгі з маленства. Паэтычны дар Вольга Іванаўна атрымала ў спадчыну ад сваёй маці Любові Мікалаеўны, філолага па адукацыі, якая шчыра захаплялася паэзіяй і навучыла дачку ўласныя думкі і пачуцці перадаваць пры дапамозе рыфмаванага радка. Першая спроба пяра адбылася яшчэ падчас вучобы ў школе, калі ў 1973 годзе шчучынская раённая газета «Савецкая вёска» змясціла на сваіх старонках вершы Вольгі «Кветкі» і «Восень». А ў 1975-м васьмікласніца Вольга Русілка даслала ў «Настаўніцкую газету» сваё эсэ «Лісток з магутнага дрэва», прысвечанае роднай мове.

Скончыўшы ў 1976 годзе сярэднюю школу, Вольга паступіла ў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт на філалагічны факультэт, які закончыла ў 1981-м з чырвоным дыпломам. У насычаныя і цікавыя гады студэнцтва паэтка не здрадзіла сваёй любімай справе – служэнню паэзіі: была членам літаб'яднання «Узлёт», кіраўніком якога быў Алег Лойка, друкавалася ў

Рота обошла противника с фланга и внезапно атаковала его в районе железнодорожной станции, освободив ее от гитлеровцев.

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 10 апреля 1945 года за образцовое выполнение боевых заданий командования на фронте борьбы с немецко-фашистскими захватчиками и проявленные при этом мужество и героизм старшему лейтенанту Константину Полозову присвоено звание Героя Советского Союза.

С 1950 г. – в запасе. Жил и работал в селе Медное Калининской (ныне Тверской) области, затем в деревне Буявино.

Награжден орденами Ленина, Красного Знамени, Отечественной войны 1-й степени, Красной Звезды.

Трагически погиб 10 сентября 1977 года. Похоронен на кладбище села Медное Тверской области.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Полазаў** Канстанцін Мікалаевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 2001. — Т. 12. — С. 450.

2. **Полазаў** Канстанцін Мікалаевіч // Памяць : Віцебск : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі : у 2 кн. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; склад. А. І. Мацяюн ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : БелЭн, 2002. — Кн. 1. — С. 632—633.

3. **Полазаў** Канстанцін Мікалаевіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1999. — Т. 5. — С. 518.

4. **Полозов** Константин Николаевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2008. — Т. 6. — С. 156.

5. **Полозов** Константин Николаевич // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич (пред.) [и др.]. — Витебск : Витеб. обл. тип., 2009. — С. 109.

9 мая – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Дзеніскевіч Мікалай Міхайлавіч (1904–1937), дзяржаўны дзеяч Беларусі. З 1926 г. – інструктар Аршанскага абкома КПБ. З 1928 г. – сакратар Асвейскага райкома КПБ. З 1930 г. – інструктар Полацкага акруговага камітэта КПБ, загадчык аргаддзела Лепельскага райкома КПБ.

9 мая – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Груца Аляксей Пятровіч, беларускі мовазнавец, доктар філалагічных навук, прафесар, ураджэнец в. Пішчыкі Дубровенскага раёна.

9 мая – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Рубанік Васілій Васільевіч, беларускі вучоны ў галіне тэхнічнай акустыкі, доктар тэхнічных навук, ураджэнец в. Бутава Ушацкага раёна. З 1976 г. працаваў у Віцебскім аддзяленні Інстытута фізікі цвёрдага цела і паўправаднікоў. З 1998 г. – загадчык кафедры Віцебскага тэхналагічнага ўніверсітэта.

11 мая – 30 гадоў таму (1984) нарадзілася Макарава Анастасія Аляксандраўна, беларуская спартсменка (шатакан каратэ-до), кандыдат у майстры спорту Беларусі, сярэбраны прызёр чэмпіяната свету, чэмпіёнка Еўропы, пераможца першынства свету, ураджэнка г. Наваполацка.

13 мая – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Давыдаў Абрам Мордухавіч, вучоны ў галіне тэрапіі, загадчык кафедры Віцебскага медыцынскага інстытута, ураджэнец г. Себежа Віцебскай губерні.

13 мая – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Сакалоўскі Міхаіл Ігнацьевіч, віцэ-адмірал, ураджэнец г. Віцебска.

14 мая – 200 гадоў таму (1814) нарадзіўся Касовіч Каятан Андрэевіч (1814–1883), вучоны ў галіне ўсходазнаўства, адзін з першых санскрытолагаў Расіі, ураджэнец г. Полацка.

14 мая – 175 гадоў таму (1839) нарадзіўся Каплінскі Васіль Тэлясфоравіч (1839 пасля 1883), удзельнік рэвалюцыйнага руху 1860-х гадоў, ураджэнец Докшыцкага раёна.

14 мая – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Клопаў Анісім Андрэевіч (1914–1995), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец в. Наваселле Ушацкага раёна.

16 мая – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Кашыцкі Эдуард Сцяпанавіч, вучоны-медык, акадэмік Беларускай інжынернай акадэміі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец Ушацкага раёна.

18 мая – 55 гадоў таму (1959) ў г. п. Шуміліна адкрыта музычная школа.

19 мая – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Авекаў Іван Аўдзеевіч (1919–1943), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Асінаўка Дубровенскага раёна.

19 мая – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Апіёк Тамара Уладзіміраўна, беларускі вучоны-гісторык, ураджэнка в. Андрыянава Дубровенскага раёна.

[і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1992. — Т. 1. — С. 426—444.

9. **Шапран, С. У.** Васіль Быкаў : гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах : у 2 ч. / С. У. Шапран ; [навук. рэд. М. Тычына ; уступ. сл. Р. Барадуліна]. — Мінск — Гародня, 2009. — Ч. 1. — 734 с. — (Бібліятэка Бацькаўшчыны, Гарадзенская бібліятэка. Людзі Беларусі).

ПОЛОЗОВ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ

К 100-летию со дня рождения (1914)

Полозов Константин Николаевич родился 26 июня 1914 года в Витебске. Работал слесарем.

С 1936 г. – в Красной Армии. В 1939 г. Константин Полозов окончил курсы младших лейтенантов. Воевал на Центральном, Степном, 1-м Украинском фронтах в годы Великой Отечественной войны. Участник Львовско-Сандомирской, Берлинской и Пражской операций.

Командир роты мотострелкового батальона 69-й механизированной бригады (9-й механизированный корпус, 3-я гвардейская танковая армия, 1-й Украинский фронт) старший лейтенант Константин Полозов отличился 27 июля 1944 года в боях за город Самбор Львовской области (Украина).

ВАСІЛЮ БЫКАВУ

Ёсць людзі найвышэйшай пробы,
з металам грэшна іх раўняць –
яны ахвярныя асобы,
падчас так хочацца падняць
свой слабы дух да іх вышыняў,
да іх імкненняў, іх турбот…
Здаецца, нават сэрца б выняў,
каб іх пазбавіць ад грызот…

Уладзімір Папковіч

ЛІТАРАТУРА:

1. **Бугаёў, Д. Я.** Праўда і мужнасць таленту : выбранае : кніга пра Васіля Быкава, артыкулы, дыялог / Д. Я. Бугаёў ; прадм. І. Чыгрынава. — Мн. : Маст. літ., 1995. — 415 с.

2. **Быкаўскія** сітуацыі / падрыхт. Ж. Капуста // Літаратура і мастацтва. — 2009. — 19 чэрв. — С. 12.

3. **Быкова, В. В.** В деревне Волчо только одна Быкова — сестра писателя / В. В. Быкова ; беседовала В. Гнилозуб // Белорусская нива. — 2013. — 1 марта. — С. 15.

4. **Быкова, В. В.** Похоронку на Быкова прислали, когда родные уже точно знали: Василь — живой! / В. В. Быкова ; беседовала В. Гнилозуб // Белорусская нива. — 2013. — 2 марта. — С. 15.

5. **Локун, В. І.** Васіль Быкаў у кантэксце сусветнай літаратуры / В. І. Локун. — Мн. : Тэхнапрынт, 2005. — 227 с.

6. **Наш** Быкаў : кніга ўспамінаў / уклад. Г. Бураўкін. — Мн. : ГА БТ «Кніга», 2004. — 496 с.

7. **Рублевская, Л.** Пройдем на Виноградную / Л. Рублевская // Советская Белоруссия. — 2012. — 28 сент. — С. 9.

8. **Савік, Л. С.** Быкаў Васіль / Л. С. Савік, В. І. Козіч // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / рэдкал.: І. Э. Багдановіч

20 мая – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Галецкі Пётр Антонавіч (1919–1942), удзельнік партызанскага руху на Беларусі ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Майдан Талачынскага раёна.

21 мая – 75 гадоў таму (1939) нарадзілася Петрачкова Валянціна Цімафееўна, заслужаная артыстка Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, актрыса Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа.

22 мая – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Снапкоўскі Уладзімір Еўдакімавіч, беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец г. Віцебска.

22 мая – 55 гадоў таму (1959) ў г. п. Лёзна адкрыта дзіцячая музычная школа.

22 мая – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Пушкін Ігар Аляксандравіч, беларускі вучоны-гісторык, дацэнт, ураджэнец г. Оршы.

23 мая – 100 гадоў таму (1914) нарадзілася Круганава Ефрасіння Акімаўна (1914–1983), беларускі геабатанік, ураджэнка в. Старыя Вайханы Гарадоцкага раёна.

23 мая – 90 гадоў таму (1924) нарадзілася Наумава Соф'я Фадзееўна (1924–2000), беларускі вучоны ў галіне хіміі высокамалекулярных злучэнняў, доктар хімічных навук, ураджэнка в. Заазер'е Сенненскага раёна.

25 мая – 370 гадоў таму (1644) суддзя земскі браслаўскі Севасціян Святаполк Мірскі заснаваў праваслаўны манастыр у Міёрах.

25 мая – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Пацалуеўскі Аляксандр Пятровіч (1894–1948), мовазнавец, вучоны-цюрколаг, ураджэнец Віцебскай губерні.

26 мая – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Караткоў Аркадзь Цімафеевіч, архітэктар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец г. Полацка.

27 мая – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Бохан Дзмітрый Мікітавіч (1924–1944), удзельнік Аршанскага антыфашысцкага падполля, ураджэнец в. Падгайшчына Аршанскага раёна.

27 мая – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Цытрон Галіна Станіславаўна, беларускі вучоны ў галіне глебазнаўства, ураджэнка в. Калінаўка Дубровенскага раёна.

27 мая – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Косінец Аляксандр Мікалаевіч, дзяржаўны дзеяч Беларусі, старшыня Віцебскага аблвыканкама, беларускі вучоны ў галіне хірургіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Роскі Сялец Аршанскага раёна.

28 мая – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Перхаровіч Франц Іосіфавіч (1894–1961), генерал-лейтэнант, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Заляддзе Докшыцкага раёна.

29 мая – 115 гадоў таму (1899) была заснавана Віцебская льнопрадзільная фабрыка "Дзвіна". Адкрыта 01.09.1900 г. Зараз – ААТ "Віцебскія дываны".

Ганаровы грамадзянін г. п. Ушачы (1984). Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна, ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны 1-й ступені, Чырвонай Зоркі.

Памёр 22 чэрвеня 2003 года і пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

Але і пасля смерці Васіля Быкава з’яўляюцца на старонках друку невядомыя беларускаму чытачу творы. У кнігу «Бліндаж» (2007) увайшлі аповесці «Бліндаж» (1987) і «Апошні баец» (1958), якія раней не ўключаліся аўтарам у ніводзін свой зборнік.

Удава пісьменніка І. М. Быкава перадала дачу ў пасёлку Ждановічы-6 Мінскага раёна ва ўласнасць дзяржавы для стварэння Дзяржаўнага музея Васіля Быкава.

Мікалай Чаргінец: «Для сучаснага беларуса Васіль Быкаў павінен стаць найперш прыкладам сапраўднага чалавека. Ён заўсёды быў сумленным, сціплым, адкрытым. Можа быць гэта прымушала яго часам вельмі моцна пакутаваць. Яго поглядаў можна не падзяляць, з ім можна не згаджацца, але ў любым выпадку нельга недаацэньваць».

ВАСІЛЮ БЫКАВУ

Час стагоддзі, як касой, сцінае,
Веры, царствы, догмы йдуць да ценяў…
Усё мінае – Гонар не мінае,
Бо народжаны адным сумленнем.
Калі сонца выб’ецца з туману,
Толькі іх успомніць хор народаў,
Воінаў сваіх, святых і зраненых,
Рыцараў сумлення і свабоды.

Уладзімір Караткевіч

музыка Я. Глебава), па аповесці «Воўчая зграя» – оперу «Сцежкаю жыцця» (1980, музыка Г. Вагнера).

Аповесць «Пакахай мяне, салдацік» (1996) тэматычна звязана з цыклам «ваенных» апавяданняў. Аповесць «Ваўчыная яма» (1999) расказвае пра жыццё ў чарнобыльскай зоне. Надзвычай складаныя рэаліі ваеннай рэчаіснасці паўстаюць з аповесці «Балота» (2001).

Яшчэ адна іпастась пісьменніка – сучасны Быкаў, аўтар «баек жыцця» з філасофска-алегарычным зместам: «Сцяна» (1995), «Музыка», «Народныя мсціўцы» (1997), «Мальбара», «Тры нявымаўленых словы», «Труба» (1998), «Галоўны крыгсман», «Хутаранцы», «Апалагетыка “нагана”», «Кошка і мышка» (1999). Выходзяць кнігі прозы «Сцяна» (1997), «Пахаджане» (1999). Быкаўскія прыпавесці ўвайшлі ў супольную кнігу Рыгора Барадуліна і Васіля Быкава «Калі рукаюцца душы» (2003). Працягвае тэму сяброўства кніга «Дажыць да зялёнай травы» (2008). Кнігу пад такой назвай Васіль Быкаў і Рыгор Барадулін пісалі 43 гады. Складаецца яна з сяброўскага ліставання двух выдатных творцаў, якое пачалося ў 1960 годзе і закончылася ў 2003 годзе.

У гады перабудовы Васіль Уладзіміравіч актывізаваўся як грамадскі дзеяч, публіцыст. Яго выступленні, артыкулы, інтэрв’ю склалі зборнікі «На крыжах» (1992) і «Крыжовы шлях» (1998). Пісьменнік падсумаваў вынікі свайго жыцця і творчасці кнігай успамінаў «Доўгая дарога дадому» (2002).

Адной з апошніх прац В. Быкава сталі аповеды Барыса Кіта «Цярновы шлях», запісаныя Васілём Быкавым улетку 2001 г. у Франкфурце-на-Майне, якія пазней увайшлі ў кнігу «Грамадзянін свету» (2004). Кожны з 12 аповедаў пачынаецца лірычна-белетрыстычным уступам самога Васіля Быкава, які пры гэтым каларытна характарызуе нямецкія рэаліі і апавядальніка.

Творы Быкава перакладзены на розныя мовы.

В. Дашук на кінастудыі «Беларусьфільм» стварыў пра Васіля Быкава фільм «Узыходжанне» (1985).

29 мая – 75 гадоў таму (1939) нарадзілася Максімава Ларыса Паўлаўна, піяністка, заслужаная артыстка Беларусі, ураджэнка г. Віцебска.

29 мая – 75 гадоў таму (1939) нарадзілася Пісарава Людміла Іванаўна, актрыса тэатра імя Я. Коласа, заслужаная артыстка Беларусі, ураджэнка г. п. Руба Віцебскага раёна.

30 мая – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Гаранскі Георгій Кірылавіч (1909–2002), галоўны архітэктар г. Оршы, аўтар Кургана Бессмяротнасці, адзін з аўтараў помніка "Кацюша", ураджэнец г. Оршы.

ЧЭРВЕНЬ

95 гадоў таму (1919) адбылася Першая справаздачная выстава Віцебскага мастацкага вучылішча.

70 гадоў таму (1944) была здзейснена Віцебска-Аршанская аперацыя 1944 г. – наступальная аперацыя войскаў 1-га Прыбалтыйскага і 3-га Беларускага франтоў у Вялікую Айчынную вайну, састаўная частка Беларускай аперацыі 1944 г.

25 гадоў таму (1989) адбыўся першы конкурс "Віцебская прыгажуня", у якім перамагла будучая Міс СССР-1990 Марыя Кежа.

2 чэрвеня – 75 гадоў таму (1939) адкрылася карцінная галерэя Ю. М. Пэна. Дзейнічала да ліпеня 1941 г.

3 чэрвеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Богдан Ніна Іванаўна, беларускі вучоны-эканаміст. З 1979 г. працуе ў Полацкім дзяржаўным універсітэце.

5 чэрвеня – 160 гадоў таму (1854) нарадзіўся Пэн Юдаль (Іегуда) Майсеевіч (1854–1937), жывапісец, педагог, заснавальнік Віцебскай школы-майстэрні. З 1891 г. жыў і працаваў у г. Віцебску.

5 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Анісенка Валерый Данілавіч, беларускі акцёр, рэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец г. Талачына. У 1965–1977 гг. – акцёр беларускіх тэатраў імя Я. Коласа і Я. Купалы.

6 чэрвеня – 115 гадоў таму (1899) ў Оршы заснавана публічная бібліятэка імя А. С. Пушкіна. Зараз – Аршанская цэнтральная гарадская бібліятэка імя А. С. Пушкіна.

7 чэрвеня – 95 гадоў таму (1919) створаны губернскі прафсаюз пажарных.

7 чэрвеня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Скарынкін Уладзімір Максімавіч, паэт, перакладчык, лаўрэат Нацыянальнай прэміі Італіі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Я. Купалы, ураджэнец г. Віцебска.

8 чэрвеня – 20 гадоў таму (1994) Фабрыка мастацкіх вырабаў у г. Верхнядзвінску была пераўтворана ў АТ "МІЛА".

11 чэрвеня – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску знаходзіўся з агітпоездам "Кастрычніцкая рэвалюцыя" старшыня УЦВК Міхаіл Іванавіч Калінін.

12 чэрвеня – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Багніч Сяргей Анатольевіч, беларускі вучоны ў галіне спектраскапіі арганічных злучэнняў, ураджэнец г. Гарадка.

філасофска-канцэптуальнага і жанравага падпарадкавання асабіста перажытага духоўным патрэбам сучаснасці.

У канцы 1960-х гадоў звярнуўся да тэмы партызанскай і падпольнай барацьбы беларускага народа. «Круглянскі мост» (1969), «Сотнікаў» (1970), «Абеліск» (1971), «Воўчая зграя» (1974), «Пайсці і не вярнуцца» (1978), «Знак бяды» (1982) у творчасці пісьменніка складаюць своеасаблівы «партызанскі» цыкл. Элемент трагічнага – істотны элемент вайны выявіўся тут на ўсю моц. Твор «Абеліск» разам з аповесцю «Дажыць да світання» (1973) адзначаны Дзяржаўнай прэміяй СССР 1974 года; «Воўчая зграя» разам з аповесцю з франтавога жыцця «Яго батальён» (1975) адзначаны Дзяржаўнай прэміяй БССР імя Я. Коласа 1978 года. Аповесць «Знак бяды» ўдастоена Ленінскай прэміі ў 1986 годзе.

У аповесцях «Знак бяды», «Аблава» (1989) Васіль Быкаў узняў трагічную тэму сталіншчыны, раскулачвання, знішчэння гаспадара зямлі. Раман «Кар'ер» (1986), аповесці «У тумане» (1987), «Сцюжа» (1993), апавяданні «На Чорных лядах», «Перад канцом», «Бедныя людзі» і іншыя пазначаны актыўнай аўтарскай пазіцыяй, мастацкім асваеннем новых гістарычных пластоў жыцця, вострым эмацыянальна-этычным напалам, высокім трагізмам.

Кнігі Быкава, поўныя высокага грамадзянскага пафасу, веры ў вялікія духоўныя магчымасці, нянавісці да подласці, хлусні, здрадніцтва, актыўна служаць выхаванню чалавека. Васіль Быкаў – аўтар п'ес «Рашэнне» (1972) і «Апошні шанц» (пастаўлена ў 1974 г.), гумарыстычных і сатырычных апавяданняў (зборнік «Ход канём», 1960).

Па яго сцэнарыях пастаўлены кінафільмы «Трэцяя ракета» (1963), «Альпійская балада» (1966), «Дажыць да світання» (1975), «Воўчая зграя» (1976), «Абеліск» (1976), трохсерыйны тэлефільм «Доўгія вёрсты вайны» (1976). Па матывах аповесці «Пайсці і не вярнуцца» створаны спектакль (1979), па аповесці «Сотнікаў» – кінафільм «Узыходжанне» (1977), па аповесці «Знак бяды» – кінафільм (1985). Беларускі тэатр оперы і балета па матывах «Альпійскай балады» (1964) паставіў аднайменны балет (1967,

жывых толькі чацвёра). З 1943 г. ваяваў на 2-м і 3-м Украінскіх франтах. Быў двойчы паранены, ляжаў у шпіталях. У 1944 г. бацькі Васіля Быкава атрымалі паведамленне, што іх сын мужна загінуў у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі каля Кіраваграда (гэта было засведчана на абеліску). Але Васіль Уладзіміравіч выжыў і ваяваў далей. З дзеючай арміяй прайшоў Румынію, Балгарыю, Венгрыю, Югаславію, Аўстрыю – старшым лейтэнантам, камандзірам узвода палкавой, потым армейскай артылерыі. Служыў на Украіне, у Беларусі, на Далёкім Усходзе.

У 1947 г. Васіль Быкаў пасля дэмабілізацыі жыў у г. Гродна. Працаваў мастаком у гродзенскіх майстэрнях, у 1947–1949 гг. – у рэдакцыі абласной газеты «Гродзенская праўда». У 1949–1955 гг. зноў служыў у Савецкай Арміі. У 1956–1972 гг. канчаткова дэмабілізаваўся (маёр запаса), працаваў літаратурным супрацоўнікам, літаратурным кансультантам газеты «Гродзенская праўда». Выступаў як журналіст. У абласным і рэспубліканскім друку пачалі з'яўляцца яго замалёўкі, фельетоны, нарысы.

У 1972–1978 гг. – сакратар Гродзенскага аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі. З 1978 г. жыў у Мінску. У 1990–1993 гг. з’яўляўся прэзідэнтам згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына».

З 1947 г. Васіль Уладзіміравіч Быкаў пачаў друкавацца. У першай кнізе «Жураўліны крык» (1960), аповесцях «Здрада» (1961), «Трэцяя ракета» (1962, Літаратурная прэмія імя Я. Коласа ў 1964 г.), зборніку апавяданняў «Адна ноч» (1965) паказвае штодзённы гераізм звычайнага чалавека ва ўмовах вайны, глыбока пранікае ў духоўны свет сваіх герояў. Суровая праўда ў адлюстраванні вайны, пераважна драматычных і трагічных яе сітуацый, пільная ўвага да думак і пачуццяў чалавека, абвостраная чалавечнасць, высокая патрабавальнасць у сцвярджэнні маральных прынцыпаў, лаканізм, дакладнасць і выразнасць апавядальнай манеры, шчырасць і ўнутраная стрыманасць аўтарскага голасу – вызначальныя якасці творчай манеры пісьменніка. Аповесці «Мёртвым не баліць» (1965) і «Праклятая вышыня» (1968) – важны крок на шляху

13 чэрвеня – 180 гадоў таму (1834) нарадзіўся Вераніцын Канстанцін Васільевіч (сапр. Васільеў 1834–1904), літаратар, магчымы аўтар паэмы "Тарас на Парнасе", ураджэнец в. Астраўляны Гарадоцкага раёна.

13 чэрвеня – 105 гадоў таму (1909) створана Віцебская вучоная архіўная камісія – паўафіцыйнае гістарычнае таварыства Віцебскай губерні. Ліквідавана ў 1919 г.

14 чэрвеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Кавалёў Іван Аляксандравіч (1909–1998), беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец в. Аралава Полацкага раёна.

15 чэрвеня – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Басулаеў Анатоль Фядотавіч (1904–1964), расійскі мастак тэатра, галоўны мастак Беларускага другога дзяржаўнага тэатра (1934–1938 гг.).

19 чэрвеня – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску прайшоў першы на Беларусі камуністычны суботнік.

19 чэрвеня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Быкаў Васіль Уладзіміравіч (1924–2003), беларускі пісьменнік, празаік, драматург, публіцыст, грамадскі дзеяч, народны пісьменнік Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Бычкі Ушацкага раёна.

19 чэрвеня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Гяноў Уладзімір Мікалаевіч, беларускі спартсмен і трэнер (вадналыжны спорт), майстар спорту СССР, суддзя ўсесаюзнай катэгорыі, заслужаны трэнер Беларусі. З 1976 г. – трэнер-выкладчык Наваполацкай спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай школы алімпійскага рэзерву па вадналыжным спорце імя М. Л. Гянова.

20 чэрвеня – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Сяргейчык Цімафей Мікалаевіч (1899–1977), акцёр, народны артыст Беларусі. У 1926–1975 гг. працаваў у тэатры імя Я. Коласа.

20 чэрвеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Кандрацьеў Пётр Васільевіч (1909–1943), удзельнік савецка–фінляндскай вайны і Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Віцебска.

21 чэрвеня – 150 гадоў таму (1864) нарадзіўся Глебаў Іван Аляксандравіч, беларускі гісторык, педагог, ураджэнец г. Віцебска.

22 чэрвеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Полазаў Канстанцін Мікалаевіч (1914–1977), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Віцебска.

23 чэрвеня – 95 гадоў таму (1919) арганізаваны Віцебскі губернскі аддзел Усерасійскага прафсаюза работнікаў мастацтва.

23 чэрвеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Алпеева Тамара Міхайлаўна, беларускі філосаф, культуролаг, ураджэнка г. Лепеля.

23 чэрвеня – 30 гадоў таму (1984) адкрыты музей працоўнай і баявой славы пасёлка Асінторф Дубровенскага раёна.

24 чэрвеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзілася Яфімцава Алена Пятроўна (1934–1977), беларускі вучоны ў галіне біяхіміі. З 1968 г. працавала загадчыкам кафедры ў Віцебскім медыцынскім інстытуце.

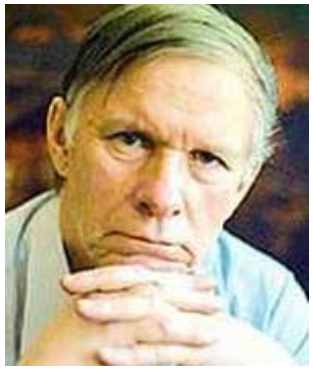

БЫКАЎ

ВАСІЛЬ УЛАДЗІМІРАВІЧ

Да 90-годдзя з дня нараджэння

Быкаў Васіль Уладзіміравіч нарадзіўся 19 чэрвеня 1924 года ў вёсцы Бычкі Ушацкага раёна. Беларускі пісьменнік, грамадскі дзеяч. Народны пісьменнік Беларусі (1980). Герой Сацыялістычнай працы (1984).

Васіль Быкаў паходзіць з сялянскай сям'і. Бацькі, Уладзімір Фёдаравіч і Ганна Рыгораўна, увесь час жылі ў вёсцы, працавалі ў калгасе. Бацька ўдзельнічаў у 1-й сусветнай вайне, з арміяй Самсонава трапіў у палон. Пасля вызвалення з палону ўдзельнічаў у грамадзянскай вайне. У 1939 г. Васіль Быкаў скончыў 8 класаў Кубліцкай сярэдняй школы і паступіў на скульптурнае аддзяленне Віцебскага мастацкага вучылішча. Аднак восенню 1940 года, у сувязі з пагаршэннем матэрыяльнага становішча сям'і і адменай дзяржаўных стыпендый, вымушаны быў пакінуць вучобу ў вучылішчы. Паступіў у Віцебскую школу ФЗН № 5, дзе вучыўся да мая 1941 года. У чэрвені 1941 г. экстэрнам здаў экзамены за дзясяты клас Кубліцкай школы.

У самым пачатку Вялікай Айчыннай вайны быў мабілізаваны на абарончыя работы. У якасці байца інжынернага батальёна будаваў розныя ваенныя аб'екты ад Гомеля да Варонежа. Зімой 1941–1942 гг. жыў на станцыі Салтыкоўка і ў г. Аткарску Саратаўскай вобласці, дзе вучыўся ў чыгуначнай школе.

Улетку 1942 г. быў прызваны ў Чырвоную Армію. Скончыў Саратаўскае пяхотнае вучылішча (з 80 выпускнікоў у вайну засталіся ў

ЛІТАРАТУРА:

1. **Гарэлік, Л. М.** Скарынкін Уладзімір / Л. М. Гарэлік, В. У. Смольская // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 5. — С. 358—361.

2. **Мішчанчук, М. І.** Скарынкін Уладзімір Максімавіч / М. І. Мішчанчук // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1987. — Т. 5. — С. 19.

3. **Саламевіч, І. У.** Скарынкін Уладзімір Максімавіч / І. У. Саламевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 2002. — Т. 14. — С. 449.

4. **Саматой, І.** Уладзімір Скарынкін / І. Саматой // Літаратурныя постаці Віцебшчыны: гісторыя і сучаснасць : зборнік навуковых артыкулаў / рэдкал.: В. І. Русілка [і інш.]. — Віцебск : ВДУ імя П. М. Машэрава, 2008. — С. 99—105.

5. **Свірко, І.** «З былых стагоддзяў да мяне дайшло Пятраркі, Дантэ, Байрана святло» / І. Свірко // Рэспубліка. — 2011. — 14 мая. — С. 16.

25 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) пры вызваленні Віцебшчыны здзейсніў подзвіг Юрый Васільевіч Смірноў (1925–1944), Герой Савецкага Саюза.

26 чэрвеня – 165 гадоў таму (1849) нарадзіўся Плюшчэўскі-Плюшчык Уладзімір Аляксеевіч (1849–1926), беларускі энтамолаг. Жыў і працаваў у г. Віцебску.

26 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) Віцебск вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

26 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) Дубровеншчына вызвалена ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

26 чэрвеня – 40 гадоў таму (1974) ў Віцебску адкрыты помнік воінам Савецкай Арміі, партызанам і падпольшчыкам Беларусі.

27 чэрвеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Знаёмы Сяргей (сапр. Клопаў Сяргей Змітравіч 1909–1937?), беларускі пісьменнік, ураджэнец в. Звонь Ушацкага раёна.

27 чэрвеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Эльперын Ісаак Тавелевіч, вучоны ў галіне цепламасаабмену, ураджэнец г. Дзвінска Віцебскай губерні.

27 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) Орша вызвалена ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

27 чэрвеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Хвастоў Міхаіл Міхайлавіч, дзяржаўны дзеяч Беларусі, дыпламат, ураджэнец в. Казлоўшчына Пастаўскага раёна.

28 чэрвеня – 130 гадоў таму (1884) нарадзілася Нікановіч-Сахарава Вольга Фёдараўна (1884–1943), беларуская пісьменніца, педагог, фалькларыст, ураджэнка в. Казаноўка Чашніцкага раёна.

28 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) Лепельскі раён вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

29 чэрвеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Левін Барыс Міхайлавіч (1914–1990), беларускі акцёр, заслужаны артыст Беларусі, ураджэнец г. Віцебска. У 1938–1983 гг. працаваў у Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

29 чэрвеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Градаў Юрый Міхайлавіч, заслужаны архітэктар Беларусі, аўтар мемарыяльных комплексаў "Кацюша" ў Оршы, "Прарыў" ва Ушацкім раёне, "Праклён фашызму" ў Докшыцкім раёне.

29 чэрвеня – 70 гадоў таму (1944) Ушацкі раён быў вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

ЛІПЕНЬ

90 гадоў таму (1924) створана Аршанскае акруговае краязнаўчае таварыства.

85 гадоў таму (1929) была арганізавана сельскагаспадарчая арцель "Гігант" імя Варашылава ў Гарадоцкім раёне.

70 гадоў таму (1944) ў г. Докшыцы была заснавана хата–чытальня. З 1977 г. – Докшыцкая цэнтральная раённая бібліятэка.

70 гадоў таму (1944) за прарыў Віцебскага ўмацаванага раёна і вызваленне г. Віцебска ў ходзе Віцебска-Аршанскай аперацыі ў Вялікую Айчынную вайну злучэнні і часткі 39-й, 43-й, 1-й паветранай армій 3-га Беларускага і 1-га Прыбалтыйскага франтоў атрымалі найменне "Віцебскія злучэнні і часткі".

праблемамі сучаснасці, пытанні духоўнасці. Піша для дзяцей: кнігі вершаў, скорагаворак і казак «Канікулярная ангіна» (1991), «Падарожжа ў Крайшарад» (1997); фантастычна-прыгодніцкія апавяданні «У карэце па белым свеце» (2000).

На беларускую мову пераклаў зборнікі вершаў М. Рубцова «Рускі агеньчык» (1986), М. Вінграноўскага «Украінскі прэлюд» (1999), паэму Дантэ Аліг'еры «Боская камедыя» (1997). За пераклад апошняй паэмы Уладзімір Максімавіч стаў лаўрэатам Нацыянальнай прэміі Італіі (1998), Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Я. Купалы (2000). У 2001 г. у серыі «Скарбы сусветнай літаратуры» былі выдадзены паэмы Джорджа Байрана «Прароцтва Дантэ» і «Дон Жуан» у перакладзе на беларускую мову Уладзіміра Скарынкіна. Адначасова з апошнімі перакладамі былі напісаны «Песня перакладчыка» і «Заключная песня перакладчыка», невялікае празаічнае эсэ «Мой Байран», якія з'яўляюцца аўтарскім апавядальным словам, зваротам да чытачоў спасцігаць прыгажосць і мудрасць еўрапейскай культуры.

Наступным этапам у літаратурнай дзейнасці Уладзіміра Максімавіча стаў пераклад сямнаццаці лепшых санетаў Франчэска Пятраркі на беларускую мову. Менавіта пад уплывам гэтай працы аўтар стварыў і свой уласны вянок санетаў «Вачэй тваіх паляны», прысвечаны жонцы.

У 2012 г. творы Дантэ Аліг'еры «Кніга песняў» і Франчэска Пятраркі «Новае жыццё», перакладзеныя на беларускую мову Уладзімірам Максімавічам Скарынкіным, былі адзначаны знакам-сімвалам «Залаты купідон» у намінацыі «Мастацкі пераклад» Рэспубліканскага конкурсу «Лепшы літаратурны твор года». У апошнія гады перакладчыцкая дзейнасць складае аснову працы Уладзіміра Скарынкіна. Перакладаючы шэдэўры сусветнай літаратуры, Уладзімір Максімавіч паважліва адносіцца да аўтараў, дасягае сэнсава-мастацкай адпаведнасці перакладу арыгінала і даносіць да чытача духоўны вопыт стагоддзяў, неабмежаваны магчымасці роднага слова.

Жыве і займаецца творчай дзейнасцю ў Мінску.

ЧЭРВЕНЬ

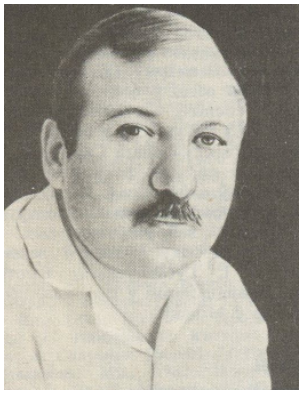

СКАРЫНКІН

УЛАДЗІМІР МАКСІМАВІЧ

Да 75-годдзя з дня нараджэння (1939)

Скарынкін Уладзімір Максімавіч нарадзіўся 7 чэрвеня 1939 года ў Віцебску ў сям'і служачых. Беларускі паэт, перакладчык, публіцыст.

У 1945 г. загінуў яго бацька пры штурме войскамі 1-га Беларускага фронту Зеелаўскіх вышынь каля Берліна. У 1943–1945 гг. Уладзімір Скарынкін разам з маці быў вывезены ў працоўны лагер г. Лібава, затым у г. Бранберг (Германія). У 1946–1956 гг. вучыўся ў СШ № 2 г. Гарадка. Школу скончыў з залатым медалём.

Скончыў Рыжскае ваеннае авіяцыйнае вучылішча, Рыжскі інстытут інжынераў грамадзянскай авіяцыі (1961). З 1961 г. працаваў у Мінскім аэрапорце. З 1970 г. – у Беларускім упраўленні грамадзянскай авіяцыі. У 1982–1987 гг., 1992–1997 гг. – у Саюзе беларускіх пісьменнікаў.

Друкуецца з 1955 года. Першы зборнік вершаў «Буслы над аэрадромам» (1969). Аўтар вянка санетаў «Вачэй тваіх паляны» (1980), паэм «Дарога ў неба» (1970), «Насустрач веку» (1971), «Сляпы дождж» (1974), «Высокае сонца» (1976), «Узнясенне» (1983), «Астральны знак Скарыны» (1987). Асноўныя тэмы яго твораў – маленства, апаленае вайной, любоў да роднай зямлі, яе гісторыі, роздум над складанымі

1 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Бягомльскі і Докшыцкі раёны вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў у ходзе Мінскай і Полацкай аперацый 3-га Беларускага і 1-га Прыбалтыйскага франтоў ва ўзаемадзеянні з партызанамі брагады "Жалязняк".

1 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Шаркаўшчына была вызвалена ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

1 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Цяпкова Таццяна Канстанцінаўна, беларуская фалькларыстка, ураджэнка в. Малое Кашо Гарадоцкага раёна.

2 ліпеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Серыкаў Іван Арцёмавіч (1919–1997), танцоўшчык, балетмайстар, педагог, рэжысёр, збіральнік харэаграфічнай спадчыны беларусаў. З 1962 г. – мастацкі кіраўнік і балетмайстар Віцебскага народнага ансамбля песні і танца "Маладосць" Палаца культуры ўпраўлення бытавога абслугоўвання насельніцтва.

3 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Швальбо Уладзімір Ільіч, беларускі спартыўны педагог, заслужаны трэнер СССР і Беларусі, майстар спорту СССР, ураджэнец г. Віцебска.

3 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Браслаўскі раён вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

3 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Беларусь вызвалена ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

3 ліпеня – 25 гадоў таму (1989) быў адкрыты санаторый–прафілакторый "Лясное" ў в. Дамашкавічы Докшыцкага раёна.

4 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Міёры вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

4 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Полацк вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

4 ліпеня – 20 гадоў таму (1994) адкрыты Міёрскі гісторыка–этнаграфічны музей.

5 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) Паставы вызвалены ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў.

5 ліпеня – 45 гадоў таму (1969) быў адкрыты Віцебскі абласны музей Героя Савецкага Саюза М. П. Шмырова.

6 ліпеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Вярхоўскі Сяргей Барысавіч (1909–1963), ваенны марак, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, контр–адмірал, ураджэнец в. Ільіно Віцебскага раёна.

6 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) часцямі 29–й стралковай дывізіі ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў вызвалены г. п. Друя Браслаўскага раёна.

6 ліпеня – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Казак Іван Уладзіміравіч, беларускі мастак, скульптар, ураджэнец г. п. Бешанковічы.

7 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Вашук Уладзімір Васільевіч, беларускі хімік, ураджэнец в. Весялова Лепельскага раёна.

8 ліпеня – 170 гадоў таму (1844) нарадзіўся Кірпічоў Канстанцін Львовіч (1844–1910), інжынер–генерал, прафесар. Паходзіў з полацкага дваранства.

8 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) ад нямецка–фашысцкіх захопнікаў вызвалены г. Браслаў.

8 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) ў Віцебску адкрыўся гарадскі парк культуры і адпачынку імя Фрунзе.

«Инфекция в хирургии», подготовлены 3 доктора и 8 кандидатов медицинских наук. Автор более 350 печатных изданий, в том числе 10 монографий и 5 учебных пособий. Им проведена большая организационно-методическая и общественная работа. С 1995 г. – председатель Республиканской аттестационной комиссии по присвоению квалификационной категории врачам-хирургам, учредитель и главный редактор первого белорусского научно-практического журнала «Новости хирургии», председатель Витебского областного отделения фонда «Единение».

В декабре 2005 г. Александр Николаевич Косинец назначен заместителем премьер-министра Республики Беларусь. Занимая эту должность, он внес значительный вклад в разработку и организацию осуществления Национальной программы демографической безопасности.

С ноября 2008 г. – председатель Витебского облисполкома.

Доктор медицинских наук (1994), профессор (1995), член-корреспондент Белорусской академии медицинских наук (1996), Почетный член Польской академии медицины (1997), член Совета Республики Национального собрания Республики Беларусь (2004), заслуженный деятель науки Республики Беларусь (2004).

Награжден медалью «За трудовую доблесть» (1981), золотой медалью Альберта Швейцера (1998), знаком «Отличник здравоохранения Республики Беларусь» (2000), медалью «60 лет освобождения Республики Беларусь от немецко-фашистских захватчиков» (2004).

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Александр** Косинец назначен председателем Витебского облисполкома // Народная газета. — 2008. — 25 лістап. — С. 1.

2. **Александр** Косинец — член Совета Республики // Віцебскі рабочы. — 2009. — 10 янв. — С. 1.

3. **Косинец** Александр Николаевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2007. — Т. 4. — С. 235.

КОСИНЕЦ
АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ
К 55-летию со дня рождения (1959)

Косинец Александр Николаевич родился 27 мая 1959 года в д. Росский-Селец Оршанского района. Белорусский ученый в области хирургии, государственный деятель.

В 1976 г. с золотой медалью окончил СШ № 17 г. Орши. В 1982 г. с отличием окончил лечебно-профилактический факультет Витебского государственного медицинского института. В годы учебы возглавлял штаб трудовых дел, комсомольскую организацию института. В 1982–1984 гг. – клиническая ординатура на кафедре госпитальной хирургии. В 1984–1987 гг. – аспирант кафедры хирургических болезней № 1 Витебского медицинского института. В 1987–1991 гг. – ассистент, в 1991–1994 гг. – доцент, в 1995–1997 гг. – профессор кафедры госпитальной хирургии.

В 1988 г. А. Н. Косинец защитил кандидатскую, в 1994 г. – докторскую диссертацию.

С 1995 г. Александр Николаевич Косинец – руководитель республиканского научно-практического центра «Инфекция в хирургии», в 1997–2005 гг. – ректор Витебского государственного медицинского университета, профессор кафедры хирургии факультета повышения квалификации специалистов.

Александр Николаевич Косинец создал научно-педагогическую школу и новое научное направление в Республике Беларусь по проблеме

9 ліпеня – 130 гадоў таму (1884) нарадзіўся Барадзін Міхаіл Маркавіч (сапр. Грузенберг 1884–1951), рэвалюцыянер, савецкі дзяржаўны і палітычны дзеяч, ураджэнец г. п. Янавічы Віцебскага раёна.

10 ліпеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Порахаў Фёдар Фёдаравіч (1914–1998), беларускі вучоны ў галіне ветэрынарыі, загадчык кафедры Віцебскага ветэрынарнага інстытута (1964–1993 гг.).

12 ліпеня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Кірылін Пётр Аляксеевіч, беларускі мастак, ураджэнец г. Віцебска.

14 ліпеня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Апанасевіч Павел Андрэевіч, акадэмік НАН Беларусі, доктар фізіка–матэматычных навук, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Стараселле Докшыцкага раёна.

15 ліпеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Макіёнак Іван Андрэевіч (1914–1944), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Гарадзілавічы Верхнядзвінскага раёна.

15 ліпеня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Кірпічэнка Аляксандр Андрэевіч (1939–2007), беларускі вучоны ў галіне псіхіятрыі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Чырына Віцебскага раёна. Працаваў у Віцебскім медыцынскім універсітэце.

16 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Крыўко Мікалай Нілавіч, беларускі мовазнавец, кандыдат філалагічных навук, ураджэнец в. Манякова Міёрскага раёна.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Дубровенскі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Лепельскі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) створана Віцебская акруга. Існавала да 26.07.1930 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) створаны Дрысенскі раён. Існаваў да 25.12.1962 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) быў створаны Бягомльскі раён. Існаваў да 20.01.1960 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) створаны Бешанковіцкі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) быў створаны Валынецкі раён. Існаваў да 09.03.1929 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) створаны Гарадоцкі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Ветрынскі раён. Існаваў з 17.07.1924 г. па 08.07.1931 г. і з 12.02.1935 г. па 20.01.1960 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Віцебскі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Высачанскі раён у Віцебскай акрузе. Існаваў да 08.07.1931 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) створаны Багушэўскі раён. Існаваў з 17.07.1924 г. па 08.07.1931 г. і з 12.02.1935 г. па 20.01.1960 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Дубровенскі раён.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Дрэтунскі раён у Полацкай акрузе. Існаваў да 03.07.1925 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Езярышчанскі раён у Віцебскай акрузе. Існаваў з 17.07.1924 г. па 26.07.1929 г. і з 18.03.1958 г. па 25.12.1962 г.

2. **Кузняева, С. А.** Касовіч Каятан Андрэевіч / С. А. Кузняева // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1986. — Т. 3. — С. 12.

3. **Кузьміч, М. П.** Касовіч Каятан Андрэевіч / М. П. Кузьміч, М. І. Сцепаненка // Імёны, асобы, лёсы : ураджэнцы ў далёкім і блізкім замежжы / М. П. Кузьміч, М. І. Сцепаненка. — Мн. : Літаратура і Мастацтва, 2012. — С. 152—153.

4. **Маслыка, Г.** Касовіч Каятан Андрэевіч / Г. Маслыка // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1997. — Т. 4. — С. 137—138.

5. **Прыгодзіч, М.** Пад псеўданімам «Белоруссъ К. К.» // М. Прыгодзіч // Роднае слова. — 2008. — № 8. — С. 41—43.

6. **Ученые** мужи белорусской земли // Архівы і справаводства = Архивы и делопроизводство. — 2010. — № 1. — С. 156—157.

Цвярской гімназіі, 2-й Маскоўскай гімназіі, Лазараўскім інстытуце ўсходніх моў. Яшчэ калі быў выкладчыкам, пачаў вывучаць і даследаваць яўрэйскую і арабскую мовы, санскрыт. Санскрыт – літаратурна апрацаваная мова арыйскай цывілізацыі ў Індыі, адна з самых старажытных моў свету, якая ўзнікла каля XV стагоддзя да нашай эры. Гэтай мовай ён валодаў так добра, што свабодна чытаў санскрыцкія помнікі «Махабхарата» і «Рамаяна», рабіў пераклады. Пераклаў «Сунд і Упесунд» (1844), «Сказанне пра Дгруву» (1848), «Васантазена» (1849) і інш.

З 1849 г. – член Рускага геаграфічнага таварыства. З 1850 г. – рэдактар навуковых прац Публічнай бібліятэкі г. Пецярбурга. У 1854 г. Каятан Андрэевіч пачаў выданне першага ў Расіі «Санскрыта-рускага слоўніка» (незакончаны). З 1857 г. на грамадскіх пачатках чытаў лекцыі па санскрыцкай мове і літаратуры ў Пецярбургскім універсітэце. Выдаў некалькі эпізодаў з «Махабхарата» з рускай транскрыпцыяй і лацінскім перакладам. Адначасова выкладаў ва ўніверсітэце мову зенд (мова аднаго з іранскіх плямён).

З 1864 г. – выкладчык Харкаўскага ўніверсітэта, прафесар кафедры санскрыцкага мовазнаўства. Каятан Касовіч атрымаў званне ганаровага доктара параўнальнага мовазнаўства. З 1865 г. – прафесар Пецярбургскага ўніверсітэта. Разам з братам І. А. Касовічам выдаў «Грэчаска-рускі слоўнік» (1847). У 1872 г. выдаў збор персідскіх клінападобных надпісаў. У 1854–1875 гг. выйшлі ў яго перакладзе «Яўрэйская граматыка» Гезеніуса і «Яўрэйская хрэстаматыя», якія былі прыняты ў якасці падручнікаў у духоўных семінарыях.

Каятан Андрэевіч Касовіч памёр 26 студзеня 1883 года і быў пахаваны на Смаленскіх праваслаўных могілках у Пецярбурзе.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Касовіч** Каятан Андрэевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн, 1999. — Т. 8. — С. 150.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Коханаўскі раён у Аршанскай акрузе. Існаваў з 17.07.1924 г. па 08.07.1931 г. і з 09.09.1946 г. па 17.12.1956 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Копыскі раён у Аршанскай акрузе. Існаваў да 08.07.1931 г.

17 ліпеня – 90 гадоў таму (1924) ўтвораны Ушацкі раён.

17 ліпеня – 55 гадоў таму (1959) нарадзілася Русілка Вольга Іванаўна, беларуская паэтэса, літаратуразнаўца. З 1984 г. працуе ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

18 ліпеня – 110 гадоў таму (1904) нарадзілася Радзялоўская Алена Паўлаўна (1904–1971), беларуская актрыса. Працавала ў Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

18 ліпеня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Вішнеўскі Сяргей Антонавіч (1909–1992), беларускі мастак, фатограф, педагог. Працаваў настаўнікам малявання ў Докшыцкай СШ.

18 ліпеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Арлоў Алег Рыгоравіч (1934–1995), беларускі жывапісец, педагог. У 1966–1994 гг. выкладаў у Віцебскім педагагічным інстытуце.

18 ліпеня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Шутаў Генадзь Фёдаравіч, беларускі мастак, акварэліст, графік, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. У 1976–1986 гг. – старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Саюза мастакоў Беларусі.

19 ліпеня – 145 гадоў таму (1869) нарадзіўся Вітан-Дубейкаўскі Лявон Іванавіч (сапр. Дубяйкоўскі 1869–1940), беларускі архітэктар, педагог, паэт. Аднаўляў касцёлы ў Оршы, у вёсцы Смаляны на Аршаншчыне, спраектаваў Відзаўскую Успенскую царкву, Дрысвяцкі Петрапаўлаўскі касцёл на Браслаўшчыне.

19 ліпеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Барсукоў Міхаіл Захаравіч (1919–1979), беларускі архітэктар, ураджэнец в. Лучна Полацкага раёна.

19 ліпеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Салянікаў Анатоль Данілавіч (1919–2010), ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Чурылава Аршанскага раёна.

20 ліпеня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Багарад Рыгор Абрамавіч (1914–2004), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец г. Віцебска.

20 ліпеня – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Ягораў Яўген Віктаравіч, беларускі трэнер (ушу), майстар спорту Расіі міжнароднага класа па тайландскім боксе, ураджэнец г. Віцебска. З 1997 г. – старэйшы трэнер Віцебскай абласной федэрацыі ушу па саньшоу.

22 ліпеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзілася Салавей Ларыса Фёдараўна, мастацтвазнаўца, ураджэнка г. Оршы.

23 ліпеня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Кірвель Анатоль Мяфодзьевіч, пісьменнік, ураджэнец в. Вітунічы Докшыцкага раёна.

МАЙ

КАСОВІЧ
КАЯТАН АНДРЭЕВІЧ
Да 200-годдзя з дня нараджэння (1814)

Касовіч Каятан Андрэевіч нарадзіўся 2 мая 1814 года ў г. Полацку. Вучоны ў галіне ўсходазнаўства, адзін з першых санскрытолагаў Расіі, філолаг.

З сям'і святара. У 1822 г. Каятан Касовіч распачаў свой шлях у навуку ў Полацкім піярскім вучылішчы, з 1830 г. – у Віцебскай базыльянскай школе і Віцебскай губернскай гімназіі. У гэтыя гады ён пачаў захапляцца старажытнымі мовамі. Таленавітага юнака заўважыў папячыцель Беларускай вучэбнай акругі Т. Карташэўскі.

У 1832 г. да заканчэння гімназічнага курса Каятана Касовіча накіравалі за казённы кошт у Маскоўскі ўніверсітэт. Уваходзіў у тайнае студэнцкае таварыства аматараў польскай літаратуры (разам з Т. Лада-Заблоцкім, І. Савінічам), потым у гурток М. У. Станкевіча. Верагодна, аўтар публікацыі беларускай народнай песні з каментарыем, у якім падкрэслівалася своеасаблівасць беларускай мовы (у маскоўскай газеце «Молва» 1835 г., подпіс «Белорусс К. К.»). У 1836 г. скончыў курс навучання са званнем кандыдата па першаму (славеснаму) аддзяленню філасофскага факультэта.

У 1839–1847 гг. Каятан Андрэевіч выкладаў грэчаскую мову ў

За ўзорнае выкананне баявых задач камандавання на фронце барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі і праяўленыя пры гэтым мужнасць і гераізм гвардыі палкоўніку І. Е. Аляксееву пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга, медалямі. Пахаваны палачанін у г. Росашы.

Імем І. Е. Аляксеева названы вуліца і школа № 12 г. Полацка, цэнтральная плошча і вуліца ў г. Росашы. У сярэдняй школе, дзе ён вучыўся, устаноўлены помнік, мемарыяльная дошка, створаны музей.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Алексеев** Иван Епифанович // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2006. — Т. 2. — С. 76.

2. **Алексеев** Иван Епифанович // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич (пред.) [и др.]. — Витебск : Витеб. обл. тип., 2009. — С. 11.

3. **Аляксееў** Іван Епіфанавіч // Памяць : Полацк : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; склад. С. С. Чарняўская ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : БелЭн, 2002. — С. 478.

4. **Аляксееў** Іван Епіфанавіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. В. Біч [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1993. — Т. 1. — С. 111.

5. **Замкоўскі, А.** Павага палачаніну-герою / А. Замкоўскі // Полацкі веснік. — 2009. — 8 мая. — С. 3.

24 ліпеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Гарбук Генадзь Міхайлавіч, народны артыст Беларусі, акцёр тэатра імя Я. Коласа (1958–1962 гг.), ураджэнец в. Глыбачка Ушацкага раёна.

25 ліпеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Лебедзь Сямён Сцяпанавіч, беларускі вучоны ў галіне машынабудавання, ураджэнец в. Казяны Браслаўскага раёна.

27 ліпеня – 85 гадоў таму (1929) нарадзілася Асіповіч Жанна Сямёнаўна (1929–2006), анатам–фізіёлаг, ураджэнка г. Віцебска.

27 ліпеня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Карасёў Мікалай Піліпавіч, беларускі вучоны ў галіне ветэрынарыі, ураджэнец в. Пісарава Шумілінскага раёна.

27 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Вавілаў Антон Уладзіміравіч, беларускі вучоны ў галіне машынабудавання, механізацыі будаўніцтва і нетрадыцыйнай энергетыкі, ураджэнец г. Паставы.

27 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Чантурыя Юрый Уладзіміравіч, архітэктар, гісторык архітэктуры, адзін з аўтараў генплана г. Оршы.

29 ліпеня – 70 гадоў таму (1944) нарадзілася Воранава Людміла Пятроўна (1944–1997), беларускі графік. Закончыла Віцебскі педагагічны інстытут.

29 ліпеня – 65 гадоў таму (1949) было адкрыта атэлье мод у г. Віцебску.

29 ліпеня – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Гнуценка Пётр Уладзіміравіч, беларускі журналіст, грамадскі дзеяч, ураджэнец в. Уна Лёзненскага раёна. З 1984 г. працаваў у газеце "Рабочее слово" (Віцебскі тэлезавод). З 1997 г. працаваў у Віцебскім аблвыканкаме. З 2007 г. – старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Беларускага саюза журналістаў.

31 ліпеня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Касцюшка Іван Іванавіч, беларускі вучоны–гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец Талачынскага раёна.

ЖНІВЕНЬ

95 гадоў таму (1919) ў Віцебску створаны Музей сучаснага мастацтва.

15 гадоў таму (1999) ў Полацку на базе дзіцячага сада № 17 створаны Цэнтр развіцця дзіцяці.

1 жніўня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Сарокін Уладзімір Канстанцінавіч (1914–1997), кампазітар, ураджэнец г. Полацка.

4 жніўня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Ласкін Барыс Савельевіч (1914–1983), сцэнарыст, ураджэнец г. Оршы.

4 жніўня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Сальнікаў Уладзімір Аляксандравіч (1924–1982), беларускі канструктар радыёэлектроннай апаратуры і вылічальнай тэхнікі. Працоўную дзейнасць пачаў на Віцебскім заводзе электравымяральных прыбораў.

АЛЯКСЕЕЎ

ІВАН ЕПІФАНАВІЧ

Да 105-годдзя з дня нараджэння (1909)

Аляксееў Іван Епіфанавіч нарадзіўся 14 красавіка 1909 года ў Полацку ў сям'і чыгуначнікаў. Герой Савецкага Саюза (1943).

Пасля заканчэння сямігодкі і фабрычна-заводскага вучылішча працаваў старшым рамонтным рабочым на Полацкай дыстанцыі пуці, рабочым на лесаскладзе, інспектарам па працы ў Полацкім леспрамгасе.

У 1933 г. закончыў Кіеўскае артылерыйскае вучылішча. У 1935 г. – Ленінградскія аўтабронетанкавыя курсы ўдасканалення каманднага саставу. Служыў у танкавых часцях Беларускай ваеннай акругі. Вялікую Айчынную вайну капітан Аляксееў сустрэў на пасадзе камандзіра батальёна цяжкіх танкаў. У 1941 г. камандаваў танкавым палком, вызначыўся ў баі за г. Белы. У цяжкіх летніх баях 1942 г. Іван Епіфанавіч стаў намеснікам камандзіра танкавай брыгады, непасрэдна кіраваў баявой аперацыяй у раёне Смецкія Выселкі і Смецкае. У верасні 1942 г. быў прызначаны камандзірам 106-й танкавай брыгады. 12 снежня 1942 г. Івану Епіфанавічу было прысвоена воінскае званне палкоўнік.

У студзені 1943 г. танкавая брыгада І. Е. Аляксеева прарвала абарону ворага ў раёне горада Росаш Варонежскай вобласці. За ноч прайшла па тылах нямецкіх войскаў 70 кіламетраў, вызваліла дзясяткі населеных пунктаў. 16 студзеня 1943 г. дзеянні 106-й танкавай брыгады падрыхтавалі ўмовы 12-танкаваму корпусу і іншым часцям 3-й танкавай арміі з найменшымі стратамі вызваліць г. Росаш. Гэты бой стаў для Івана Епіфанавіча апошнім. Загінуў 15 студзеня 1943 г.

обгоревшую руку с зажатыми четками.

Подвиг священников признал весь католический мир. В 1999 г. оба росицких ксендза были канонизированы Папой Римским Яном Павлом II как святые мученики, а костел в д. Росица стал национальной исторической и духовной ценностью Беларуси. Каждый год в д. Росица съезжаются духовные лица из разных стран, многочисленные паломники, чтобы помолиться в Свято-Троицком костеле за души заживо сожженных детей, женщин, стариков и попросить заступничества у блаженных Юрия и Антония.

Летом костел окружен ухоженными газонами и утопает в цветах. А весной у подножия культового здания распускается 1528 тюльпанов – ровно столько, сколько было сожжено людей во время карательной операции в 1943 году. К озеру спускается Аллея Благословленных из туи и красного барбариса, символизирующая тернистый путь мучеников.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **На поўначы** зямлі беларускай // Дзвінская праўда (Верхнядзвінск). — 2009. — 4 жн. — С. 3.

2. **Пакульневіч, Я.** На поўначы зямлі беларускай / Я. Пакульневіч // Народная газета. — 2009. — 22 ліп. — С. 14.

3. **Пялінак, В.** Росіцкія мучанікі / В. Пялінак. — Росіца : Касцёл Св. Тройцы, 1999. — 48 с.

4. **Сауленка, В.** Забытыя героі мінулай вайны / В. Сауленка // Літаратура і мастацтва. — 2010. — 30 ліп. — С. 6.

5. **Траццяк, Я.** Кашыра Юрый (Ежы) Фадзеевіч / Я. Траццяк // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1997. — Т. 4. — С. 158.

6. **Ярошевич, К.** Росица. Молитва из сердца просится / К. Ярошевич // Белорусская нива. — 2012. — 28 февр. — С. 7.

5 жніўня – 170 гадоў таму (1844) нарадзіўся Рэпін Ілья Яфімавіч (1844–1930), расійскі жывапісец і графік, педагог. У 1894–1904 гг. перыядычна працаваў у маёнтку Здраўнёва ў Віцебскім раёне.

5 жніўня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Жураўскі Аркадзій Іосіфавіч (1924–2009), беларускі мовазнавец, член–карэспандэнт НАН Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Янава Талачынскага раёна.

6 жніўня – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Гарбуноў Цімафей Сазонавіч (1904–1969), дзяржаўны і партыйны дзеяч БССР, гісторык, ураджэнец в. Саннікі Бешанковіцкага раёна.

6 жніўня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Жабянцяеў Аляксандр Ільіч, вучоны ў галіне аналітычнай і таксікалагічнай хіміі, ураджэнец в. Мядзвёдка Віцебскага раёна.

7 жніўня – 85 гадоў таму (1929) ў Віцебску была адкрыта прафшкола кулінараў.

7 жніўня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Шкуратаў Генадзь Васілевіч (1949–2007), беларускі акцёр, заслужаны артыст Беларусі. Працаваў у Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Я. Коласа.

8 жніўня – 55 гадоў таму (1959) ліквідаваны Асвейскі раён.

9 жніўня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Гірса Ніканор Міхайлавіч, партыйны дзеяч Беларусі. З 1988 г. – начальнік упраўлення народнай адукацыі Віцебскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

9 жніўня – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Лазоўскі Дзмітрый Мікалаевіч, беларускі вучоны ў галіне будаўнічай механікі, дэкан інжынерна–будаўнічага факультэта Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, ураджэнец в. Навінцы Міёрскага раёна.

10 жніўня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Белахвосцікаў Аляксандр Яфімавіч (1914–1943), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Віцебскага антыфашысцкага падполля ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Ляхавік Аршанскага раёна.

10 жніўня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Ставер Алесь (сапр. Аляксандр Сяргеевіч 1929–1995), беларускі паэт, ураджэнец в. Маргавіца Докшыцкага раёна.

11 жніўня – 135 гадоў таму (1879) нарадзіўся Даўгапольскі Цодзік Львовіч (псеўд. Гарадокер 1879–1959), пісьменнік, ураджэнец г. Гарадка.

11 жніўня – 40 гадоў таму (1974) ў Полацку адкрыты помнік Францыску Скарыне.

12 жніўня – 220 гадоў таму (1794) нарадзіўся Балінскі Міхаіл Вінцэнт Фелікс (1794–1864), гісторык і публіцыст, ураджэнец Віцебскай вобласці.

12 жніўня – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Караткоў Аляксей Іванавіч (1904–1943), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

12 жніўня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Галушкін Барыс Лаўрэнцьевіч (1919–1944), адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай і Мінскай абласцях у Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

округе хозяйничали немцы и требовали информацию о партизанах, а ночью появлялись партизаны и расспрашивали о фашистах.

В конце 1942 г. по окрестным деревням поползли слухи о карательной операции оккупантов, ставивших перед собой задачу очистить территорию от многочисленных белорусских, русских и латвийских партизанских формирований. Руководство друйских мариан настоятельно рекомендовало ксендзам и сестрам покинуть д. Росица, но они решили остаться со своими прихожанами.

В тот страшный холодный день 16 февраля 1943 г. немцы с самого утра начали сгонять в д. Росица жителей соседних деревень, которых отправляли на «сортировочный пункт». Потом кого-то направляли на работы в Германию, детей – в «медицинский центр» в качестве доноров для немецких солдат. Остальных сгоняли в костел. В храме оказались оба ксендза и сестры-евхаристки. Пять невыносимых февральских дней и ночей они молитвой старались утешить обреченных, вселить им силу духа перед смертью.

Немцы разрешили ксендзам и сестрам свободный выход и вход в здание костела. Священнослужители все эти дни искали еду для людей, которые остались взаперти. Каратели предложили священнослужителям покинуть костел. По приказу А. Лящевича и Ю. Каширы сестры-евхаристки ушли из местечка. Сами же священники в своем призвании решили, что святая обязанность их миссии оставаться там, где терпит горе их паства, чтобы быть людям духовной поддержкой в последние минуты жизни. Через некоторое время от костела отъехало множество саней – каратели отвозили людей на сожжение в колхозную конюшню. Среди них был и ксендз Антоний Лящевич. 18 февраля 1943 г. фашисты вывели из костела еще группу. Ее с крестом в руках возглавлял ксендз Юрий Кашира. Людей сожгли в бывшем колхозном амбаре.

В те страшные дни погибло более полутора тысяч человек. На месте последнего жуткого кострища, в котором было сожжено свыше шестисот человек, обнаружили остатки креста для процессий и

КРАСАВІК

КАШИРА

ЮРИЙ ФАДЕЕВИЧ

К 110-летию со дня рождения (1904)

Кашира Юрий Фадеевич родился 4 апреля 1904 года в д. Александрово Дисненского уезда Виленской губернии (с 1943 г. – Миорский район). Белорусский римско-католический священник.

Окончил гимназию в соседнем местечке Друя. В 1930 г. – Восточный папский институт в Риме. Из православной семьи. В 1922 г. Юрий Кашира принял католичество. С 1926 г. – монах Друйского марианского монастыря, с 1935 г. – ксендз. Преподавал Закон Божий в г. Вильне и м. Друя. С 1938 г. – на Полесье, с 1939 г. – в Литве. В июле 1942 г. вернулся в м. Друя, потом переехал в д. Росица (ныне – Верхнедвинский район).

Руководителем миссионерской миссии в костеле д. Росица был ксендз-марианин Антоний Лящевич. Летом 1942 г. к ним присоединился Юрий Кашира. На службу в д. Росица приезжали люди из самых удаленных уголков северо-востока Беларуси. Среди посетителей росицкого костела были не только верующие-католики, но даже православные. Оба ксендза при помощи сестер-евхаристок Ядвиги Виршуты и Аполлонии Петкун с новой силой продолжили миссионерскую работу. А она становилась все опаснее. Днем в д. Росица и

13 жніўня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Захараў Іван Кузьміч (1909–1982), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

13 жніўня – 65 гадоў таму (1949) ў Віцебскім раёне адкрыта цэнтральная ашчадная каса.

14 жніўня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Хігрын Барыс Львовіч (1909–1941), удзельнік абароны г. п. Бялынічы ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Оршы.

14 жніўня – 30 гадоў таму (1984) Віцебскі медыцынскі інстытут быў узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

15 жніўня – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Струеў Андрэй Сцяпанавіч (1904–1969), военачальнік, генерал–маёр артылерыі, ураджэнец г. Полацка.

15 жніўня – 90 гадоў таму (1924) ў складзе Полацкай акругі ўтвораны сучасны Полацкі раён.

15 жніўня – 70 гадоў таму (1944) Пятру Міронавічу Машэраву (1918–1980) прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

15 жніўня – 50 гадоў таму (1964) ў Бешанковічах адкрыта дзіцячая музычная школа.

18 жніўня – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Саўчанка Емяльян Рыгоравіч (1899–1966), военачальнік, генерал-маёр, ураджэнец г. Верхнядзвінска.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Дабрынь увайшла ў склад Дабрынскага сельсавета Аршанскай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Багданава ўвайшла ў склад Сенненскага раёна Віцебскай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Вярхоўе ўвайшла ў склад Бешанковіцкага раёна Віцебскай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Антаполле ўвайшла ў склад Чэрэйскага раёна Барысаўскай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Вяркуды ўвайшла ў склад Ульскага раёна Полацкай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Гарбачэва ўвайшла ў склад Расонскага раёна.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Верхняе Крывіна ўвайшла ў склад Бешанковіцкага раёна Віцебскай акругі.

20 жніўня – 90 гадоў таму (1924) вёска Вялікія Дольцы ўвайшла ў склад Ушацкага раёна Полацкай акругі.

20 жніўня – 20 гадоў таму (1994) ў Віцебску адбыўся першы Міжнародны пленэр "Малевич. УНОВИС. Современность".

21 жніўня – 140 гадоў таму (1874) нарадзіўся Беняшэвіч Уладзімір Мікалаевіч (1874–1938), гісторык царкоўнага права, візанцініст, палеограф, ураджэнец г. п. Друя Браслаўскага раёна.

24 жніўня – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску адбыўся першы губернскі з'езд работнікаў мастацтва.

25 жніўня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Мальчэўская Яўгенія Еўдакімаўна (1949–2008), беларуская паэтэса, ураджэнка в. Замошша Чашніцкага раёна.

28 жніўня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Мінін Аляксандр Аляксандравіч (1924–2002), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Арлея Полацкага раёна.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Вечная** высота комбата // Віцьбічы = Витьбичи. — 2013. — 2 июля. — С. 8.

2. **Гусев, И.** Подвиг последнего героя / И. Гусев // Віцьбічы = Витьбичи. — 2012. — 18 авг. — С. 10.

3. **Долготович, Б. Д.** Филиппенко Леонид Николаевич / Б. Д. Долготович // Почетные граждане белорусских городов : биографический справочник / Б. Д. Долготович. — Мн. : Беларусь, 2008. — С. 67—68.

4. **Сеньков, В.** Есть такая книга / В. Сеньков // Віцьбічы = Витьбичи. — 2013. — 20 июля. — С. 11.

5. **Филипенко** Леонид Николаевич // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич (пред.) [и др.]. — Витебск : Витеб. обл. тип., 2009. — С. 139.

Известно, что в годы войны осужденные за воинские и уголовные преступления направлялись в штрафные роты. Эти подразделения воевали с фашистами на самых опасных участках фронта. Командирами туда назначали лучших офицеров. В 1943 г. Леонид Филипенко дважды командовал такими ротами, своим мужеством, справедливостью завоевал уважение подчиненных ему штрафников. В боях на Днепре вверенное ему подразделение успешно выполняло самые сложные боевые задачи. В феврале 1945 г. в Восточной Пруссии батальон под командованием Леонида Николаевича Филипенко, находясь в окружении вражеских войск, захватил ночью господствующую высоту, парализовав движение врага по шоссе Кенигсберг – Берлин. Пять суток фашисты яростно атаковали советских воинов, но батальон капитана Филипенко удержал плацдарм и обеспечил переправу подразделений полка и всей дивизии через реку Пассарге. За этот подвиг комбат Филипенко был удостоен высокого звания Героя Советского Союза.

За время пребывания на фронте он был пять раз ранен и дважды контужен. Л. Н. Филипенко награжден орденами Ленина, Отечественной войны I степени (трижды) и II степени, Красного Знамени, Красной Звезды, Славы III степени, тремя орденами Республики Беларусь, многочисленными медалями.

Четверть века Леонид Николаевич прослужил в Советской Армии. Уволившись в запас, в 1961–1986 гг. работал на витебской фабрике «КИМ». Полковник в отставке Л. Н. Филипенко, находясь на пенсии, активно участвовал в общественной жизни ветеранской организации, встречался с молодежью, участвовал в мероприятиях военно-патриотической тематики. Леонид Николаевич Филипенко был человеком творческим. Им написано свыше десяти ярких рассказов о войне.

В 1985 г. ему было присвоено звание «Почетный гражданин г. Витебска».

Умер 27 января 2012 года.

28 жніўня – 65 гадоў таму (1949) нарадзілася Петрык Ларыса Леанідаўна, беларуская спартсменка (спартыўная гімнастыка), заслужаны майстар спорту, чэмпіёнка Алімпійскіх гульняў (1968 г.), чэмпіёнка свету, прызёр чэмпіяната Еўропы. З 1955 г. жыла ў г. Віцебску.

28 жніўня – 40 гадоў таму (1974) Віцебск быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

29 жніўня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Ціхановіч Валянцін Мікалаевіч (1909–1978), мастак, адзін з пачынальнікаў анімалістычнага жанру ў беларускай графіцы. У 1933 г. скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум.

29 жніўня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Вальноў Уладзімір Мікалаевіч, беларускі графік, жывапісец, ураджэнец в. Гародна Бешанковіцкага раёна.

29 жніўня – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Лысенка Ірына Міхайлаўна, вучоны ў галіне педыятрыі, доктар медыцынскіх навук, ураджэнка г. Віцебска.

30 жніўня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Шаура Рыгор Фёдаравіч, беларускі мастацтвазнавец, мастак, педагог, доктар мастацтвазнаўства, прафесар, ураджэнец в. Малы Поўсвіж Лепельскага раёна.

30 жніўня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Лукашэнка Аляксандр Рыгоравіч, палітычны дзеяч, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, ураджэнец г. п. Копысь Аршанскага раёна.

31 жніўня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Мартаў Юрый Барысавіч, беларускі вучоны ў галіне хірургіі. З 1972 г. працаваў у Віцебскім медыцынскім інстытуце. З 2002 г. – у клінічнай бальніцы хуткай дапамогі г. Віцебска.

ВЕРАСЕНЬ

100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Жалязняк Рыгор Самуілавіч (1914–1942), паэт, ураджэнец г. Віцебска.

95 гадоў таму (1919) заснавана Бешанковіцкая цэнтральная раённая бібліятэка ў доме купца Раппапорта.

90 гадоў таму (1924) ў Віцебску пачала выдавацца газета "Известия военно–революционного комитета города Витебска". У розныя гады называлася "Заря Запада", "Віцебскі пралетарый", "Віцебскі рабочы".

75 гадоў таму (1939) пачала выходзіць у свет раённая газета "Новы шлях" у г. Паставы. У розныя гады выходзіла пад назвамі "За Победу", "Савецкі шлях", "Звязда". З 1991 г. – "Пастаўскі край".

75 гадоў таму (1939) ў Глыбокім пачала выдавацца раённая газета "За свабоднае жыццё". У розныя гады насіла назву "Сцяг камунізму", "Шлях перамогі". З 1991 г. – "Веснік Глыбоччыны".

10 гадоў таму (2004) заснаваны ў г. Дуброўна Дубровенскі раённы Дом рамёстваў.

1 верасня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Даркевіч Уладзіслаў Пятровіч, беларускі археолаг, гісторык, доктар гістарычных навук, ураджэнец г. Віцебска.

ФИЛИПЕНКО
ЛЕОНИД НИКОЛАЕВИЧ
К 100-летию со дня рождения (1914)

Филипенко Леонид Николаевич родился 5 марта 1914 года в селе Варваровка Кировоградской области Украины. Герой Советского Союза (1945).

С 1933 г. его судьба связана с Витебском. По комсомольской путевке был направлен на фабрику «КИМ», где работал на различных должностях, без отрыва от производства окончил рабфак.

В 1936–1940 гг. служил в Красной Армии. Участник войны СССР с Финляндией. С начала Великой Отечественной войны Леонид Николаевич находился на передовой линии фронта. Благодаря своему военному дарованию стал командиром батальона в звании капитана. Леонид Филипенко воевал на Западном, Волховском, Ленинградском, Донском, Сталинградском, Центральном, 1-м, 2-м и 3-м Белорусских фронтах. Освобождал Украину, Беларусь, Польшу, Восточную Пруссию. Участвовал в Сталинградской битве, в боях на Курской дуге. В 1944 г. при проведении операции «Багратион» освобождал от фашистов Речицу, Гомель, Жлобин, Бобруйск, Минск, Барановичи, Гродно.

Став офицером, проявлял заботу о подчиненных ему солдатах, вместе с ними ходил в атаки и пользовался большим авторитетом.

за отца», где главные роли сыграли он сам и его отец Николай Еременко-старший.

За 30 лет сыграл десятки ролей, отмеченных ярким талантом. Снялся в фильмах «Любить человека» (1973), «Я объявляю вам войну», «Царская охота» (1990), «Белые ночи» (1992), «Подари мне лунный свет» (2001), «Снайпер», «Крестоносец» и др. Одна из последних работ актера – фильм «Рыцарский роман».

Лауреат премии Ленинского комсомола (1981). Народный артист России (1994).

Николай Еременко умер 27 мая 2001 года. Похоронен на Восточном кладбище в Минске.

В 2011 году в Витебске появилась улица Актеров Еременко.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Бунто, Т.** Два Николая [Еременко] / Т. Бунто // Алеся. — 2008. — № 11. — С. 46—51.

2. **Ерёменко** Николай Николаевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2006. — Т. 3. — С. 503.

3. **Николай** Еременко. А свет не погас... : очерки, монологи, воспоминания / сост. Л. Екель. — Мн. : Маст. літ., 2006. — 255 с. — (Жизнь знаменитых людей Беларуси).

4. **Орлова, Г. А.** Три я / Г. А. Орлова, Л. С. Екель. — Мн. : Журфонд БСЖ, 1996. — 95 с. — (Творцы).

5. **Степуро, Н.** Талантливый, но очень одинокий / Н. Степуро // Рэспубліка. — 2009. — 14 лют. — С. 9.

1 верасня – 55 гадоў таму (1959) была адкрыта вячэрняя музычная школа ў г. Віцебску.

1 верасня – 55 гадоў таму (1959) ў Чашніках адкрылася музычная школа.

2 верасня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Бранштэтар Павел Леанідавіч, беларускі фотахудожнік, ураджэнец в. Максімаўка Гарадоцкага раёна. У 1984–2001 гг. – фатограф у інстытуце "Віцебск-сельбудпраект". З 2004 г. – выкладчык Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта.

3 верасня – 85 гадоў таму (1929) нарадзілася Іванюта Ганна Логвінаўна (1929–2008), Герой Сацыялістычнай Працы, звеннявая льнаводчага звяна калгаса "Расія" Талачынскага раёна.

4 верасня – 155 гадоў таму (1859) нарадзіўся Эпімах–Шыпіла Браніслаў Ігнатавіч (1859–1934), дзеяч беларускай культуры, выдавец, фалькларыст, мовазнавец, літаратуразнавец, правадзейны член Інбелкульта, ураджэнец фальварка Будзькаўшчына Полацкага раёна.

4 верасня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Дамашкевіч Мікалай Фёдаравіч, дзяржаўны дзеяч Беларусі, старшыня Сенненскага райвыканкама (1984–1985 гг.), 1–ы сакратар Сенненскага райкама КПБ (1985–1991 гг.).

5 верасня – 90 гадоў таму (1924) нарадзілася Кароткая Валянціна Пракопаўна, Герой Сацыялістычнай Працы, былая звеннявая калгаса "XVIII партз'езд" Талачынскага раёна (1953–1979 гг.), ураджэнка в. Вугалеўшчына Талачынскага раёна.

7 верасня – 250 гадоў таму (1764) нарадзіўся Шантыр Станіслаў (1764 – пасля 1864), мемуарыст, гісторык рэлігіі, ураджэнец в. Горспля Расонскага раёна.

7 верасня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Асіпенка Алесь (сапр. Аляксандр Харытонавіч 1919–1994), беларускі пісьменнік, заслужаны работнік культуры Беларусі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя І. Мележа, ураджэнец в. Пушкары Віцебскага раёна.

9 верасня – 55 гадоў таму (1959) нарадзілася Міксюк Святлана Фёдараўна, беларускі вучоны–эканаміст, доктар эканамічных навук, ураджэнка г. Віцебска.

10 верасня – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Варэйкіс Іосіф Міхайлавіч (1894–1939), партыйны і дзяржаўны дзеяч, старшыня Віцебскага губвыканкама (1920–1921 гг.).

12 верасня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Матукоўскі Мікалай Ягоравіч (1929–2001), драматург, журналіст, заслужаны работнік культуры Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец в. Калюціна Расонскага раёна.

13 верасня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Ляўданскі Эдуард Ігнатавіч, вучоны ў галіне хімічнай тэхналогіі і тэхнікі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец в. Верацеі Докшыцкага раёна.

13 верасня – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Лабанок Алесь Іванавіч, акцёр. З 1969 г. працуе ў тэатры імя Я. Коласа.

ЕРЕМЕНКО
НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ
К 65-летию со дня рождения (1949)

Еременко Николай Николаевич родился 14 февраля 1949 г. в Витебске. Актер театра и кино, кинорежиссер.

Сын известных актеров Николая Еременко и Галины Орловой. Его родители с успехом работали в Белорусском театре им. Я. Коласа в Витебске. Николай учился в СШ № 1 г. Витебска, а затем в 10-летнем возрасте вместе с родителями переехал в Минск.

Николай Еременко учился в Институте кинематографии у С. Герасимова и Т. Макаровой. Впервые снялся в фильме своего учителя «У озера» (1970), затем сыграл роль лейтенанта Дроздовского в фильме «Горячий снег» (1972) по роману Ю. Бондарева. Его актерский талант получил признание после фильма «Красное и черное» (1977), где он исполнил роль Жюльена Сореля. Новым успехом стала главная роль в фантастическом фильме «31 июня» (1979). А спустя четыре года на экраны вышел один из первых советских боевиков «Пираты XX века», который стал самым кассовым фильмом. В нем Николай Еременко сыграл главную роль. По опросам журнала «Советский экран» он был признан лучшим актером года.

В 1995 г. дебютировал как режиссер, когда поставил фильм «Сын

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Борозна** Леон Тимофеевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2006. — Т. 2. — С. 474—475.

2. **Капранова, Ю.** Основатель нового направления в искусстве / Ю. Капранова // Наша Талачыншчына. — 2009. — 9 снеж. — С. 3.

3. **Рыжкова, Н.** Бяссмерце мастацтва — у нацыянальных традыцыях / Н. Рыжкова // Наша Талачыншчына. — 2008. — 10 снеж. — С. 2.

4. **Хаўратовіч, Я.** Вучні аднаго часу / Я. Хаўратовіч // Літаратура і мастацтва. — 2010. — 30 крас. — С. 13.

5. **Шматаў, В. Ф.** Баразна Лявон Цімафеевіч / В. Ф. Шматаў // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1984. — Т. 1. — С. 285.

17 верасня – 90 гадоў таму (1924) нарадзілася Клачкова Валянціна Аляксееўна, удзельніца партызанскага руху на Ушаччыне ў Вялікую Айчынную вайну, партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларусі.

17 верасня – 75 гадоў таму (1939) адбылося аб'яднанне заходніх раёнаў Віцебшчыны з савецкай Віцебшчынай.

18 верасня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Матыль Іван Аляксандравіч (1914–1961), журналіст, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў падполля і партызанскага руху ў Магілёўскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Дуброўскія Талачынскага раёна.

18 верасня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Чубанаў Канстанцін Дзмітрыевіч, вучоны ў галіне экалогіі і лесазнаўства, ураджэнец г. Віцебска.

20 верасня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Тапівалдзіеў Мамадалі (1919–1969), удзельнік партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай і Магілёўскай абласцей у Вялікую Айчынную вайну.

20 верасня – 70 гадоў таму (1944) была ліквідавана Вілейская вобласць, у якую ўваходзіла частка тэрыторыі сучаснай Віцебскай вобласці.

20 верасня – 70 гадоў таму (1944) ўтворана Полацкая вобласць. Існавала да 08.01.1954 г.

20 верасня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Барсукоў Ігар Аляксеевіч, беларускі фотамастак, ураджэнец г. Віцебска. З 1981 г. – выкладчык і фатограф Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта.

21 верасня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Раманоўскі Пётр Міхайлавіч (1919–1977), беларускі мастак, ураджэнец г. Оршы.

22 верасня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Домнін Уладзімір Іванавіч, контр–адмірал, ураджэнец г. Паставы.

23 верасня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Вольскі Артур Віталевіч (сапр. Вольскі–Зэйдэль 1924–2002), паэт, драматург. У 1938–1941 гг. вучыўся ў Віцебскім мастацкім вучылішчы.

24 верасня – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Пецюкевіч Мар'ян Язэпавіч (1904–1983), этнограф, актыўны дзеяч нацыянальна–вызваленчага руху перыяду Заходняй Беларусі, ураджэнец в. Цяцеркі Браслаўскага раёна.

25 верасня – 60 гадоў таму (1954) нарадзілася Мельнікава Зоя Пятроўна, беларускі літаратуразнаўца, ураджэнка в. Навасёлкі Докшыцкага раёна.

25 верасня – 55 гадоў таму (1959) пачалося будаўніцтва Полацкай ЦЭЦ для нафтаперапрацоўчага завода. Зараз – Наваполацкая цеплаэлектрацэнтраль.

26 верасня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Чарнышэнка Іосіф Дзмітрыевіч (1924–1995), беларускі вучоны ў галіне педагогікі, доктар педагагічных навук, прафесар, заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі. З 1966 г. працаваў у Віцебскім педагагічным інстытуце.

27 верасня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Савіцкі Валянцін Мікалаевіч (1919–2006), беларускі жывапісец, ураджэнец в. Звянячы Талачынскага раёна.

искусство. Его деятельность подготовила почву для возникновения направления, известного сегодня под названием «этнографизм».

По эскизам художника были созданы сценические костюмы для многих белорусских ансамблей песни и танца. Ему принадлежит разработка костюмов для Гродненского ансамбля песни и танца им. Агинского, Новогрудского ансамбля песни и танца «Свитязь», для фольклорных хоровых и танцевальных ансамблей Лиды, Слонима, Постав.

Однако политические реалии 1950–1970-х гг. не давали в полной мере углубленно изучать национальную этнографию, народное искусство. Процесс русификации, который господствовал в стране, был направлен не только против белорусского языка, но и против народного творчества. Поэтому на русские орнаменты ориентировали разработчиков сценических костюмов для белорусских фольклорных ансамблей. Однако художник придерживался своей точки зрения и не соглашался следовать принятым нормам, стремился возродить свое национальное достояние.

Леон Тимофеевич любил путешествовать по Беларуси, что помогало ему заниматься исследовательской и творческой работой. Его многочисленные наработки вылились в подготовленные им альбомы «Беларускае народнае адзенне», «Арнамент паўднёвай Беларусі» и «Тканіны Гродзеншчыны». Леон Борозна исследовал наследие белорусского книгопечатания. Автор альбома «Гравюры Франциска Скорины». Среди живописных и графических произведений – «Старый Минск», «Хозяин», «Женский портрет», «Художница», «Народный певец Монич» и др. В Национальном художественном музее хранятся около десяти его живописных работ, а также графические работы, написанные во время путешествий по Беларуси.

Леон Тимофеевич Борозна погиб 15 августа 1972 года и похоронен в Толочинском районе. В 1992 г. друзья и родные художника установили на его могиле памятник из бронзы и мрамора работы скульптора Валерьяна Янушкевича.

ЛЮТЫ

БОРОЗНА

ЛЕОН ТИМОФЕЕВИЧ

К 85-летию со дня рождения (1929)

Борозна Леон Тимофеевич родился 4 февраля 1929 г. в деревне Новое Село Толочинского района. Белорусский художник.

Склонность к рисованию у него появилась еще в раннем детстве. Его талант помогал ему во время Великой Отечественной войны в партизанском отряде, где он служил связным, рисовал карты и планы.

После войны окончил Минское художественное училище. В 1968 г. – Белорусский государственный театрально-художественный институт. В 1966–1969 гг. – главный художник Художественного фонда Беларуси.

Всю свою жизнь он работал в области станковой живописи, акварели, пастели, витража, графики и декоративно-прикладного искусства, но основным полем его деятельности стало исследование национального костюма. Леона Борозну можно назвать основателем школы белорусского сценического костюма. Эта школа опирается на национальную традицию, на настоящее исконно-белорусское народное

27 верасня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Сіпараў Іосіф Мікітавіч (1924–1994), беларускі вучоны ў галіне хірургіі і анкалогіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнец в. Задарожжа Сенненскага раёна. Працаваў у Віцебскім дзяржаўным медыцынскім універсітэце.

28 верасня – 185 гадоў таму (1829) нарадзіўся Кусцінскі Міхаіл Францавіч (1829–1905), археолаг, калекцыянер, краязнавец, які ўпершыню на Беларусі пачаў фатаграфаваць працэс раскопак і складаць фотатэку помнікаў старажытнасцей, ураджэнец в. Завідзічы Лепельскага раёна.

28 верасня – 55 гадоў таму (1959) нарадзілася Анішчык (Гутар) Ганна Анфімаўна, беларускі мастак, ураджэнка в. Кулакова Пастаўскага раёна.

КАСТРЫЧНІК

85 гадоў таму (1929) быў адкрыты Аршанскі тэхнікум чыгуначнага транспарту.

75 гадоў таму (1939) ў г. Браславе пачала выдавацца раённая газета "Звязда". У 1941–1944 гг. – "Смерть фашизму". З 1963 г. – "Браслаўская звязда".

45 гадоў таму (1969) ў Верхнядзвінску была адкрыта дзіцячая музычная школа.

1 кастрычніка – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Абазоўскі Канстанцін Антонавіч (1919–1944), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Абухова Бешанковіцкага раёна.

1 кастрычніка – 55 гадоў таму (1959) нарадзіўся Космач Веньямін Аркадзьевіч, беларускі вучоны–гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар. Працаваў у Віцебскім дзяржаўным медыцынскім інстытуце (1985–1997 гг.), у Віцебскім філіяле Міжнароднага інстытута сацыяльных і працоўных адносін (1997–1998 гг.), у Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава (1998–2009 гг.). З 2009 г. – дырэктар Віцебскага філіяла Міжнароднага інстытута сацыяльных і працоўных адносін.

3 кастрычніка – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Летнікаў Фелікс Арцем'евіч, расійскі вучоны ў галіне геалогіі і геахіміі, заснавальнік навуковай школы па флюідным рэжыме літасферы і геаэнергетыцы геалагічных працэсаў, акадэмік Расійскай АН, ураджэнец г. Полацка.

6 кастрычніка – 95 гадоў таму (1919) арганізаваны Віцебскі губернскі ваенна–рэвалюцыйны камітэт (ВРК).

7 кастрычніка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Халіп Уладзімір Трафімавіч, драматург, мастацтвазнавец, празаік, публіцыст, тэатразнавец, ураджэнец в. Двор Пліна Ушацкага раёна.

7 кастрычніка – 50 гадоў таму (1964) СШ № 43 г. Віцебска прысвоена імя Героя Савецкага Саюза М. П. Шмырова.

8 кастрычніка – 155 гадоў таму (1859) нарадзіўся Брадоўскі Антон Рафаілавіч (1859–1928), калекцыянер, музейны работнік, заснавальнік Віцебскага губернскага музея (зараз – Віцебскі абласны краязнаўчы музей).

рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш]. — Мн. : БелЭн, 2003. — Т. 2. — С. 86—87.

2. **Мархель, Т.** Жанчына, якая спіць на дрэве / Т. Мархель ; гутарыў Л. Грамыка // Мастацтва. — 2007. — № 1. — С. 29—30.

2. **Мархель, Т.** «Жыць і працаваць нідзе, акрамя Беларусі, не магу...» : аўтапартрэт народнай артысткі / Т. Мархель ; гутарыў М. Фарыдовіч // Дзеяслоў. — 2009. — № 1. — С. 295—303.

3. **Мархель, Т.** Матывацыя каралевы / Т. Мархель ; гутарыла Н. Панкратава // Культура. — 2009. — 17—23 студз. — С. 13.

4. **Мархель** Татьяна Григорьевна // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн, 2008. — Т. 4. — С. 656.

6. **Скорабагатчанка, А. В.** Мархель Таццяна Рыгораўна / А. В. Скорабагатчанка // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелСЭ імя П. Броўкі, 1986. — Т. 3. — С. 449.

гучаннем выканала ролю спявачкі Інгрыд, страціўшай голас. Стварэнне вобраза без слоў – яшчэ адно дасягненне Таццяны Мархель. Усю гісторыю гераіні п'есы яна данесла бязгучна. Гэта работа была высока ацэнена на многіх прэстыжных міжнародных фестывалях, дзе актрыса атрымлівала прызы за лепшую жаночую ролю. Таццяна Рыгораўна і сёння працуе на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. Яна з поспехам іграе Маці, Зіму («Адвечная песня» паводле Я. Купалы), Бабулю («Белы анёл з чорнымі крыламі» Д. Балыка), Жызель асеннюю («Тры Жызелі» А. Курэйчыка) і інш.

Знялася ў кінафільмах «Подых навальніцы», «Трэцяга не дадзена», «Кантрольная па спецыяльнасці», «Асабістыя рахункі», «Радаўніца», «Барвовая трава», «Ідзі і глядзі», «Яўдоха», «Маці Урагану» і інш.

Заслужаная артыстка Беларусі (1984). У 2004 г. за высокае выканальніцкае майстэрства і значны ўклад у развіццё тэатральнага мастацтва ўзнагароджана медалём Францыска Скарыны. Народная артыстка Беларусі (2011). Таццяна Рыгораўна Мархель стала пераможцай рэспубліканскага конкурсу «Жанчына года» ў намінацыі «Жанчына-легенда-2012».

Мархель Таццяна Рыгораўна: «У Коласаўскім тэатры я стала чалавекам, беларускай акторкай. Такі гэта быў моцны тэатр, такі гэта быў адметны калектыў. Калі галоўным рэжысёрам стаў Валерый Мазынскі, змяніўся рэпертуар. Пачалі шмат ставіць беларускай драматургіі, я была запатрабаванай і менавіта ў гэты час раскрылася. Лепшым спектаклем для мяне стаўся «Сымон-музыка» Якуба Коласа – пра месца мастака сярод людзей, сярод народа. Гэтая тэма прагучала магутна. Думаю, тады нешта вельмі істотнае для мяне адбылося. Дарэчы, у «Сымоне-музыку» ўпершыню на драматычнай сцэне я заспявала».

ЛІТАРАТУРА:

1. **Іваноўскі, В. С.** Мархель Таццяна Рыгораўна / В. С. Іваноўскі // Тэатральная Беларусь : энцыклапедыя : у 2 т. / пад агул. рэд. А. В. Сабалеўскага ;

8 кастрычніка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Барадулін Сяргей Дзмітрыевіч (1924–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза.

10 кастрычніка – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Альхоўскі Мікалай Іванавіч (1909–1978), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Межава Аршанскага раёна.

10 кастрычніка – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Строчка Іван Іванавіч (1919–2001), ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Пажарышча Бешанковіцкага раёна.

10 кастрычніка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Вінаградаў Міхаіл Мікалаевіч (1924–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза.

10 кастрычніка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Сафроненка Аляксандр Вікенцьевіч, беларускі журналіст, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, ураджэнец в. Рэчыца Полацкага раёна.

12 кастрычніка – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Пятаў Уладзіслаў Уладзіміравіч, беларускі вучоны ў галіне парашковай металургіі і матэрыялазнаўства машынабудаўнічых матэрыялаў, доктар тэхнічных навук, прафесар. З 1982 г. працуе ў Віцебскім тэхналагічным універсітэце (з 2007 г. – прарэктар).

13 кастрычніка – 15 гадоў таму (1999) заснавана Віцебская рымска–каталіцкая епархія.

14 кастрычніка – 70 гадоў таму (1944) нарадзіўся Глушко Міхаіл Фёдаравіч (1944–1998), беларускі мастак, жывапісец, ураджэнец в. Буда Сенненскага раёна.

14 кастрычніка – 50 гадоў таму (1964) нарадзіўся Жук Ігар Леанідавіч, беларускі мастак, ураджэнец г. Оршы.

15 кастрычніка – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Ракіта Сяргей (сапр. Законнікаў Сяргей Васілевіч 1909–1942), паэт, ураджэнец в. Ліцвінава Дубровенскага раёна.

15 кастрычніка – 70 гадоў таму (1944) быў адкрыты дзіцячы сад пры фабрыцы "КІМ" у г. Віцебску.

16 кастрычніка – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Караткевіч Дзмітрый Андрэевіч (1904–1943), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Мінскага антыфашысцкага падполля ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Драздова Талачынскага раёна.

17 кастрычніка – 40 гадоў таму (1974) нарадзіўся Бяляеў Аляксей Віктаравіч, беларускі вучоны–гісторык, ураджэнец г. Віцебска. Працаваў у Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

18 кастрычніка – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Пронька Павел Сяргеевіч, беларускі біяхімік, ураджэнец г. Паставы.

20 кастрычніка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Мельнічэнка Эдуард Міхайлавіч (1939–2001), вучоны–стаматолаг, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец г. Віцебска.

21 кастрычніка – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Кірпічоў Іларыён Паўлавіч (1914–1999), удзельнік савецка–фінляндскай вайны, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Якаўлевічы Аршанскага раёна.

псіхалагічнага малюнка і выразнай вонкавай характарнасці, мілагучнай мовай, глыбокім пранікненнем у сутнасць нацыянальнага характару. Увасабляючы на сцэне народныя характары, імкнецца захоўваць адметнасць сваіх гераінь, дасягае ў іх абмалёўцы поўнай арганічнасці. Мастацкімі адкрыццямі сталі створаныя вобразы беларускіх вясковых жанчын, як Ганна («Вечар» А. Дударава), Маці («Сымон-музыка» паводле Я. Коласа). Мархель Таццяна Рыгораўна выконвала беларускія народныя песні, што ўзмацняла фальклорна-паэтычнае і эпічнае гучанне пастановак. Сярод роляў нацыянальнага рэпертуару: Ганна («На дарозе жыцця» паводле Я. Коласа), Бажашуткава («Амністыя» М. Матукоўскага), Зоя Антонаўна («Блытаныя сцежкі» К. Крапівы). З іншых роляў: Салдатка («Адпачынак пасля ранення» паводле В. Кандрацьева), Атуева («Вяселле Крачынскага» А. Сухаво-Кабыліна), Харыціна («Не страляйце ў белых лебедзяў» паводле Б. Васільева), Ганна Андрэеўна Іхменнева («Прыніжаныя і зняважаныя» паводле Ф. Дастаеўскага), Кручыніна («Без віны вінаватыя» А. Астроўскага). Таццяна Рыгораўна – непаўторны інтэрпрэтатар абрадавых цыклаў. Яна прадстаўляла Беларусь на міжнародных фальклорных фестывалях у Таліне, Маскве, Адэсе, Польшчы, ЗША і іншых краінах.

У 1987–1993 гг. – праца ў Тэатры-студыі кінаакцёра ў Мінску. У спектаклі «Дзіця з Віфлеема» ўвасабляла на сцэне выканаўцу беларускіх народных песень, чытальніка-вядучага і абагульнены вобраз беларускай сялянкі, гарманічна спалучала выкананне каляндарна-абрадавых песень з драматызаваным фальклорна-біблейскім апавяданнем.

З 1994 г. працуе ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі ў Мінску. Сярод лепшых роляў: Бежанка («Галава» І. Сідарука), гангстэр Эмануэле Гіры («Узлёт Артура Уі, які можна было спыніць» Б. Брэхта), Ведзьма, герцагіня Ёрская («Макбет», «Рычард III» паводле У. Шэкспіра); стварыла яркія народныя персанажы: Магрэта («Паваліўся нехта» паводле Л. Родзевіча, У. Галубка), Маці («Брат мой Сымон» У. Рудава). У спектаклі «Жанчыны Бергмана» М. Рудкоўскага віртуозна, з трагедыйным

МАРХЕЛЬ
ТАЦЦЯНА РЫГОРАЎНА
Да 75-годдзя з дня нараджэння (1939)

МархельТаццяна Рыгораўна нарадзілася 19 студзеня 1939 года ў в. Шпакоўшчына Смалявцкага раёна Мінскай вобласці ў сялянскай сям'і. Беларуская актрыса.

Таццяна Мархель з восьмага класа ўдзельнічала ў самадзейнасці. У аматарскім спектаклі «Хірургія» паводле апавядання А. Чэхава сыграла фельчара Кураціна. Гэта была яе першая роля. Пасля заканчэння медыцынскага вучылішча два гады працавала медсястрой у Мінску. Паступіла ў медыцынскі інстытут, але кінула вучобу, зразумеўшы, што гэта не яе прызванне.

У 1963 г. Таццяна Рыгораўна скончыла Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. З 1963 г. працавала ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры (ролі: Фрося – «Экстранны выклік» Л. Мітрафанава, Маша – «Сэрца на далоні» паводле І. Шамякіна). З 1967 г. – у Магілёўскім абласным драматычным тэатры (ролі: Мар'я – «Гады навальнічныя» К. Губарэвіча, Ніна – «Мала сказаць – кахаю!» Л. Караічава, Анаіс – «Саламяны капялюшык» Э. Лабіша).

У 1970–1986 гг. Таццяна Рыгораўна Мархель працавала ў Беларускім тэатры імя Я. Коласа ў Віцебску. Характарная актрыса. Створаныя вобразы вызначаюцца лірызмам, спалучэннем дакладнага

21 кастрычніка – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Навіцкі Уладзімір Іосіфавіч, беларускі вучоны–гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец в. Боркавічы Верхнядзвінскага раёна.

22 кастрычніка – 15 гадоў таму (1999) створана Віцебскае абласное ўпраўленне Міністэрства па надзвычайных сітуацыях у выніку рэарганізацыі Віцебскага абласнога ўпраўлення ваенізаванай пажарнай службы МУС Рэспублікі Беларусь.

23 кастрычніка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Лепешаў Іван Якаўлевіч, беларускі мовазнавец, ураджэнец в. Іскозы Дубровенскага раёна.

24 кастрычніка – 150 гадоў таму (1864) нарадзіўся Бялыніцкі-Біруля Аляксей Андрэевіч (1864–1937), заолаг і географ, краязнавец, вучоны, ураджэнец Аршанскага раёна. Удзельнічаў у Палярнай экспедыцыі ў 1900–1901 гг.

25 кастрычніка – 130 гадоў таму (1884) нарадзіўся Дубінскі Сяргей Антонавіч (1884–1937), беларускі археолаг. Праводзіў раскопкі курганных могільнікаў і гарадзішч каля гарадоў Віцебск, Полацк, Орша і інш.

27 кастрычніка – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Лаўрыновіч Эдуард Віктаравіч (1909–1982), удзельнік партызанскага руху ў Гомельскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Кулакова Верхнядзвінскага раёна.

27 кастрычніка – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Гаўрылаў Пётр Філіпавіч (1914–1968), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

28 кастрычніка – 90 гадоў таму (1924) адкрыўся 1-ы Віцебскі акруговы з'езд камсамола.

29 кастрычніка – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Буглоў Яўген Данілавіч, вучоны-патафізіёлаг, доктар медыцынскіх навук, ураджэнец в. Стрыжнева Лёзненскага раёна.

31 кастрычніка – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Кокштыс Тадэвуш Антонавіч, акцёр, народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, тэатральнай прэміі імя І. Буйніцкага. З 1958 г. працуе ў тэатры імя Я. Коласа.

ЛІСТАПАД

145 гадоў таму (1869) ў Віцебску гастраляваў славуты піяніст і кампазітар А. Р. Рубінштэйн (1829–1894).

95 гадоў таму (1919) ў Віцебск прыехаў мастак Казімір Малевіч (1878–1935).

20 гадоў таму (1994) адкрыты Віцебскі філіял Міжнароднага інстытута працоўных і сацыяльных адносін.

1 лістапада – 470 гадоў таму (1544) памёр Кішка Станіслаў Пятровіч (?–1544), староста брацлаўскі, дзяржаўца ўсвяцкі і азярышчанскі, ваявода віцебскі.

2 лістапада – 140 гадоў таму (1874) нарадзіўся Вышалескі Сяргей Мікалаевіч (1874–1958), беларускі вучоны ў галіне ветэрынарнай медыцыны, ураджэнец г. п. Обаль Шумілінскага раёна. З 1928 г. – дырэктар Беларускага ветэрынарна–бактэрыялагічнага інстытута ў г. Віцебску.

Творы Алеся Савіцкага выходзяць у перакладах на рускую, украінскую, узбекскую, армянскую, чэшскую мовы.

За баявыя і працоўныя заслугі Алесь Ануфрыевіч Савіцкі ўзнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны II ступені, Славы III ступені, «Знак Пашаны», Францыска Скарыны і шматлікімі медалямі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, прэміі Саюза пісьменнікаў СССР і ВЦСПС. Лаўрэат прэстыжнай Усерасійскай літаратурна-патрыятычнай прэміі «Прохоровское поле» за раман «Верасы» і аповесць-казку «Дзівосы Лысай гары» (2010).

Ганаровы грамадзянін г. Полацка (1987).

Жыве ў Мінску.

ЛІТАРАТУРА:

1. **Аграншчык** чалавечай душы / падрыхт. К. Рошчына // Народная газета. — 2011. — 15 кастр. — С. 8.

2. **Долготович, Б. Д.** Савицкий Алесь / Б. Д. Долготович // Почетные граждане белорусских городов : биографический справочник / Б. Д. Долготович. — Мн. : Беларусь, 2008. — С. 111.

3. **Савік, Л. С.** Савіцкі Алесь / Л. С. Савік, В. У. Смольская // Беларускія пісьменнкі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 1995. — Т. 5. — С. 210—213.

4. **Савіцкі, А. А.** Алесь Савіцкі: «Толькі мужны дасягае мэты» / А. А. Савіцкі ; гутарыў З. Прыгодзіч // Звязда. — 2013. — 8 мая. — С. 4.

5. **Савицкий** Алесь // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2008. — Т. 6. — С. 552.

сапраўднае шчасце. Тэма выпраўлення чалавека, яго маральнага і духоўнага станаўлення як асобы ў складанасцях паўсядзённага быцця, узнятая ў гэтых творах, стане вызначальнай для ўсёй творчасці Алеся Савіцкага.

Асэнсаванне асабіста перажытага ў гады Вялікай Айчыннай вайны, тых выпрабаванняў, што выпалі на долю чалавека, з пазіцыі сённяшняга дня дазволілі пісьменніку стварыць шэраг твораў пра вайну. Гэта трылогія «Верай і праўдай» («Верай і праўдай», 1976; «Літасці не чакай», 1982; «Памерці заўсёды паспееш», 1983), прысвечаная партызанскай барацьбе ў гады Вялікай Айчыннай вайны ў Беларусі. Адметнай рысай трылогіі з'яўляецца тое, што пісьменнікам удала падкрэсліваецца важная асаблівасць: якія б беды не сустракаліся на шляху людзей, большасць з іх імкнулася захаваць у сябе лепшыя маральныя якасці – чалавечнасць, дабрыню, душэўную цеплыню і шчодрасць. Па тэматычнай накіраванасці да трылогіі Алеся Савіцкага блізка стаяць раманы «Зямля не раскажа» (1980), «Верасы» (1987), «Обаль» (1989), аповесць «Белая знічка» (1984) і інш.

Пісьменнік уздымае праблемы пасляваеннай вёскі (раман «Палын – зелле горкае» (1967), апавяданні «Вёска была за лесам», «Мітуліца»), піша пра духоўны свет сучасніка (аповесць «І нічога ўзамен» (1973)), даследуе ўзаемаадносіны паміж людзьмі, іх адказнасць за свае дзеянні, учынкі (раман «Толькі аднойчы» (1979), апавяданні «Сезоннік», «Волька прыехала» і інш.).

Апошнія дзесяцігоддзі Алесь Савіцкі пакутліва разважае над праблемай страты грамадствам спрадвечных каштоўнасцей. Вынікам стаў раман-споведзь «Пісьмо ў рай» (2012), прысвечаны памяці бацькі. Не пакідае пісьменнік без увагі і юных чытачоў. З друку выйшлі зборнікі апавяданняў для дзяцей «Белы гарлачык» (1965), «Шкляная нітка» (1970), аповесці-казкі «Радасці і нягоды залацістага карасіка Бубліка» (1993), «Прыгоды Муркі» (1997), «Дзівосы Лысай гары» (1999; Дзяржаўная прэмія Рэспублікі Беларусь, 2002) і інш.

3 лістапада – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Прышывалка Анатолій Пятровіч (1924–1997), беларускі фізік, ураджэнец в. Нізгалава Бешанковіцкага раёна.

4 лістапада – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Карніловіч Сяргей (1929–1993), беларускі грамадскі дзеяч у эміграцыі, ураджэнец в. Таргуны Докшыцкага раёна.

5 лістапада – 110 гадоў таму (1904) нарадзілася Хадасевіч–Ляжэ Надзея Пятроўна (1904–1983), французская мастачка, ураджэнка в. Асецішча Докшыцкага раёна.

6 лістапада – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Цябут Дзмітрый Васільевіч (1914–1987), партыйны і дзяржаўны дзеяч БССР, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў патрыятычнага падполля і партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Пуканаўка І Полацкага раёна.

6 лістапада – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Гарулёў Мікалай Аляксандравіч (1919–1980), беларускі пісьменнік, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец в. Баева Дубровенскага раёна.

8 лістапада – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Жыткевіч Зміцер (1904–1955), паэт, празаік, ураджэнец в. Халамер'е Гарадоцкага раёна.

8 лістапада – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Камінскі Іван Іларыёнавіч (1919–1974), удзельнік вызвалення Беларусі ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Масоры Сенненскага раёна.

8 лістапада – 90 гадоў таму (1924) ў Віцебску адкрыты Беларускі ветэрынарны інстытут на базе Віцебскага вышэйшага сельскагаспадарчага тэхнікума, губернскага ветэрынарна–заалагічнага музея, ветэрынарнай бактэрыялагічнай лабараторыі. З 1994 г. – Віцебская дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны.

9 лістапада – 90 гадоў таму (1924) быў адкрыты санаторый "Сасноўка" ў Віцебскім раёне.

12 лістапада – 95 гадоў таму (1919) ў Віцебску створаны гарадскі народны хор пад кіраўніцтвам М. В. Амцава (1865–1945).

15 лістапада – 105 гадоў таму (1909) заснаваны Лужаснянскі аграрны каледж Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

15 лістапада – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Слямнёў Міхаіл Аляксандравіч, вучоны-філосаф, доктар філасофскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Малыя Стайкі Гарадоцкага раёна. Працуе ў ВДУ імя П. М. Машэрава.

16 лістапада – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Канапелька Анатоль Мікалаевіч (1939–2002), паэт, перакладчык, літаратуразнавец, ураджэнец г. п. Расоны.

18 лістапада – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Шалахаў Георгій Акімавіч (1899–1987), генерал–лейтэнант, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, удзельнік вайны з Японіяй 1945 г., ураджэнец в. Пушча Гарадоцкага раёна.

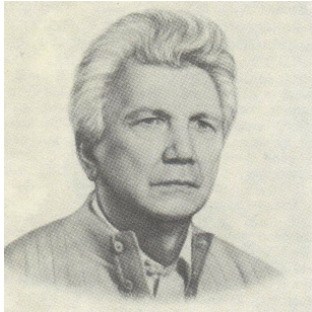

САВІЦКІ АЛЕСЬ

Да 90-годдзя з дня нараджэння (1924)

Савіцкі Алесь (Аляксандр Ануфрыевіч) нарадзіўся 8 студзеня 1924 года ў г. Полацку. Беларускі пісьменнік.

У 1939 г. сям’я пераехала ў Гродна па месцы службы бацькі, які стаў на той час ваеннаслужачым. Да Вялікай Айчыннай вайны Алесь Савіцкі вучыўся ў сярэдняй школе. У 1942–1944 гг. быў у партызанах на Віцебшчыне. З 1944 г. ваяваў на фронце. Удзельнік вызвалення Літвы, Польшчы, баёў за ўзяцце Берліна. Тры разы быў паранены. Пасля дэмабілізацыі прыехаў у Полацк, працаваў у рэдакцыі полацкай абласной газеты «Бальшавіцкі сцяг» (пазней «Сцяг камунізму»). У 1953–1958 гг. вучыўся ў Літаратурным інстытуце імя Горкага, пасля заканчэння якога застаўся ў аспірантуры. З 1961 г. – загадчык рэдакцыі выдавецтва «Ураджай». З 1962 г. – вучоны сакратар Літаратурнага музея Якуба Коласа. У 1969–1973 гг. – загадчык сектара мастацкай літаратуры аддзела культуры ЦК КПБ.

Літаратурную дзейнасць Алесь Савіцкі пачаў яшчэ ў партызанскім атрадзе. У 1943 г. напісаў свой першы верш «На смерць сябра». У 1948 г. было апублікавана апавяданне «Рыбацкае шчасце» ў полацкай абласной газеце «Бальшавіцкі сцяг». Аповесці «Кедры глядзяць на мора» (1960), «Пасля паводкі» (1962), «Самы высокі паверх» (1956–1967; прэмія Ленінскага камсамола Беларусі, 1972) і раман «Жанчына» аб’яднаны адной агульнай праблемай – імкненнем герояў знайсці сваё

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Витебская** областная библиотека имени В. И. Ленина : путеводитель / сост. О. Я. Ноткина. — Мн. : Полымя, 1987. — 31 с.

2. **Віцебскай** абласной бібліятэцы імя У. І. Леніна 80 гадоў / рэдкал.: А. І. Сёмкін [і інш.] ; склад. Л. С. Гудзелева. — Наваполацк : А. У. Маладзечкін, 2009. — 109 с.

3. **Волкова, Л.** Коллекция сведений не слишком известных / Л. Волкова // Віцьбічы = Витьбичи. — 2013. — 24 авг. — С. 8.

4. **Дашкевич, В.** Праздник в книжном царстве / В. Дашкевич // Витебский проспект. — 2010. — 23 сент. — С. 5.

5. **Курсо, Н. В.** Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна / Н. В. Курсо // Памяць : Віцебск : у 2 кн. : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; склад. А. І. Мацяюн ; маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн. : БелЭн, 2003. — Кн. 2. — С. 470—472.

6. **Кутынко, А.** Легко ли быть библиотекарем / А. Кутынко // Народнае слова. — 2012. — 19 мая. — С. 7.

7. **Сёмкін, А. І.** Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна / А. І. Сёмкін // Культура Беларусі : энцыклапедыя / рэдкал.: Т. У. Бялова (гал. рэд.) [і інш.]. — Мн. : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. — Т. 2. — С. 321—322.

18 лістапада – 90 гадоў таму (1924) Віцебскі філіял літаратурнага аб'яднання "Маладняк" быў арганізацыйна афармлены ў складзе 5 чалавек. Існаваў да лістапада 1928 года.

18 лістапада – 80 гадоў таму (1934) прайшла I канферэнцыя жанчын–калгасніц Сенненскага раёна.

19 лістапада – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Канцавой Міхаіл Пятровіч, беларускі мастак, ураджэнец г. Барані Аршанскага раёна.

20 лістапада – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Сушко Павел Міхайлавіч (1909–1974), беларускі паэт, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец в. Сушкі Міёрскага раёна.

20 лістапада – 50 гадоў таму (1964) нарадзілася Аржанікава Таццяна Пятроўна, беларуская спартсменка (спартыўная гімнастыка), майстар спорту СССР міжнароднага класа, чэмпіёнка свету, прызёр чэмпіяната Еўропы, ураджэнка г. Віцебска.

21 лістапада – 195 гадоў таму (1819) нарадзіўся Паплонскі Ян (1819–1885), вучоны, педагог, кандыдат філасофіі, арганізатар, ураджэнец г. п. Відзы Браслаўскага раёна.

21 лістапада – 110 гадоў таму (1904) нарадзілася Пятрова Кацярына Васільеўна (1904–1985), беларускі вучоны ў галіне ветэрынарыі. Працавала ў Віцебскім ветэрынарным інстытуце.

21 лістапада – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Зімянін Міхаіл Васільевіч (1914–1995), сакратар ЦК КПСС, грамадскі і партыйны дзеяч, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец г. Віцебска.

24 лістапада – 80 гадоў таму (1934) ў Віцебску заснаваны бальніца–медыцынскі інстытут. З 1999 г. – Віцебскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт ордэна Дружбы народаў.

26 лістапада – 95 гадоў таму (1919) пачала дзейнічаць Заходнедзвінская ваенная флатылія з галоўнай базай у г. Віцебску. Дзейнічала да лістапада 1920 г.

27 лістапада – 110 гадоў таму (1904) нарадзіўся Звездачотаў Мікалай Пятровіч (1904–1985), акцёр тэатра імя Я. Коласа (1929–1977 гг.).

27 лістапада – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Жыгуноў Алесь (сапр. Аляксандр Міхайлавіч), беларускі паэт. Жыве ў г. Глыбокае.

29 лістапада – 150 гадоў таму (1864) нарадзіўся Багдановіч Карл (1864–1947), падарожнік, геолаг, географ, ураджэнец Віцебскай губерні. Даследаваў Закаспійскі край, хрыбет Капетдаг, Персію (1886–1887 гг.), узначальваў экспедыцыю па ўзбярэжжы Ахоцкага мора і Камчаткі.

30 лістапада – 115 гадоў таму (1899) нарадзіўся Лынькоў Міхась (сапр. Міхаіл Ціханавіч 1899–1975), беларускі пісьменнік, літаратуразнавец, грамадскі дзеяч, народны пісьменнік Беларусі, акадэмік НАН Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Я. Коласа, ураджэнец в. Зазыбы Віцебскага раёна.

30 лістапада – 95 гадоў таму (1919) выдадзены каталог Першай дзяржаўнай выставы віцебскіх мастакоў.

памятных дат».

В 2012 году сотрудники отдела краеведческой литературы и библиографии (создан 1 февраля 2012 года путем слияния отдела белорусской литературы и сектора краеведческой литературы и библиографии) начали работу над созданием базы данных (БД) «Дарогамі вызвалення Віцебшчыны», посвященной 70-летию освобождения Витебской области от немецко-фашистских захватчиков в Великой Отечественной войне. В БД представлены материалы из книг и периодических изданий, находящихся в фонде Витебской областной библиотеки. Наполнение БД осуществляется постепенно в хронологии освобождения районов Витебской области.

В 2012 году сотрудники областной библиотеки стали осуществлять работу по созданию комбинированной базы данных (БД) краеведческой направленности «Афганистан. Без права на забвение». База данных является результатом реализации совместного проекта ГУ «Витебская областная библиотека им. В. И. Ленина», Витебской областной организации ОО «Белорусский союз ветеранов войны в Афганистане», Витебского городского музея воинов-интернационалистов. Данный проект разработан к 25-летию вывода советских войск из Афганистана и посвящен воинам-афганцам Витебщины.

Комбинированная база данных «Художники Витебской области», созданная отделом литературы по искусству, содержит сведения о жизни и творческой деятельности художников Витебщины, фотографии работ авторов и библиографические сведения.

В Витебской областной библиотеке им. В. И. Ленина действует виртуальная справочная служба – справочно-библиографическая служба on-line, предназначенная для справочно-библиографического обслуживания удаленных пользователей. Также в библиотеке организуются on-line выставки.

Ежегодно услугами библиотеки пользуются свыше 55 тысяч читателей, выдается свыше 1 миллиона 100 тысяч изданий.

сучаснасць». БД представляет фактографическую, библиографическую, полнотекстовую информацию по 21 району области. Включает сведения о событиях и персоналиях, которые имеют отношение к истории Витебского края. Описания содержат информацию о географическом расположении районов и крупнейших городов; геологическом строении, полезных ископаемых, рельефе, водных ресурсах, растительном и животном мире, заказниках, заповедниках и парках, существующих на территориях районов; об исторических событиях в дореволюционный и революционный периоды, во время становления Советской власти, в годы Великой Отечественной войны и сегодняшнего времени. Включены сведения об экономике края, крупнейших предприятиях, культурных, медицинских и учебных заведениях, спортивной и культурной жизни районов. Приводятся примеры устного народного творчества, легенды и предания о крае. Описываются памятники истории, природы, культовой архитектуры, а также общественные и промышленные здания. Также включены сведения об известных уроженцах края: Героях Советского Союза, Героях Социалистического Труда, писателях, поэтах, литераторах, художниках и знаменитых людях в различных отраслях деятельности. Материалы подготовлены сотрудниками районных и городских сетей библиотек Витебской области, обработаны и дополнены специалистами областной библиотеки. Наполнение базы проводится постепенно по мере приобретения информации.

С 2007 года сектор краеведческой литературы и библиографии ведет работу по созданию базы данных (БД) «Памяць Віцебшчыны». БД является универсальной по содержанию. Она включает знаменательные и памятные даты наиболее важных событий истории, политической, экономической, культурной жизни Витебска и области, а также юбилейные даты известных и знаменитых земляков и деятелей, которые оставили существенный след в истории Витебщины и внесли значительный вклад в развитие культуры региона. На основе БД формируется библиографический указатель «Каляндар знамянальных і

СНЕЖАНЬ

100 гадоў таму (1914) ў Віцебску створаны артылерыйскія майстэрні. Зараз – Віцебскі станкабудаўнічы завод "Вістан".

80 гадоў таму (1934) Віцебскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту прысвоена імя С. М. Кірава.

70 гадоў таму (1944) ў Віцебску пачала работу адноўленая фабрыка "Сцяг індустрыялізацыі".

70 гадоў таму (1944) ў г. п. Шаркаўшчына пачала выдавацца раённая газета "Сялянская праўда". З 1967 г. – "Кліч Радзімы".

60 гадоў таму (1954) адкрыты Лепельскі краязнаўчы музей.

25 гадоў таму (1989) выйшаў першы нумар гарадской газеты "Витебский курьер".

10 гадоў таму (2004) ў Віцебску пачала выдавацца газета "Вести ВГТУ".

1 снежня – 75 гадоў таму (1939) нарадзіўся Платонаў Уладзімір Пятровіч, беларускі матэматык, прафесар, акадэмік НАН Беларусі, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, лаўрэат Ленінскай прэміі і прэміі Ленінскага камсамола, ураджэнец в. Стайкі Аршанскага раёна.

2 снежня – 130 гадоў таму (1884) нарадзіўся Пустынін Міхаіл Якаўлевіч (сапр. Разенблат 1884–1966), літаратар, журналіст. У Віцебску жыў і працаваў у 1918–1922 гг.

2 снежня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Васільеў Васіль Вячаслававіч, беларускі мастак, педагог, ураджэнец г. Оршы. Працуе ў Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце.

3 снежня – 155 гадоў таму (1859) ў Віцебску пачаў працаваць тэлеграф.

3 снежня – 90 гадоў таму (1924) нарадзілася Арцёменка Ганна Фёдараўна, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнка в. Беляі Полацкага раёна. У 1946–1948 гг. працавала ў Полацкім абласным упраўленні сельскай гаспадаркі. У 1950–1991 гг. – вязальшчыца панчошна–трыкатажнай фабрыкі імя КІМ.

4 снежня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Баразна Лявон Цімафеевіч (1929–1972), беларускі мастак, ураджэнец в. Новае Сяло Талачынскага раёна.

4 снежня – 75 гадоў таму (1939) была створана Вілейская вобласць, у якую ўваходзіла частка тэрыторыі сучаснай Віцебскай вобласці. Існавала да 20.09.1944 г.

7 снежня – 85 гадоў таму (1929) адбылася 1-я канферэнцыя жанчын–калгасніц Віцебскай акругі.

12 снежня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Пашкевіч Нічыпар Еўдакімавіч (1924–2003), беларускі крытык і літаратуразнавец, кандыдат філалагічных навук, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец в. Філістава Талачынскага раёна.

14 снежня – 85 гадоў таму (1929) нарадзіўся Макаранка Уладзімір Сцяпанавіч (1929–2005), вучоны ў галіне паталагічнай фізіялогіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнец г. Віцебска.

15 снежня – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Юдовін Саламон Барысавіч (1894–1954), графік, ураджэнец г. п. Бешанковічы.

предлагает читателям воспользоваться не только приобретенными базами данных, но и базами данных собственной генерации. В настоящий момент электронный каталог библиотеки включает в себя информацию следующих библиографических баз данных (БД): «Авторефераты», «Искусство», «Книги», «Каталог журналов», «Краеведение», «Немецкая литература», «Статьи». БД «Авторефераты» содержит библиографические записи авторефератов диссертаций по разным отраслям знаний (с 2000 года). БД «Искусство» содержит библиографические записи репродукций, фотоматериалов, нотных изданий и музыкальных произведений из периодических изданий, библиографические описания аудиовизуальных документов из фонда библиотеки (с 1999 года). В БД «Книги» представлены библиографические записи на документы из фонда Витебской областной библиотеки: книги, электронные документы, картографические издания, изобразительные документы, ГОСТы, нотные издания; полностью представлены документы, поступающие в библиотеку с 1995 года; создается «Бюллетень новых поступлений». БД «Каталог журналов» содержит библиографические записи на журналы, которые поступают в библиотеку с 2008 года. БД «Краеведение» является наиболее полным источником сведений о Витебщине по всем отраслям знаний (с 1997 года), на ее основе создавался библиографический указатель «Витебская область». БД «Немецкая литература» содержит библиографические записи на книги, карты, альбомы, электронные документы, которые поступают в Витебскую областную библиотеку из Германии и по содержанию имеют отношение к этой стране. БД «Статьи» содержит библиографические записи на публикации из периодических изданий по всем отраслям знаний из фонда библиотеки (с 1997 года). На ее основе формируются тематические списки документов. С 2008 года ведется работа в рамках консорциума по аналитической росписи документов LibKARD.

С 2006 года сектор краеведческой литературы и библиграфии ведет работу по созданию базы данных (БД) «Прыдзвінскі край: гісторыя і

данных (БД) «Витебщина: документальное наследие».

Витебская областная библиотека им. В. И. Ленина получает свыше 700 названий журналов и газет – от научных и теоретических до популярных и детских. К услугам читателей фонд нотно-музыкальной литературы, лучшая в области фонотека, в которой свыше 7000 грампластинок, компакт-дисков. 5 мая 2004 года был открыт мультимедийный центр, созданный при отделе литературы по искусству. Своей главной задачей центр ставит реализацию упрощенного доступа пользователей к литературе по культуре и искусству, обеспечение потребностей работников образования, студентов, учащихся, интересующихся данными вопросами, применяя различные способы: используя неподвижные изображения и движущееся видео, анимированную компьютерную графику и текст, речь и высококачественный звук. Основными задачами работников центра является пополнение, обработка, обеспечение сохранности мультимедийных продуктов, сохранение отобранной информации на диск клиента. Мультимедийный центр содержит свыше 20000 известных музыкальных произведений отечественных и зарубежных классиков, вокалистов XIX–XXI веков, записей рок-музыки, джаза, белорусского фольклора и др. Список оцифрованных музыкальных произведений представлен в формате ZIP и доступен для скачивания.

К услугам читателей – абонемент с фондом около 100000 экземпляров, отраслевые отделы, читальные залы, справочная служба. Библиотека организует интересные массовые мероприятия: литературные вечера, творческие встречи, презентации новых книг витебских авторов, выставки-просмотры и обзоры литературы, в том числе и на областном телевидении. Коллектив библиотеки поддерживает связи с организациями города, учреждениями культуры, искусства, образования, творческими союзами.

Электронный читальный зал Витебской областной библиотеки им. В. И. Ленина предоставляет доступ к региональным, национальным, мировым информационным ресурсам. Витебская областная библиотека

16 снежня – 80 гадоў таму (1934) нарадзіўся Анцімонаў Леанід Сяргеевіч, беларускі графік, жывапісец, педагог, ураджэнец в. Куляшы Сенненскага раёна. У 1964–2005 гг. выкладаў у ВДУ імя П. М. Машэрава.

17 снежня – 125 гадоў таму (1889) нарадзіўся Васілеўскі Даніла Мінавіч (1889–1963), краязнавец, гісторык, літаратуразнавец, ураджэнец в. Новае Сяло Шумілінскага раёна.

19 снежня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Пятрэнка Мікалай Макаравіч (1919–1997), дзеяч аматарскага мастацтва, кампазітар, педагог. З 1960 г. працаваў у Полацкім педагагічным вучылішчы.

20 снежня – 95 гадоў таму (1919) нарадзіўся Пузікаў Пётр Дзмітрыевіч (1919–1977), беларускі філосаф, аўтар навуковых прац, ураджэнец в. Падоры Шумілінскага раёна.

21 снежня – 120 гадоў таму (1894) нарадзіўся Бердыган Казімір Іосіфавіч (1894–1972), вучоны, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнец в. Паноры Верхнядзвінскага раёна.

21 снежня – 95 гадоў таму (1919) нарадзілася Хейнман Фаіна Барысаўна, вучоны ў галіне марфалогіі нервовай сістэмы, ураджэнка г. Віцебска.

21 снежня – 90 гадоў таму (1924) пачала працаваць Гарадоцкая гідраэлектрастанцыя.

21 снежня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Ступеня Аляксандр Пятровіч, мастак, ураджэнец г. Полацка.

21 снежня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Ізаітка Анатолій Сяргеевіч, беларускі жывапісец, ураджэнец г. Полацка. З 1989 г. – мастак Віцебскага камбіната "Мастацтва".

22 снежня – 30 гадоў таму (1984) Орша ўзнагароджана ордэнам Айчыннай вайны I ступені.

23 снежня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Бераў Міхаіл Залманавіч (сапр. Маісей 1909–2003), беларускі кінааператар. Скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум (1930 г.).

23 снежня – 45 гадоў таму (1969) ўведзены ў строй 1-ы энергаблок Лукомскай ДРЭС.

24 снежня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Рублеўскі Сяргей Васільевіч, празаік і паэт, ураджэнец в. Бабча Лепельскага раёна.

25 снежня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Шэлег Анатоль Рыгоравіч (1909–1988), беларускі акцёр, народны артыст Беларусі. З 1931 г. – акцёр тэатра імя Я. Коласа.

25 снежня – 100 гадоў таму (1914) нарадзіўся Пятаковіч Аляксандр Францавіч (1914–1988), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Сянно.

25 снежня – 90 гадоў таму (1924) нарадзіўся Курыленка Уладзімір Цімафеевіч (1924–1942), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Бабінічы Віцебскага раёна.

27 снежня – 35 гадоў таму (1979) адкрыты рух электравозаў на чыгуначным участку Орша – Вязьма.

28 снежня – 55 гадоў таму (1959) нарадзілася Васільева Галіна Сцяпанаўна, беларуская мастачка, ураджэнка г. Полацка. З 1992 г. выкладае ў Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце.

центра. 17 января 2002 года был создан публичный центр правовой информации (ПЦПИ) с целью обеспечения доступности правовой информации для читателей всех категорий.

Одно из направлений деятельности библиотеки – научно-исследовательская работа. С 1988 года сотрудники библиотеки участвуют в исследованиях, которые проводятся социологической службой Национальной библиотеки Республики Беларусь. Библиотека проводит большую справочно-информационную и издательскую работу. Издания Витебской областной библиотеки всегда высоко оцениваются профессионалами. Так, библиографический указатель «Освобождение Витебщины: путь мужества и славы» и книга «Віцебскай абласной бібліятэцы імя У. І. Леніна 80 гадоў» являются победителями республиканского конкурса «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» в номинации «За пошукавую і даследчую працу».

Витебская областная библиотека им. В. И. Ленина сегодня – информационный, научно-методический, культурный центр области. Универсальный фонд библиотеки насчитывает более 700000 экземпляров, в том числе книг, периодических изданий, нот, карт, изобразительных материалов, аудиовизуальных документов. Большой интерес для читателей представляет фонд редких дореволюционных изданий краеведческого содержания (более 200 экземпляров книг). Среди них «Памятные книжки Витебской губернии», «Полоцкие епархиальные ведомости» 1872–1914 гг., «Витебская старина» Т. 1 (1883), Т. 4 (1885), Т. 5 (1888) А. П. Сапунова; «Россия» Т. 9 (1905) В. Семёнова; труды П. Штейна, Н. Никифоровского и многих других выдающихся историков, литераторов, краеведов. Чтобы сохранить уникальные издания, было принято решение об их оцифровке. Также начался поиск и оцифровка книг, которых нет в фондах Витебской областной библиотеки им. В. И. Ленина. Результатом работы стали 750 книг (более 55000 страниц оцифрованного текста), изданных в Витебской губернии или имевших к ней отношение. Так появился электронный ресурс – полнотекстовая база

Книги поступали из Москвы, Ленинграда, Казахстана и других мест. Передавали в библиотеку чудом сохраненные книги и жители города. И уже в августе 1944 года библиотека начала работать вновь.

В 1967 году библиотека переехала в новое типовое помещение площадью около 5000 квадратных метров с большим книгохранилищем, читальными залами на 500 мест. Созданы отделы белорусской литературы и краеведения, технической и сельскохозяйственной литературы, отдел литературы по искусству, сектор периодической литературы. В 1968 году при читальном зале начал работать сектор иностранной литературы. В 1979 году был создан сектор информации по культуре и искусству. В 1988 году Областная детская библиотека им. Н. Крупской преобразована в детский отдел Витебской областной библиотеки им. В. И. Ленина.

Учитывая возрастающий интерес читателей к истории своего края, сохранению и возрождению духовной культуры белорусского народа, в 1994 году из отдела белорусской и краеведческой литературы был выделен сектор краеведческой литературы и библиографии. В 1995 году библиотека начала работу по автоматизации основных библиотечных процессов. Результатом работы является электронный каталог (ЭК) – библиотечный справочно-поисковый аппарат, который объединяет и систематизирует ресурсы библиотеки. ЭК доступен в режиме on-line в сети Интернет с главной страницы сайта и в локальной библиотечной сети в зале каталогов областной библиотеки. В 1998 году был создан сектор автоматизации. В июле 1998 года в библиотеке открыт первый в Беларуси немецкий читальный зал при содействии немецкого культурного центра им. Гёте. Читатели получили возможность подробно знакомиться с информацией обо всех сферах жизни Германии и совершенствовать знание немецкого языка. В 2001 году начал работу художественно-эстетический салон «ОЛИ-art», который объединяет творческую интеллигенцию города. Доброй традицией стало проведение выставок витебских художников в стенах библиотеки. В ноябре 2001 года событием международного уровня стало открытие общественного Internet-

29 снежня – 85 гадоў таму (1929) прайшоў 1-ы з'езд калгаснікаў Гарадоцкага раёна.

29 снежня – 65 гадоў таму (1949) нарадзіўся Прудникаў Віктар Сяргеевіч, беларускі вучоны ў галіне ветэрынарыі. З 1976 г. працуе ў Віцебскай акадэміі ветэрынарнай медыцыны.

29 снежня – 60 гадоў таму (1954) нарадзіўся Мянжынскі Валерый Станіслававіч, беларускі вучоны–гісторык, ураджэнец г. Віцебска.

30 снежня – 105 гадоў таму (1909) нарадзіўся Труфанаў Пётр Цярэнцьевіч (1909–1980), удзельнік вызвалення Бешанковіцкага раёна ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

ВИТЕБСКАЯ ОБЛАСТНАЯ БИБЛИОТЕКА ИМ. В. И. ЛЕНИНА

К 85-летию со дня основания (1929)

Долгие годы днем основания библиотеки считали 14 октября 1925 года, когда на заседании Президиума Витебского окружного исполкома было принято решение об открытии в Витебске отделения Государственной библиотеки. И только недавно были выявлены архивные документы, свидетельствующие о том, что его открытие состоялось 1 января 1929 года к 10-летнему юбилею образования Белоруссии.

«Да дзесяцігоддзя Беларусі мы падыйшлі з дасягненьнямі ня толькі эканамічнага характару. Мы можам ганарыцца адчыненьнем новай культурнай установы – навуковай бібліатэкі, якая зьяўляецца аддзяленьнем Беларускай дзяржаўнай бібліатэкі.

Загадчык бібліатэкі тав. Васілевіч каротка абмаляваў перашкоды, якія сустрэліся на шляху арганізацыі бібліатэкі.

– З вялікімі цяжкасьцямі сабралі мы неабходную літаратуру каля 35000 кніг, шмат аддзелаў з якіх трэба адзначыць: гістарычны, выданьні па краязнаўству нашай краіны, беларускія часопісы за 10 год, літаратура навуковага зьместу і г. д. Наша бібліатэка зьявіцца тэй культурнай крыніцай, адкуль будуць атрымоўваць патрэбныя веды культурныя сілы горада і акругі». («Заря Запада», 3 января 1929 года).

Размещалось в Витебске отделение Государственной библиотеки по улице Володарского, 1/3. Основой формирования ее фонда явились книжные собрания библиотек отделения Московского археологического

института, Института народного образования и книжные запасы, собранные при Витебском отделении Государственного музея. К моменту открытия отделения Государственной библиотеки ее фонд насчитывал 35000 книг. Для читателей были организованы отделы: общий, белорусоведческий, еврейский, иностранных и старопечатных книг, периодической литературы. Имелся читальный зал и комнаты для научной работы. Штат библиотеки состоял из 3-х человек. Библиотека имела статус научной и пополнялась поступлениями Книжной палаты из Минска. Кроме того, отпускались бюджетные средства на приобретение книг и журналов на текущий год.

В середине 30-х годов в республике началась организация системы МБА. Витебское отделение активно включилось в эту работу. Библиотека приобретала все большую популярность. Рос библиотечный фонд. Начиная с 1934 года, библиотека стала получать 2 единицы обязательного платного экземпляра белорусских изданий. Постепенно увеличивалось количество читателей. Так, в 1934 году их насчитывалось 558. В 1937 году был проведен ремонт здания и расширены площади библиотеки. Штат библиотечных работников увеличился до 4 человек.

В 1938 году в связи с введением в Белоруссии областного деления Витебское отделение Государственной библиотеки им. В. И. Ленина было преобразовано в областную библиотеку им. В. И. Ленина. Библиотеке были приданы функции методического центра. В марте 1939 года принимается решение об организации методического кабинета. Однако обеспечить это направление работы библиотека не могла из-за профессиональной подготовки кадров. Так в мае 1941 года штат библиотекарей насчитывал 9 человек, но никто из них не имел специального образования.

В годы войны судьба библиотеки совпала с судьбой города. Библиотека была разгромлена, книги сожжены или вывезены. Большую помощь в восстановлении фонда оказал Государственный фонд литературы, созданный по решению Совнаркома в начале 1943 года.